

40. MAANANTAINA 16. KESÄKUUTA 2003

kello 12 (12.06)

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Mietintöjen pöydällepano

1)	Hallituksen esitys vuoden 2003 lisätalousarvioksi	5
	Hallituksen esitys HE 7/2003 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2003 vp	
	Lisätalousarvioaloite LTA 1—62/2003 vp	

Toinen käsittely

2)	Hallituksen esitys laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	5
	Hallituksen esitys HE 14/2003 vp	
	Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 2/2003 vp	
3)	Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	5
	Lakialoite LA 45/2003 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 5/2003 vp	
4)	Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain 105 a §:n ja vuoden 2003 veroasteikkolain 2 §:n muuttamisesta	6
	Hallituksen esitys HE 10/2003 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 6/2003 vp	
	Lakialoite LA 46/2003 vp	

5)	Hallituksen esitys laeiksi vesi- ja ilma-alusten muonitusta koskevien eräiden säännösten muuttamisesta	28
	Hallituksen esitys HE 8/2003 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 7/2003 vp	
6)	Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta.....	29
	Hallituksen esitys HE 11/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2003 vp	
7)	Hallituksen esitys laeiksi ampuma-aselain, rikoslain 44 luvun 11 §:n sekä poliisilain 23 §:n muuttamisesta	29
	Hallituksen esitys HE 5/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/2003 vp	
8)	Lakialoite laiksi ampuma-aselain 113 §:n muuttamisesta	29
	Lakialoite LA 56/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2003 vp	
9)	Hallituksen esitys laiksi hautausoimilain 6 §:n muuttamisesta	30
	Hallituksen esitys HE 19/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2003 vp
Lakialoite LA 2, 4, 8, 19, 58/2003 vp	
10)	Hallituksen esitys laiksi viestintämarkkinalain muuttamisesta	31
	Hallituksen esitys HE 13/2003 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 1/2003 vp	
11)	Hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	31
	Hallituksen esitys HE 12/2003 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 1/2003 vp	
12)	Hallituksen esitys laiksi valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille	31
	Hallituksen esitys HE 16/2003 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 4/2003 vp	
13)	Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta.....	32
	Hallituksen esitys HE 20/2003 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 5/2003 vp	
14)	Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain 32 ja 35 a §:n muuttamisesta	32
	Hallituksen esitys HE 21/2003 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 6/2003 vp	

- 15) Hallituksen esitys laeiksi aravalain, aravarajoituslain 23 §:n sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta 32
Hallituksen esitys HE 23/2003 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2003 vp

Ainoa käsittely

- 16) Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2002..... 32
Kertomus K 5/2003 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/2003 vp
- 17) Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2002..... 33
Kertomus K 7/2003 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 4/2003 vp

Lähetekeskustelu

- 18) Hallituksen esitys ulkomaalaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 33
Hallituksen esitys HE 28/2003 vp
- 19) Ulkomaalaislaki 61
Lakialoite LA 68/2003 vp (Rosa Meriläinen /vihr ym.)

Mietintöjen pöydällepano

- 20) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2002 61
Kertomus K 8/2003 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2003 vp

Puhetta johtaa puhemies Paavo Lipponen.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Mikko Elo /sd
Sari Essayah /kd
Merikukka Forsius /vihr

Jukka Gustafsson /sd
Susanna Haapoja /kesk
Heidi Hautala /vihr
Lasse Hautala /kesk
Klaus Hellberg /sd
Hanna-Leena Hemming /kok
Anne Holmlund /kok
Hannu Hoskonen /kesk
Tuomo Hänninen /kesk
Kauko Juhantalo /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Reijo Kallio /sd

Ilkka Kanerva /kok
 Kimmo Kiljunen /sd
 Esko Kiviranta /kesk
 Katri Komi /kesk
 Martti Korhonen /vas
 Juha Korkeaoja /kesk
 Miapetra Kumpula /sd
 Kari Kärkkäinen /kd
 Esa Lahtela /sd
 Seppo Lahtela /kesk
 Jere Lahti /kok
 Reijo Laitinen /sd
 Paula Lehtomäki /kesk
 Rosa Meriläinen /vihr
 Tuija Nurmi /kok
 Mikaela Nylander /r
 Klaus Pentti /kesk
 Antti Rantakangas /kesk
 Eero Reijonen /kesk
 Paula Risikko /kok
 Markku Rossi /kesk
 Tero Rönni /sd
 Martin Saarikangas /kok
 Pertti Salovaara /kesk
 Jouko Skinnari /sd
 Osmo Soininvaara /vihr
 Sade Tahvanainen /sd
 Ilkka Taipale /sd
 Erkki Tuomioja /sd
 Tapani Tölli /kesk
 Tuula Väättäin /sd
 Ulla-Maj Wideroos /r

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Heidi Hautala /vihr
 Juha Korkeaoja /kesk
 Reijo Laitinen /sd
 Jukka Gustafsson /sd
 Ilkka Kanerva /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

16.6. edustajat

Juha Korkeaoja /kesk
 Paula Lehtomäki /kesk
 16. ja 17.6. edustajat
 Sirpa Asko-Seljavaara /kok
 Mikko Elo /sd
 Sari Essayah /kd
 Klaus Hellberg /sd
 Hanna-Leena Hemming /kok
 Anne Holmlund /kok
 Tuomo Hänninen /kesk
 Antti Kaikkonen /kesk
 Reijo Kallio /sd
 Kimmo Kiljunen /sd
 Esko Kiviranta /kesk
 Miapetra Kumpula /sd
 Kari Kärkkäinen /kd
 Seppo Lahtela /kesk
 Jere Lahti /kok
 Klaus Pentti /kesk
 Antti Rantakangas /kesk
 Paula Risikko /kok
 Martin Saarikangas /kok
 Pertti Salovaara /kesk
 Jouko Skinnari /sd
 Satu Taiveaho /sd
 Tapani Tölli /kesk
 16.—18.6. edustajat
 Kauko Juhantalo /kesk
 Rosa Meriläinen /vihr

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

16.6. edustajat
 Merikukka Forsius /vihr
 Lasse Hautala /kesk
 Hannu Hoskonen /kesk
 Ilkka Kanerva /kok
 Katri Komi /kesk
 Martti Korhonen /vas
 Esa Lahtela /sd
 Reijo Laitinen /sd
 Tuija Nurmi /kok
 Erkki Pulliainen /vihr
 Eero Reijonen /kesk
 Tero Rönni /sd
 Ilkka Taipale /sd

Tuula Väättäinen /sd
Ulla-Maj Wideroos /r

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys vuoden 2003 lisätalousarvioksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 7/2003 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2003 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1—62/2003 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle huomenna pidettävään seuraavaan täysistuntoon.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja mietintö pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan työtilanteen takia puhemiesneuvosto ehdottaa, että asian ainoassa käsittelyssä noudatettava menettelytapa päätetään jo tässä istunnossa.

Hyväksytään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jonka aluksi käydään nopeatahtinen keskustelu enintään 7 minuutin puheenvuoroin. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ensin menot pääluokittain ja luvuittain. Sen jälkeen esitellään tulot osastoittain ja luvuittain ja sen jälkeen mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma. Sitten esitellään yleisperustelut. Lopuksi esitellään mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä, sekä kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion soveltamista. Yleiskeskustelua pääluokista, osastoista tai yleisperusteluista ei enää sallita, vaan ainoastaan ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen luvun tai pääluokan kohdalla. Mikäli pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena. Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavoin kuin menojen pääluokissa.

Edustajan, joka aikoo ehdottaa muutoksia valtiovarainvaliokunnan mietintöön, on jätettävä muutosehdotuksensa kirjallisena keskuskansliaan tänään kello 20:een mennessä. Näin on meneteltävä siinäkin tapauksessa, että muutosehdotukset sisältyvät mietinnön vastalauseisiin. Muutosehdotusta, jota ei ole jätetty keskuskansliaan edellä mainittuna aikana, ei oteta käsiteltäväksi, ellei puhemies erityisestä syystä pidä sitä tarpeellisenä.

Menettelytapa hyväksytään.

2) Hallituksen esitys laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 14/2003 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 2/2003 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Lakialoite LA 45/2003 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 5/2003 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, lakialoitteeseen 45/2003 vp pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Mikko Kuoppa /vas:** Herra puhemies! Kansanedustajanpalkkiolain 1 §:ssään määritellään se, ketkä eivät voi olla tämän palkkiotoimikunnan jäseniä, eli siinä ei voi jäsenenä ollaukaan kansanedustaja tai eduskunnan virkamies. Sen sijaan tässä laissa ei määritellä, keiden tulisi olla jäseniä tässä palkkiotoimikunnassa. Mielestäni palkkiotoimikunnan jäsenyyteen pitäisi sisällyttää se, että siellä olisi edustavimpien työmarkkinajärjestöjen asiantuntemus käytössä, sillä ymmärrän niin, että yleisen tason palkankorotukset ovat yleisesti hyväksytyjä ja ne voitaisiin toteuttaa, mutta mitään tällaisia suuria palkka- ja muutosmuutoksia esimerkiksi kansainvälisten vertailujen pohjalta mielestäni ei ole tarpeellista tehdä.

Sen johdosta, herra puhemies, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että uuden palkkiotoimikunnan palkka-asiantuntemuksen varmistamiseksi palkkiotoimikuntaan nimetään edustavimpien työmarkkinajärjestöjen edustus."

² **Pentti Tiusanen /vas:** Herra puhemies! Kannatan ed. Kuopan ehdotusta ja totean, että tällä hetkellä tämä toimikunta koostuu henkilöistä, joidenka oma työelämähistoria poikkeaa varsin paljon keskimääräisestä Suomen kansalaisen työelämähistoriasta. Tästä johtuen myöskin ne ansiot ja palkkiot, palkat, mitkä näihin työelämähistorioihin liittyvät, ovat hyvin kaukana niin sanotusta tavallisesta palkkatasosta. Näin ollen voi tietysti syntyä tällainen elitisoitumisongelma ja -uhka tähän taloon. Sen takia on erittäin tärkeää, että myös ed. Kuopan mainitsemat työnteekijäjärjestöt pääsevät tähän mukaan.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain 105 a §:n ja vuoden 2003 veroasteikkolain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 10/2003 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 6/2003 vp

Lakialoite LA 46/2003 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi vastalauseessa n:o 2 olevan lausumaehdotuksen, joka koskee hallituksen tulevia veroratkaisuja ja jossa ehdotetaan, että ne tehdään työllisyyden kannalta kaikkein tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ja kuntien näkemykset huomioon ottaen.

² **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Toisessa käsittelyssä käsitellään hallituksen esittämät tuloveronkevennykset. Hallituksen esittämällä tuloveronkevennyksillä tavoitteena on tukea talouskasvua ja työllisyyttä hidastuneen talouskasvun oloissa. Edelleen tavoitteena on veronkevennysten tekeminen etupainotteisina juuri ostovoiman parantamiseksi. Kansainväliset talouskehitysnäkymät ovat nyt poikkeukselliset huonot.

Tähän hyvään mietintöön sisältyy useita vastalauseita, joista jo äänestettiin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Mielestäni niitä on ehkä syytä kommentoida tässä yhteydessä lyhyesti.

Hallituksen esityksen perusteluissa hyvin todetaan se, että veronkevennykset tulevat nyt voimaan ansiotuloa saavilla ja eläkeläisten osalta ne toteutuvat lopullisessa verotuksessa. Mielestäni opposition esitys siitä, että olisi voitu menetellä näin kuin kokoomuksen vastalauseessa esitetään, on itse asiassa eläkeläisten höynäyttämistä. (Naurua — Hälinää) Se ei olisi johtanut oikeisiin tuloksiin vaan lopullisessa verotuksessa väärin tuloksiin. Sitä paitsi on myös niin, että suurituloiset eläkeläiset, esimerkiksi Jaakko Lassila — nimiä tässä mainitsematta — ovat pärjänneet verotuksessa varsin hyvin, kun he saivat savamaksun alennuksen muun muassa hyödykseen. Peruson-

gelma sittenkin on, mitä kokoomus ei tunnusta, kaikkein pienimmissä eläkkeissä ja pienemmissä eläkkeissä, joita pitää korjata, ja hallitusohjelmassahan on siihen esitetty korjaus. (Hälinä — Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Totesin vain tässä, että kokoomus vastalauseellaan esittää sellaisen tekniikan, jota ei voi toteuttaa, ja se on eläkeläisten höynäyttämistä. Äiti aina pienenä sanoi, että totuuden saa aina sanoa, ja siksi sen tässä kerroin. (Hälinä)

Toinen asia, mihin tässä on syytä puuttua, on seurakuntien osuus verotulon saajina, josta tässäkin on ponsiesityksiä olemassa. Kun on ansiotulovähennystä korotettu Lipposen hallituksen aikana, oikeastaan kerran on seurakunnille selkeästi tämä verotulonmenetys kompensoitu. Useimmiten sitä ei ole kompensoitu. Mielestäni kuitenkin lähtökohdan pitää olla se, että eri veronsaajia, myöskin seurakuntia niin kuin kuntia, kohdellaan tasavertaisesti. Niin me täällä selkeästi toteammekin mietinnössä: "Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että seurakuntia kohdellaan tasavertaisesti kuntien kanssa ja että veroperusteiden muutoksen vaikutus seurakuntatalouteen olisi neutraali. Seurakuntien tämän vuoden talousarviot on laadittu viime syksyllä tehtyjen veroratkaisujen perusteella eikä niissä ole otettu huomioon nyt esitetyjä veronalennuksia. Valiokunta pitää tätä ongelmallisena ja katsoo, että verotulojen vähennys tulee kompensoida myös seurakunnille."

Tämä on hyvin sanottu ja riittää mielestäni tässä yhteydessä. On selvää, että tässä yhteydessä ei ole olemassa sellaista lakia auki, että olisi voitu toimia. Seurakunnathan eivät saa valtionosuuksia, joten ehkä ainoa tekniikka tässä oikeastaan on se, jota kerran käytettiin, yhteisöveroisuuden käyttäminen tässä yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on tärkeää todeta, että hallitus on tässä vero- ja finanssipoliittisessa linjassaan lähtenyt hyvin liikkeelle. Etupainotteiset veronkevennykset ovat välttämättömiä ja jatkuvat ensi vuonna, ja tällä tavalla voidaan toimia ostovoimaa parantavasti. Voidaan toimia myöskin työllisyyttä edistävästi ja mielestäni myöskin yrittäjyyttä edistävästi. Tämä on sellainen linja, jolle eduskunnan kannattaa antaa selkeä tukensa.

3 Jari Koskinen /kok: Arvoisa herra puhemies! Ensin minun piti puhua lyhyesti paikaltani

mutta ed. Ala-Nissilän innoittamana tulin kuitenkin tänne korokkeelle. Voi olla, että kaksi minuuttia ei riitä oikaisemaan kaikkia niitä väärinkäsityksiä, mitä äsken kuultiin.

Heti alkuun täytyy todeta, että kokoomus on tyytyväinen tehtyyn veroratkaisuun. Se on hyvä tässä suhdannetilanteessa ja hyvä myös rakenteellisessa mielessä, eli verotuksen avulla pitää kannustaa ihmisiä tekemään töitä ja myös yrittäjyyteen pitää kannustaa. Sitä perustellaan sillä, että saadaan lisää ostovoimaa, jotta kotimainen kulutuskysyntä lisääntyy. Siihen perustuu myös kokoomuksessa tämä kritiikki. Kun kerran hallitus antaa veronkevennykset kaikille, olisi ollut hyvä, että myös ne eläkeläiset, jotka kerran maksavat valtionveroa, olisivat saaneet sen veronkevennyksen käyttöönsä jo syyskuun alussa tänä vuonna eikä vasta joulukuussa vuonna 2004. Sitäkin rahaa olisi tarvittu kansantalouden myllyyn kuitenkin.

Sekin pitää täysin paikkansa, että se olisi teknisesti tehtävissä. On turha väittää sitä, että se ei onnistuisi. Totta kai se vaatii vähän töitä. Se vaatii töitä niiltä eläkeyhtiöiltä, jotka saisivat selvät ohjeet Verohallitukselta siitä, miten tehdään muutokset atk-ohjelmistoon, jotta ne veronkevennykset myös 1. päivänä syyskuuta tulisivat eläkeläisille. Tämä asia on tarkistettu vielä Verohallitukselta, ja se on helppo tehdä. Se on nykyään täysin mahdollista, kysymys on vain tahdosta.

Toinen asia, mihin ed. Ala-Nissilä viittasi täällä. Jos olisi tehty syyskuun alussa muutoksia, se voisi tuoda ehkä ongelmia joittenkuitten verotukseen; jotkut mahdollisesti saisivat lisäveroja tai palautuksia. Voin todeta, että verotus ei ylipääntään ikinä kohtaannu täysin oikein. Verotus vuodelta 2001 on valmistunut, vuoden 2002 virallisia tietoja ei ole olemassa. Vuonna 2001 1,2 miljoonasta eläkeläisestä noin 700 000 sai palautusta ja noin 140 000 maksoi lisäveroja, eli siis voi sanoa, että enemmän kuin kaksi kolmasosaa eläkeläisistä, jotka maksavat veroa, sai jonkin näköisen lapun kotiinsa joko palautuksina tai lisäveron maksuna. Jos tehdään muutoksia, ehkä niitä olisi voinut olla suurempi määrä, mutta jos sen haluaisi korjata, sekin on mahdollista. Jos ensin lähtevät Verohallituksesta ohjeet eläkevakuutusyhtiölle, millä tavalla verotusta muutetaan, ja jos eläkeläinen ei ole tyytyväinen siihen pidätysprosenttiin, voi lähteä hakemaan muutosta. Mutta muutosta ei pysty hakemaan nyt etukäteen, kos-

ka ei ole ohjeistusta olemassa eikä ole myöskään niitä ohjelmistoja olemassa. Jos nyt joku eläkeläinen menisi ja ilmoittaisi, että haluaa sen veronkevennyksen, mikä heinäkuun alusta tulee palkansaajille, hän ei saisi sitä, jollei niitä perusteita muutettaisi. Tämäkin on syytä todeta.

Herra puhemies! Ihan lopuksi. Täällä kokoomuksen vastalauseessa n:o 1 on myös lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kompensoi täysimääräisesti seurakunnille kunnallisverotuksen muutosten aiheuttamat verotulonmenetykset." Se on noin 7 miljoonaa euroa. Seurakunnille tämä on tietysti ikävä asia, että esitykset tapahtuvat kesken vuotta. Seurakunnat ovat tehneet omat talousarvionsa tälle vuodelle ja niitten mukaan elävät. 7 miljoonaa euroa kuitenkin vaikuttaa joittenkuitten seurakuntien asemaan, koska Suomessa on 100—200 seurakuntaa, jotka ovat taloudellisesti aika heikossa jamassa. Nekin seurakunnat tarvitsisivat joka ainoan euron käyttöönsä. Siinä mielessä olisi hyvä, että eduskunta selkeästi ottaisi kantaa, että tämä kompensoatio tulee myös seurakunnille eikä pelkästään kunnille ja Kansaneläkelaitokselle.

⁴ **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä kuitenkin todeta, että se hallitus, jossa ed. Koskinen oli mukana, toteutti tämän, teki eläkeläisten osalta aivan saman menettelyn kuin tehdään nyt. Se hallitus, missä ed. Koskinen oli mukana, ei myöskään kompensoinut seurakunnille joka kerta tätä ansiotulovähennystä, niin kuin tiedämme. Ainoastaan kerran se tapahtui täysimääräisesti. Nyt eduskunnan tahto on, että näin tapahtuu. Mutta näissä asioissa kyllä kokoomuksen linja on nopeasti kehittynyt. (Eduskunnasta: Eikö se ole myönteinen asia?) — Se on myönteinen asia. — Mutta niin kuin totesin, tuo tekniikka, mitä kokoomus esittää, ei johda oikeisiin tuloksiin eläkeläisten kannalta. Siinä mielessä siinä eläkeläiset tulevat tietyllä tavalla, käytän tällaista sanaa kuin "höynäytetyiksi", mutta sitähan saa eduskunnassa käyttäen, herra puhemies.

⁵ **Jari Koskinen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selvyyden vuoksi: Vuonna 2000, kun tehtiin ratkaisuja, eläkeläisjärjestöt kritisoivat sitä, että heille ei tullut veronkevennyksiä myöskään. Silloin todettiin, että olisi syytä jatkossa näin toimia. Nyt ei toimita niin eli nyt se olisi voitu tehdä, jos olisi haluttu. Mitä tu-

lee kompensoitioon, voi olla, että joka kerta ei ole kompensoitu seurakunnille ansiotulovähennyksen korottamista, mutta ei niissä tapauksissa ole kompensoitu myöskään kunnille. Nyt on ensimmäistä kertaa, ainakin minun tietääkseni, erilainen ratkaisu: kunnille kompensoidaan mutta seurakunnille ei kompensoida. Se ei meidän mielestämme ole oikein.

⁶ **Ben Zyskowitz /kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Hallitus esittää tuloverojen alentamista. Hallitus esittää, että tuloverotusta alennetaan prosenttiyksikkö heinäkuun alusta lukien kautta linjan. Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee tätä esitystä ja toteaa, että esitys on juuri sellainen, mitä kokoomus vaalien alla esitti tällä vaalikaudella tehtäväksi. Vaalien allahan me sanoimme, että tuloverotuksen keventämistä on välttämätöntä jatkaa, ja mallimme oli se, että alennetaan tuloverotusta prosenttiyksikkö vuodessa kautta linjan. Olemme hyvin tyytyväisiä siitä, että hallitus on lähtenyt tälle kokoomuksen viitoittamalle tielle, ja kannustamme hallitusta jatkamaan nyt valitsemallaan tiellä.

Vaalien alla tilanne oli hyvin toinen. Vaalien alla vasemmistoliitto ehkä kaikkein selkeimmin sanoi, että tuloverotusta ei tule keventää vaan tulee asettaa palvelut veronkevennyksen edelle, mutta vaalien alla vasemmistoliitto ei ollut näine ajatuksineen yksin vaan myös vihreät esittivät saman ajatuksen. He asettavat palveluiden kehittämisen tuloverojen keventämisen edelle. Mutta vasemmistoliitto ja vihreät eivät olleet näine ajatuksineen yksin, vaan vaalien alla myös keskusta erittäin selkeästi useissa valtakunnallisissa keskusteluissa, muun muassa televisiossa ja lukemattomissa paikallisissa ja alueellisissa vaalipaneeleissa, korosti sitä, että keskusta, toisin kuin kokoomus kuulemma, asettaa palvelujen kehittämisen veronkevennyksen edelle. Myös sosialidemokraatit viimeisessä vaaliohjelmassaan, jonka ennen vaaleja julkistivat, vaikenivat kokonaan veronkevennyksistä, joskin ohjelman julkistamistilaisuudessa puheenjohtaja Lipponen kyllä piti niitä tarpeellisina, mutta itse vaaliohjelmassa vaiettiin veronkevennyksistä ja haluttiin välittää se viesti, joka oli tietysti sopuisuudessa gallupien kanssa, että sosialidemokraatit asettavat palvelujen kehittämisen veronkevennyksen edelle.

Toisin sanoen vaalienaluskustelussa kaikki muut paitsi kokoomus sanoivat, että palvelujen kehittäminen tulee asettaa veronkevennyksen

edelle ja veronkevennykset uhkaavat hyvinvointipalveluja, murentavat hyvinvointipalveluja, rapauttavat hyvinvointipalveluja. Tätä huusivat vaalien alla yhdessä ja samassa kuorossa vasemmalta vasemmistoliitto, sosialidemokraatit, vihreät, keskusta ja kristillisdemokraatit. Kokoomus oli yksin näissä lukemattomissa vaalikeskusteluissa pitkin maata todistamassa sitä, että asia ei ole näin yksioikoinen, että tuloveronalennukset ja palvelujen kehittäminen eivät ole vastakkaisia tavoitteita, eivät ole ristiriitaisia tavoitteita. Kokoomus todisteli vaalien alla, että tuloveroja keventämällä voidaan tukea talouskasvua ja työllisyyttä ja siten pidemmällä aikavälillä päinvastoin parantaa edellytyksiä pitää huolta kansalaisten arvostamista ja kansalaisille tärkeistä peruspalveluista, kuten terveydenhuollosta, koulutuksesta, turvallisuudesta jne.

Nyt hallitus on valinnut veronalennusten tien. Hyvät ystävät — ja hyvät ystävät hallituksessa — tarkoittaako tämä nyt sitä, että te olette murentamassa hyvinvointipalveluja, että te olette heikentämässä hyvinvointipalveluja, että te olette rapauttamassa hyvinvointipalveluja? Tehän sanoitte, edustajat Lindqvist, Väistö, Puisto ja kumppanit, että verojen keventäminen merkitsee hyvinvointipalvelujen huonontamista. Kun olette nyt valinneet tämän tien ja sen mittaluokan, jota kokoomus vaalien alla esitti, niin olette tehneet tämän heikentääksenne hyvinvointipalveluja, murentaaksenne hyvinvointipalveluja, rapauttaaksenne hyvinvointipalveluja? Ette tietystikään, vaikka vasemmistoliitto oman teoriansa valossa näin sanoo, sen teorian, joka teille oli yhteinen vaalien alla mutta joka on vasemmistoliiton teoria myös vaalien jälkeen. Ette tietystikään ole tekemässä näitä veronkevennyksiä rapauttaaksenne hyvinvointipalveluja, murentaaksenne niitä. Te olette tekemässä näitä veronalennuksia sen vuoksi, että te haluatte pitää huolta hyvinvointipalveluista. Eikö niin, ed. Puisto, te haluatte vahvistaa hyvinvointipalveluja, te haluatte kehittää niitä? (Ed. Puisto: Totta kai!) Sen vuoksi te olette alentamassa veroja, koska te uskotte, että veroja alentamalla tuetaan talouskasvua, tuetaan työllisyyttä ja parannetaan edellytyksiä pitää huolta palveluista jatkossakin.

Kokoomus onnittelee teitä siitä, että edes vaalien jälkeen olette nähneet näiden asioiden yhteyden oikealla tavalla, että edes vaalien jälkeen olette kuunnelleet talouden asiantuntijoita, jotka ovat kertoneet teille, että veronalennukset järke-

vällä tavalla toteutettuina, kuten kokoomus esitti, eivät ole ristiriidassa palvelujen kehittämisen kanssa vaan päinvastoin pidemmällä aikavälillä tukevat palvelujen kehittämistä. Hyvä näin! Me kannustamme teitä jatkamaan.

Nyt vaalien jälkeen keskustan piiristä esimerkiksi on kiistetty, että te olisitte vaalien alla olleet sitä mieltä, että palvelut ja veronalennukset ovat vastakkain. Esimerkiksi pääministeri Jäätteenmäki sanoi poliittisten toimittajien lounaalla, että yhtäältä ovat palvelut, toisaalta ovat veronalennukset; ei hän ymmärrä, miten julkisessa keskustelussa asetetaan näitä vastakkain. Niin, en minäkään ymmärrä, mutta vaalien alla silloinen oppositiojohtaja Jäätteenmäki ymmärsi hyvin, että nämä asetetaan vastakkain.

Itse asiassa hän asetti itsekin ne vastakkain. (Puhuja näyttää lehtileikettä — Ed. Ala-Nissilä: Onko se Iltalehti?) Tässä on esimerkiksi Talous-sanomat 11. helmikuuta, (Ed. Kuoppa: Lehdistökatsaus!) jossa on koko sivun hieno profiilikuva pääministeri Jäätteenmäestä, silloisesta oppositiojohtaja Jäätteenmäestä, ja otsikkona "Haastaja vaihtaisi veronkevennykset palveluihin". Tekstissä sanotaan: "Puolue nojaa gallupeihin, joiden mukaan suomalaiset arvostavat hyvinvointipalveluita veronkevennyksiä enemmän." Nyt vaalien jälkeen pääministeri Jäätteenmäki ei ymmärrä, miten palvelut ja veronalennukset asetetaan vastakkain.

Toinen esimerkki: Keskustan ja ennen kaikkea Anneli Jäätteenmäen poliittinen kummisetä Kari Hokkanen kirjoitti Ilkka-lehdessä 14. tammikuuta (Puhuja näyttää toista lehtileikettä — Ed. Pulliainen: Mutta missä on Iltalehti?) muun muassa seuraavaa: "Jos tuloveroa alennetaan, on joko leikattava palveluja tai korotettava kuntien veroja, elleivät ne kykene tarpeeksi leikkaamaan omia palvelujaan." Edelleen Hokkanen kirjoitti: "On silkkaa oikeistopopulismia uskotella, että tuloveroasteen laskeminen läpi asteikkojen lisäksi työpaikkoja." Siis nyt hallitus tekee juuri näin: laskee tuloveroja läpi asteikkojen. Eli on pakko kysyä: Onko niin, että Kari Hokkasen mielestä hallitus on nyt toteuttamassa silkkaa oikeistopopulistista politiikkaa? (Naurua)

Edelleen Hokkanen kirjoitti: "Sellaisesta ei rakennu valoisampaa vaihtoehtoa. Sen avain on alempi työttömyysaste, joka vasta oikeuttaa alempaan veroasteeseen." Siis Hokkanen kirjoitti: ensin alempi työttömyys, sitten alemmat verot. Hallitus tekee päinvastoin. Se alentaa veroja,

jotta voitaisiin edistää työllisyyttä eli alentaa työttömyyttä.

Lopuksi keskustan poliittinen kummisetä Kari Hokkanen kirjoittaa: "Muu", siis muu kuin mitä hän tässä sanoo, "on kokoomusjohtajien sanoja lainaten söpöhöpöliirumlaarumia." Siis se, mitä hallitus nyt tekee, on keskustan eräänlaisen pääideologin mielestä "söpöhöpöliirumlaarumia".

On hienoa, että vaalien jälkeen keskusta tekee toisin, hallitus tekee toisin, mutta otin nämä lainaukset osoittaakseni, mitä oli puhe ennen vaaleja, minkälaista oli keskustan sanoma vaalien alla.

Valtiovaraministeri Antti Kalliomäki (Ed. Pulliainen: Iltalehdessäkö?) sanoi eduskunnan täysistunnossa lähetekeskustelussa, että hallituksen tekemä veronalennus, prosenttiyksikkö vuodessa kautta linjan, on vaikutuksiltaan erilainen kuin kokoomuksen tekemä veronalennus, prosenttiyksikkö vuodessa kautta linjan. Ja miksi se on erilainen? Siksi, että hallituksen ratkaisu perustuu suhdanneajatteluun eli talouskasvun tukemiseen, kun taas kokoomuksen ajattelu Kalliomäen mukaan perustuu dogmiin. Kalliomäki on täysin väärässä kokoomuslaisesta ajattelusta. Joskin verotuksella tietyksi on myös rakenteellisia vaikutuksia ja veronalennuksia on ajettava senkin takia, mutta se, että kokoomus olisi vaatinut veronalennusta jotenkin dogmaattisesti ja ilman, että kokoomus olisi korostanut sen yhteyttä nimenomaan talouskasvun tukemiseen ja edistämiseen, se Kalliomäen väite on täysin väärä.

Todistaakseni sen otin oman kirjoitukseni Karjalainen-lehdestä 12.2. eli ennen vaaleja, jossa otsikko jo kertoo, miten kokoomus asian näkee: "Talouskasvua tuettava veronalennuksin", eli Kalliomäki nyt sanoo, että on yhtäältä hallituksen ajattelua ja että kokoomuksen ajattelu on jotain muuta, mutta itse kirjoitin vaalien alla 12. päivä helmikuuta Karjalaisessa: "Talouskasvua tuettava veronalennuksin". Itse tekstissä kirjoitin muun muassa näin: "Kokoomuksen tavoitteena ei ole se, että passiivisesti seurataan kasvuvarvion toteutumista. Kokoomuksen kuuden kohdan ohjelma sisältää juuri sellaisia veroratkaisuja eli prosenttiyksikkö vuodessa kautta linjan, joilla tuetaan talouskasvua ja työllisyyttä." Näin kirjoitin ennen vaaleja; näin toimii hallitus vaalien jälkeen. Hyvä niin! Ainoa paha, että kokoomus ei ole siinä hallituksessa mukana, joka tekee tältä osin oikeata politiikkaa. (Ed. Pulliainen: Eihän sinne tarvitse mennä, kun se näkyy muutenkin!)

Edelleen kirjoitin näin: "On väitetty, että esitämiimme veronkevennyksiin ei ole varaa. Pikkemminkin voidaan sanoa, ettei Suomella ole varaa jättää veronkevennyksiä tekemättä." Ilmeisesti hallitus on nyt samaa mieltä, koska se tekee veronalennuksia. Ansiotulojen verotuksen keventämisellä vaikutetaan myönteisesti talouskasvuun ja työllisyyden kehitykseen. Tämä on viimeksi todettu muun muassa Sailaksen työllisyyspoliittisen työryhmän väliraportissa.

Lopetin kirjoitukseni näin: "Kaiken kaikkiaan työnteon verotuksen keventäminen ei ole kakun jakamista, vaan liittyy kakun kasvattamiseen. Työnteon veronkevennyksiä tarvitaan välttämättä, mikäli halutaan luoda taloudellista kasvua ja kasvattaa yhteistä hyvinvointia. Yksioikoinen käsitys siitä, että yhä kireämmällä verotuksella voitaisiin taata yhä paremmat julkiset palvelut, on virheellinen, vai kuvitteleeko joku, että verotuksen kiristäminen esimerkiksi 70:een, 80:een tai 90 prosenttiin merkitsee aina vain lisää voimavaroja peruspalvelujen tuottamiseen?"

Eli tämä ajattelu, jonka kirjoitin kuukautta ennen vaaleja, kelpaa nyt kuukauden kaksi vaalien jälkeen erinomaisesti nykyiselle hallitukselle. Ministeri Kalliomäen väite, että meidän ajattelumme perustuu johonkin dogmiin ja heidän ajattelunsa perustuu siihen, että tuetaan kasvua ja työllisyyttä, on siis virheellinen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että se virhe tässä hallituksen veroesityksessä on, että se annetaan palkansaajille jo ennakonpidätyksen yhteydessä heinäkuun alusta, mutta sitä ei anneta eläkkeensaajille, niille eläkkeensaajille, joita hallituksen esitys siis koskee.

Ed. Ala-Nissilä moitti kokoomusta siitä, että se ajaa hyväntuloisten eläkkeensaajien — nimeä mainitsematta Jaakko Lassilan — asiaa. Haluan todeta, että kokoomuksen esitys, josta äänestettiin viime viikolla, kohdistui täysin samoihin eläkkeensaajiin kuin kohdistuu teidän, ed. Ala-Nissilä, hallituksenne esitys. Ero oli vain se, että me näimme, että eläkkeensaajia tulee kohdella yhdenvertaisesti. Heidän tulee saada veronalennuksensa voimaan samaan aikaan, tai jos teknisesti ei ole mahdollista täysin samaan aikaan, niin lähes samaan aikaan kuin palkansaajien, kun taas teidän esityksenne merkitsee sitä, että eläkkeensaajat saavat tämän puolitoista vuotta myöhemmin eli otatte eläkkeensaajilta puolentoista vuoden pakkolainan. Tätä en voi hyväksyä ja semminkin, kun olisi ollut täysin mahdollista

saattaa tämä eläkkeensaajia koskien myös voo- maan jo syyskuun 1. päivästä lukien, kuten esi- timme ja tämän mahdollisuuden selvitimme erik- seen, ja ed. Koskinen jo perustelikin tätä asiaa tarkemmin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vain kan- nustaa hallitusta jatkamaan sillä peruslinjalla, tu- loverotuksen keventämisen linjalla, jonka halli- tus on nyt omaksunut.

—————

Ed. Heidi Hautala merkitään läsnä olevaksi.

—————

⁷ **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuo- ro): Arvoisa puhemies! Taas kuulimme kokoo- muksen arkeologisen lehdistökatsauksen, jossa kaivellaan menneitä vaalien alta ja joka huipen- tui siihen, että ed. Zyskowitz luki omia ajatuksi- aan, omia pakinoitaan. (Ed. Dromberg: Huonosti kuunneltu!) Niitä on täällä mukava lukea ja kuul- la, mutta mielellään niitä tuoreempia pakinoita kuulisi, jos niitä luetaan.

Pari kommenttia.

Ensimmäkin mietinnössäkkin todetaan, että kaikkein pienimpien eläkkeiden osalta ratkaisua tulee hakea sosiaalipolitiikan keinoin, jolla tar- koitetaan juuri peruspalveluja ja sitten pienimpi- en eläkkeiden tasokorotusta. Se on kaikkein tär- kein asia mielestäni.

Toinen asia on, että esimerkiksi keskustan vaaliohjelmassa, joka vaalien alla julkaistiin, ei aseteta peruspalveluja ja veronkevennyksiä vas- takkain. Siinä myös lähdetään siitä, että veroja olisi kevennetty toista miljardia euroa vaalikau- dessa, niin kuin nyt hallitusohjelmassa lukeekin. Tosin siellä on tarkistusmahdollisuuksia, ja var- maan siitä pitää mennä eteenkinpäin. Minusta tällaisten lehdistökatsausten avulla annetaan vää- rä kuva siitä, mitä puolueiden ohjelmissa todella vaalien alla esitettiin. (Ed. Zyskowitz: Annetaan oikea kuva!)

Keskustahan korostaa nimenomaan myöskin työn verotuksen keventämistä. Meillä on myös- kin työnantajamaksut matalapalkka-aloilla kes- keisenä. (Ed. Dromberg: Milloin ne tehdään?) On tärkeätä, että siinä mahdollisimman nopeasti edetään, siis ei veronkevennyksiä veronkeven- nysten takia, vaan nimenomaan työllisyyden —

työllistämisen, työllistymisen, molempien — edistämiseksi, yrittäjyyden parantamiseksi.

⁸ **Markku Koski /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Zyskowitz piti van- hojen lehtien lehtikatsauksen jälleen kerran. Mielestäni ei pidä katsoa peräpeiliin eikä taakse- päin, vaan tulevaisuuteen. Tämä hetki ja tilanne on erilainen kuin vaalien alla. Me olemme kan- sainvälisessä lamassa. Siitä nouseminen tarkoit- taa sitä, että kaikkia elementtejä on käytettävä. Verohelpotukset ovat tässä yksi keino. Sen jäl- keen tulee sitten, kuten ed. Ala-Nissilä totesi, eri- näisiä toimenpiteitä, joilla pyritään nousu saa- maan aikaan ennen kaikkea elinkeinotoiminnan, yritystoiminnan kautta helpottamalla siellä vero- tusta, välillisiä kuluja ja myöskin yritysten suku- polvenvaihdoksia.

Pienten eläkkeitten osalta täytyy todeta, että verohelpotukset eivät siellä pure. Ainoastaan so- siaalipoliittiset toimenpiteet, kuten pienimpien eläkkeitten korottaminen, ovat keinoja, joilla voidaan sitä puolta hyödyttää. Sen osalta jatkoa- sa myöskin sillä puolella tulee olemaan toimen- piteitä, jotka helpottavat pienituloisimpien eläke- läisten asemaa ja tilannetta.

⁹ **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuo- ro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Zyskowitz hy- vin perusteli hallituksen veronkevennyksien ja kertoi, mitä keskustasta oli luvannut vaalien alla. On oikein hyvä asia, että siitä muistutetaan sil- loin tällöin.

Mutta itse henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että kun Virossa pääministeri esittää parlamenttil- le tuloveron alentamista 26 prosentista 20 pro- senttiin, eikö Suomen eduskunnan olisi syytä olla huolestunut siitä, mitä vaikutuksia maamme ta- louselämään seuraa, jos Viro tämmöiset veron- kevennykset tekee? Minun mielestäni osa suo- malaisia yrityksiä, työntekijöitä, ammattiosajia ja älymystöä siirtyy sinne harjoittamaan yritys- politiikkaa ja yrittämistä. Siinä mielessä toivon hallituksen vakavasti suhtautuvan tähän Viron kilpailevaan verotilanteeseen.

¹⁰ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuo- ro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowitzille ihan lyhyesti vain, että arkeologiaan tukeutuminen tämmöisessä tilanteessa, jossa on kysymys aktii- visesta politiikan tekemisestä siinä ajassa, jota eletään, on aika vaarallista. Sen takia juuri minä

olen ymmärtänyt tämän hallituksen toimenpiteen sillä tavalla, että tätä ratkaisua, jota me juuri nyt käsittelemme, on perusteltu elvytyksellä, elvytyspoliittisella vaikutuksella. Siinä suhteessa tilanne on muuttunut siittä, mikä oli vaalikampain aikana, mutta kokoomushan onkin ääri-konservatiivinen puolue, joka elää arkeologiasa. (Ed. Zyskovicz: Olipas sattuva piikki, ai!)

¹¹ **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskoviczille sanoisin, että jos annetaan rahaa peruspalveluihin ja terveydenhoitoon, se kyllä lisää toimeliaisuutta yhteiskunnassa. Sinne tulee uusia työpaikkoja. Uutta veronmaksukykyä tulee sinne. Jos annetaan tällaisia verohelpotuksia suurituloisille, se hyöty ei välttämättä jää tämän maan rajojen sisälle. Voi mennä maan rajojen ulkopuolellekin nämä rahat. Eli kyllä kakku on määrätyn suuruinen, ja rahaa ei kasva tuolla oksilla, vaan se tulee veroista. Kannatan ja esitän sitä, nämä hyväosaisten verohelpotukset hylätään. Verohelpotuksia pitää antaa, mutta pieni- ja keskituloisille.

¹² **Päivi Räsänen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen edustajat ovat täällä voimakkaasti tukeneet hallituksen veronkevennysten peruslinjaa, mihin heillä mielestäni on todellakin moraalinen oikeus oman vaaliohjelmansa perusteella. Ongelmana on vain se, että kokoomus tällä linjalla ja näillä esityksillä hävisi vaalit, eli Suomen kansa ei selvästikään priorisoinut mittavia veronkevennyksiä, vaan nimenomaan hyviä palveluja, lapsiperheiden ja eläkeläisten tulonsiirtojen parantamista, myös elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamista. Tätä linjaa esittivät niin keskustan, sosialidemokraattien, kristillisdemokraattien, vihreiden kuin vasemmistoliiton ehdokkaat. Se linja selvästikin voitti vaalit, eli kansalaiset antoivat sille tuensa.

Toki tätä esitystä, mikä meillä on käsiteltävänä, voidaan perustella talouden realiteeteilla. Mutta itse olen sitä mieltä, että kansalaisten ostovoimaa tuetaan parhaiten antamalla sitä niille, joilla sitä on vähiten. Siksi kristillisdemokraatit haluavat olla uskollisia omalle vaaliohjelmalleen. Tulen varsinaisessa puheenvuorossani esittämään tämän hallituksen esityksen hylkäämistä.

¹³ **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreiden vastalauseessa esitetään mallia, jota kutsutaan nimellä "negatiivinen tuloverotus" ja jossa siis tarkoituksena on luoda nimenomaan kannustimia pienten palkkatulojen saamiseen. Esimerkiksi meidän viimeisyksisestä varjobudjettivastalauseestamme on ottanut oppia Veronmaksajain Keskusliitto, joka tänä keväänä esitteli saman tyyppisen mallin. Näin ollen meidän linjauksemme ei ole sama kuin hallituksen, vaan tilanteessa, jossa on olemassa suuri riski, että talous ajautuu ahdinkoon ja työllisyystilanne heikkenee ratkaisevasti, haluamme luoda sellaisia taloudellisia kannusteita, joilla ratkaistaan kannustinloukkuongelmat, lisätään työllisyyttä ja lisätään kotimaista kysyntää. Tämä malli, jossa siis pienituloisen työn sekä tarjoaminen että hankkiminen tulee kannattavamaksi, on paras vaihtoehto tällä hetkellä.

¹⁴ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys veronalennuksista ei kohdistu keskituloisiin eikä pienituloisiin eläkkeensaajiin lainkaan. Se ei kohdistu myöskään pienituloisimpiin palkansaajiin, ja keskituloisiin se kohdistuu selkeän heikosti ja heikolla voimalla. Jos työllisyyttä halutaan tällä tavalla tukea, niin mahdollisesti saavutettujen työpaikkojen hinta on todella korkea. Näin ollen mielestäni olisi hallitukselta odotettava ja vaadittava sitä, että todella ne palvelut, joista on ollut puhe ennen vaaleja ja joiden tukemisen taakse kansan enemmistö asettui, säilytetään, niitä kehitetään, niiden tulevaisuus varmistetaan.

¹⁵ **Ben Zyskovicz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän hyvin, että keskustalaiset eivät halua, että täällä toistetaan lehdistä tai vaaliohjelmista heidän vaatimuksiin ja kannanottojaan vaalienalusajalta, koska se politiikka, jota keskusta hallituksessa tekee, ei pelkästään suhteessa tuloverotuksen keventämiseen vaan myös suhteessa moniin muihin asioihin, kansaneläkkeen pohjaosaan tai kansaneläkkeiden taitettuun indeksiin ja muuhun, on täysin päinvastaista kuin se politiikka, jota he esittivät vaalien alla. On mielestäni kuitenkin rehellistä ja äänestäjien kannalta kohtuullista, että täällä voidaan ottaa muutamia viikkoja vanhoja lehtilausuntoja esiin ja osoittaa, miten takit ovat tässä suhteessa kääntyneet ja täyskäännös on tehty, eikä se ole mitään arkeologiaa.

Mitä tulee ed. Ala-Nissilän väitteeseen, ettei keskusta asettanut vaalien alla palveluja ja veronalennuksia vastakkain, niin tuohan ei käytän-

nössä pidä paikkaansa. Täällä on lukemattomia edustajia, ed. Huotari, ed. Räsänen tai ed. Tulonen ja muut, jotka olivat monissa paneeleissa vaalien alla keskustan ehdokkaiden kanssa, ja kaikissa näissä paneeleissa keskustan ehdokkaat kertoivat, että he asettavat palvelut veronkevennysten edelle. (Ed. Tulonen: Pitää paikkansa!) Tämä toistui kautta maan. Kun nyt sitten täällä eduskuntasalissa sanotaan, että emme me asettaa- neet vastakkain, kun meillä oli joku asiantuntija- ohjelma, jota kabineteissa esiteltiin asiantunti- joille ja jossa näitä ei asetettu vastakkain, (Ed. Markku Koski: Parempi katsoa tulevaisuuteen kuin menneisyyteen!) niin sehän ei pidä paikka- ansa.

¹⁶ **Kimmo Sasi /kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys, jossa esitetään, että ensi vuoden tuloveroasteikkoihin tehdään puolen prosenttiyksikön kevennys ja palkansaajien verokortteihin tehdään prosenttiyksikön alennus heinäkuun alusta, on aivan erinomainen. Nimittäin prosenttiyksikön kevennys asteikoissa tälle vuodelle vastaa juuri sitä, mitä kokoomus eduskuntavaa- liohjelmassaan vaati, prosenttiyksikkö per vuosi. Oikeastaan esitys on paljon parempi kuin mihin kokoomus itse on kyennyt. Nimittäin hallitukses- sa budjettineuvotteluissa viime syksynä päästiin asteikoissa 0,3 prosenttiyksikön kevennykseen ja tulosopimuksessa lisättiin vielä 0,2 eli yhteensä puoli prosenttiyksikköä, mutta kun kokoomus pääsi oppositioon, niin vihdoinkin päästiin siihen tavoitteeseen eli yhteen kokonaiseen pro- senttiyksikköön vuodessa. Kiitän siitä lämpimäs- ti sosialidemokraatteja ja keskustaa, että kokoo- muksen politiikka toteutuu paremmin, kun ko- oomus on hallituksen ulkopuolella kuin jos ko- oomus on hallituksessa. (Ed. Pulliainen: Kan- nattaa pitää siellä vaalikauden loppuun!) Tuntuu siltä, että oppositio ohjaa täällä harjoitettua poli- tiikkaa, ja kyllä tullaan puhumaan näistä asioista jatkossakin, että kokoomuksen tavoitteet toteutu- vat, te välikätenä. Ehkä onkin näin, että kokoo- muksen pelko on viisauden alku hallitukselle.

Totuus on kyllä myöskin se, että vaalien alla oli kaksi eri linjaa: verotus ja parempi työllisyys tai verotus ja huonommat palvelut. Oli vain yksi puolue, kokoomus, joka joutui puolustamaan sit- tä, että alentamalla työnteon verotusta paranne- taan työllisyyttä ja että se on juuri tässä suhdan- netilanteessa välttämätöntä. Kaikki muut puolue- eet varsinkin kampanjan loppuvaiheessa sanoi-

vat, että jos verotusta kevennetään, palveluita on pakko karsia ja heikentää ja siihen he eivät ole valmiita. Tämän ideologisen keskustelun kokoo- mus on nyt voittanut, kun hallitus on tunnusta- nut, että se ei seiso niiden sanojen takana, joita sosialidemokraatit ja keskusta ennen vaaleja esit- tivät.

Oikeastaan varsin mielenkiintoista on se, että kun katsotaan hallituksen talouspolitiikan linjaa, menoille on ehdoton menokatto, 1,12 miljardia euroa, mutta veroille on vähimmäisminimi, joka on 1,12 miljardia euroa. Jos me katsomme, miten palveluiden osalta toimitaan, niin kannattaa lukea vaikka valtiovarainvaliokunnan kehyksis- tä antama mietintö, jossa todetaan, että tämä hal- litus panostaa palveluihin alle puolet siitä, mitä edellinen hallitus palveluiden parantamiseen, kun lasketaan euroissa. Eli se tarkoittaa heikom- paa palveluiden kasvattamista Jäätteenmäen hal- lituksen aikana kuin Lipposen kakkoshallituksen aikana. Toivottavasti veroissa päästään parem- paan tulokseen sillä tavalla, että verotus kevenee enemmän Jäätteenmäen hallituksen aikana kuin Lipposen kakkoshallituksen aikana. Mutta nämä ovat ne realiteetit, joiden puitteissa näissä olo- suhteissa toimitaan.

Tietysti kyllä tässä yhteydessä tulee myös ky- symys johtajuudesta esille. Onko niin, että gallu- ppien valossa maata johdetaan, kerrotaan kansal- le, mitä kansa gallupien mukaan haluaa kuulla, mutta toimitaan täysin päinvastaisesti kuin mitä on sanottu? Ajatelkaa, miten se murentaa politi- kan moraalialia, että ei voida luottaa johtaviin poliittisiin toimijoihin ja siihen, mitä he sanovat. Ei tarvitse katsoa kuin aivan viime viikkojen tapah- tumia. On valitettavaa, että tässä maassa moraa- lisessa rappiossa on menty kyllä viime aikoina varsin syvälle. Johtavien poliitikkojen puheisiin ei voi luottaa. Se on erittäin vakava asia. Valitet- tavaa on se, että vaikka voidaan yksilöidä tiettyjä henkilöitä, joiden osalta on ongelmia, niin kyllä se heijastuu meihin kaikkiin poliitikkoihin. Siinä suhteessa täytyy sanoa samoin kuin oppositio- johtaja Jäätteenmäki vaatiessaan, että parempaa moraalialia tarvitaan ja että tämä kohdistuisi sii- hen, mitä hallitus jatkossa tekee.

Jos ed. Ala-Nissilä olisi täällä, niin toivoisin, että nyt kun täällä on siteerattu Ilkan päätoimitta- jan Kari Hokkasen kirjoitusta, niin pääministeri vastaisi Hokkaselle Ilkka-lehdessä ja kertoisi, mikä on hallituksen linja ja että Hokkasen ide-

ologinen linja on täysin väärä ja Hokkasen neuvoja hallitus ei tule jatkossakaan noudattamaan.

Mutta mikä on äärimmäisen tärkeätä, on jatko, millä tavalla verotuksen keventyminen tapahtuu. Hallituksen ajatuksena kuitenkin on se, että tehdään noin prosenttiyksikön kevennykset vuodessa — tämä on pakko tehdä ensi vuonna, koska nyt kun tehdään ennakonpidätykseen prosenttiyksikön kevennys, niin jos halutaan, että verotus ei kiristy, ensi vuonna täytyy tehdä asteikkoihin yhden prosenttiyksikön kevennys. Toivottavasti siihen tehdään myöskin sitten ansiotason nousua vastaava tarkistus. Mutta olisi äärimmäisen tärkeätä, että kuluttajat jo nyt tietäisivät, mikä heidän ensi vuoden verotuksensa on, että uskallettaisiin kuluttaa. Eli olisi tärkeätä, että myöskin jatkon osalta hallitus mahdollisimman nopeasti ilmoittaisi, että se jatkaa todellakin sitä linjaa, mitä kokoomus vaalien alla vaati, ja toimii johdonmukaisesti sen linjan mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee eläkeläisiin, kyllä tilanne valitettavasti on se, että eläkeläiset on tässä veroratkaisussa tyystin unohtettu. On täysin selvää ja asiantuntijakuulemisessa tuli selväksi, että kyllä eläkeläisillekin voidaan tehdä ennakonpidätyksen alennus. Se voidaan antaa suoraan ohjeena työeläkelaitoksille tai Verohallituksen ohjeistuksena työeläkelaitoksille, jossa Verohallitus määrittelee ne henkilöt, joittenka osalta kevennykset tehdään. On täysin selvää, että kevennykset voidaan ennakonpidätykseen tehdä, jolloin tarkkuus on suurempi verotuksen osalta kuin silloin, jos niitä kevennyksiä ei tehdä. Lopputulos ei varmasti ole täsmälleen oikea, mutta on paremmin kohdallaan kuin silloin, jos mitään ei tehdä.

Tuntuu siltä, että hallituksella on todellista asenteellista vaikeutta eläkeläisten osalta. Hallitus on jo parissa kuukaudessa, vaikka sanotaan, että hallitus ei ole ehtinyt vielä kovin paljon tehdä, onnistunut saamaan eläkeläisten osalta negatiivisen triplan, jonka osat ovat seuraavat: Ensinnäkin vaalilupaukset eläkeläisille petettiin, ei tule ministeri Hyssälän lupaamaa 300 euron tasokorotusta kansaneläkkeisiin kuukaudessa. Toiseksi eläkeläisiä vähätellään. Kun luvataan, että vuonna 2006 eläkeläiset saavat 7 euroa kuukaudessa kansaneläkkeisiinsä lisää, niin minun täytyy kyllä sanoa, että palaute eläkeläisiltä on ollut se, että eläkeläisiä vähätellään, jotkut sanovat jopa pilkataan, tällä neljän vuoden korotuksella. (Ed. Heinäluoma: Mikä on kokoomuksen linja?)

Kolmantena on se, että näitä veronkevennyksiä ei anneta välittömästi eläkeläisille, vaan eläkeläiset joutuvat epätasa-arvoisesti odottamaan kevennysten saamista.

Kokoomuksen linja on ollut hyvin eläkeläis-myönteinen. Otetaan Lipposen kakkoshallitus. Silloin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eläkeläisiltä poistettiin, 12 euron lisäys tuli kansaneläkkeisiin ja myöskin tämä pohjaosan kahdenkertainen leikkaus, jota kokoomus ajoi ehdottomasti kaikkein voimakkaimmin, (Ed. Puisto: Tämä tapahtui ed. Sasista huolimatta!) kompensoitiin, ei valitettavasti täsmällin mukaisesti, mutta kompensoitiin kuitenkin pääasiallisoin osin. Eli voi sanoa, että niin hyviä ratkaisuja kuin viimeisten neljän vuoden aikana on tehty eläkeläisten kannalta, ei varmasti mikään hallitus ole pitkään aikaan tehnyt eikä tule tämäkään hallitus tekemään. Sanon vielä kansaneläkkeen korotuksesta vuonna 2006, että jos suhdanteet eivät parane, en kovin varmasti menisi lupaamaan niitä 7:ää euroa eläkeläisille vuonna 2006. Kannattaa siinäkin suhteessa olla varovainen ja katsoa, mitenkä taloudellinen tilanne kehittyy.

Mitä tulee sitten seurakuntien asemaan, niin se täytyy todeta, että on totta, että seurakunnat ovat jääneet aikaisemmin ilman kompensatiota vuonna 2000, mutta niin jäivät silloin kunnatkin. Johtava periaate on ollut se, että kuntia ja seurakuntia kohdellaan yhdenmukaisesti. Näin olisi ehdottomasti tässäkin tapauksessa pitänyt tehdä. Hallituspuolueissa oli tiettyä ymmärrystä, mutta ei ollut riittävästi voimaa ja ehkä ei sitten haluaakaan siinä suhteessa, että olisi menty niin pitkälle, että olisi velvoitettu hallitusta korjaamaan tämä epäkohta. Siitä syystä kokoomus ehdottaa lausumaa, jossa velvoitetaan hallitus ryhtymään toimenpiteisiin, jotta myöskin seurakunnat saavat tämän hyvityksen, minkä kunnat saavat.

Arvoisa puhemies! Kannatankin ed. Koskisen tekemää ponsilausumaa.

Sitten vielä haluan erityisesti kiittää ed. Pui-
stoa hänen vahvasta tuestaan tälle veronkevennykselle. Hän on ansiokkaasti toiminut valtiovainvaliokunnassa sen puolesta, että hallituksen esitys on mennyt siellä lävitse, ja vankkumatta seisonut hallituksen ehdotuksen takana. Toivon, että hän Turussa vahvasti kertoo, että hallituksen linja on tosiaan nyt sitten se, että veroja kevennetään ja palveluihin käytettävät rahat puolitetaan, ja että hän ei yhtään ollut huolissaan tästä linjas-

ta, vaan se sai hänen täyden vankkumattoman tukensa kaikissa äänestyksissä täällä eduskunnassa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vihreät ovat tehneet mielenkiintoisen esityksen negatiivisesta tuloverojärjestelmästä. Täytyy sanoa, että vihreät ovat vähän myöhään liikkeellä. Itse jo eräissä kokoomuksen sisäisessä vaaliohjelmassa vuonna 74 ehdotin negatiivista tuloverojärjestelmää käyttöön otettavaksi eli 30 vuotta sitten. Silloin nimittäin käytiin Yhdysvalloissa merkittävää keskustelua tämän tyyppisestä järjestelmästä, ja Yhdysvalloissa tiettyjä elementtejä siitä jossain määrin joissakin osavaltioissa on otettu käyttöön. Voidaan kuitenkin sanoa, että semmoisen puhtaan järjestelmän käyttöönotto on äärimmäisen vaikeata. Mutta olen kyllä sitä mieltä, että kyseessä on rakenteellinen uudistus, joka olisi merkittävä uudistus ja johon pitäisi yhdistää koko sosiaaliturvajärjestelmä sekä tulonsiirrot. Mutta sanoisin, että jossakin vaiheessa asian selvittäminen sinänsä olisi kyllä tarkoituksenmukaista, eli voitaisiinko tällä tavalla rakentaa meille parempi tulovero- ja sosiaalisten tulonsiirtojen järjestelmä. Mutta sanon, että se on harjoitus, jonka rakentamisessa menee helposti muutamia vuosia. Olen silti valmis lämpimästi tukemaan sitä, että tässä aloitettaisiin perusteellinen valmistely.

Arvoisa puhemies! Kokoomus kiittää hallitusta ja toivoo, että hallitus jatkaa kokoomuksen viitoittamaa linjaa.

Ed. Juha Korkea-oja merkitään läsnä olevaksi.

¹⁷ **Valtiovarainministeri Antti Kalliomäki** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Lähinnä huvittavaa on tämä kokoomuksen eläkeläishymistely. Minullakin olisi tästä asiasta mielenkiintoisia muisteloita kuluneelta vaalikaudelta, mutta jääköön, koska tulokset kuitenkin olivat erittäin positiivisia eläkeläisten kannalta. Muistelen myös, että oli hyvin yhteinen näkemys siitä, että jatkossa eläkeläisten osalta pureudutaan siihen, mikä on heille tärkeintä eli palveluihin. Se oli sosialidemokraattien kanta silloin ja on tänäkin päivänä. Ja tämän hallituksen ohjelmassa

tämä on huomioitu hyvin voimakkaalla painopisteetyksellä ja se esimerkki, joka sieltä selkeimmin voidaan esittää, on terveydenhoito, siihen kohdistuvat voimakkaat panostukset.

Terveydenhoito on palvelualue, jossa se väestöryhmä, eläkeläiset, josta nyt on puhe, on kaikista suurimmassa tarpeessa ja käyttää eniten näitä palveluita. Minusta se on oiva esimerkki siitä, että sinne kannattaa panostaa ja eläkeläiset tulevat siitä merkittävästi myöskin hyötymään. Kuluttajien osalta verotuksesta puheenollen voin sanoa sen, että jokainen kuluttaja tietää tällä hetkellä, että hänen verotuksensa tulee ensi vuonna kevenemään. Se perustuu hallitusohjelmaan ja ihan sellaisiin Euroopan unionin kehitykseen liittyviin tosiasioihin kuin se, että valmisteverot tulevat ensi vuonna keventymään ja tekemään merkittävää tilaa sitten myöskin verotuksen puolella ja ...

Puhemies: Minuutti!

Puhuja: ... tuovat tuloa eläkeläisten kukkaroon. Plus sitten vielä hallituksen ilmoittama linjaus myöskin työn verotuksen keventämisestä.

¹⁸ **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon ed. Sasin puheen alkuosaan täytyy puuttua. Hänhän kehitteli tällaisen, nimettäköön se nyt sitten Sasin leikkuriksi tai Sasin partaveitsekseksi, vaikkei se niin terävä ollut tämä ajatus, että jos vaatii veroja vähennettäväksi, niin se on vaihtoehtoinen linja palvelujen parantamiselle. Kyllä tämä luokittelu varmaan piti paikkansa, että kokoomuksella vaaliohjelmissa oli tällainen yksipuolinen verojenalentamisvaatimus (Ed. Zyskovicz: Ei pidä paikkaansa!) ja sitten taas toiset painottivat palvelujen parantamista, mutta esimerkiksi sosialidemokraattien osalta nämä molemmat puolet olivat vahvasti mukana.

Sehän on keskeinen haaste koko hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiselle, että meidän pitää pystyä pitämään yllä ja parantamaan palveluja samaan aikaan kuitenkin romuttamatta taloutta ylikiristetyllä verotuksella. Tarvitaan molempia linjoja jatkossakin, niin kuin valtiovarainministeri totesi. Tässä on selviä painotuksia palvelujen parantamiseen, ei ole suinkaan kysymys yksipuolisesta verojen keventämisestä, mikä taas on ollut välttämätöntä suhdannetilanteen takia.

¹⁹ **Anni Sinnemäki /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille vihreiden mallista: Vuonna 74 en pystynyt osallistumaan tähän keskusteluun, koska vasta harjoittelin silloin puhumaan.

Olisin halunnut todeta, että meidän tässä esittämämme malli ei ehkä ole niin radikaali, että se tarkoittaisi koko sosiaaliturvajärjestelmän uudelleen katsomista, koska tässä esitetyssä negatiivisessa veromallissa pelataan valtionveron ja kunnallisveron välillä. Olemme sitä esittäneet viime syksynäkin, joten sinänsä valtiovarainministeriössä nämä esitykset olisi voitu ottaa huomioon. Siinä on pyritty siihen, että veronalennukset huomattavasti enemmän kohdistuisivat pienituloisiin. Kun kuluttajat nyt tietävät, että heidän verojaan alennetaan, niin myös pienituloiset tietävät, että kevennys on noin parikymmentä euroa vuositasolla ja suurituloisilla taas useita satoja euroja vuositasolla. Näinhän nämä hallituksen veronkevennykset nyt kohdistuivat.

²⁰ **Ben Zyskowicz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kalliomäelle toteaisin, että edellisen hallituskauden tulokset eläkkeensaajien kohtelussa olivat hyviä, kuten täällä on sanottu: Korotettu sava poistettiin, pohjaosan kaksinkertainen leikkaus hyvitetiin ja kansaneläkkeeseen tehtiin tasokorotus. Silloisen opposition ja eläkeläisten itsensä mielestä tulokset eivät olleet hyviä, ja silloinen oppositio eli keskusta lupasikin, että pohjaosa palautetaan, taitettu indeksi poistetaan ja tasokorotus on tuntuva. Ministeri Hyssälä tässä esitteessä lupasi 300 euron tasokorotuksen kansaneläkkeeseen.

Nyt tiedämme hallitusohjelman luettuamme, että nykyinen hallitus ei tule mitään näistä kepun vaalilupauksista toteuttamaan. Kyllä eläkeläiset ovat olleet tyrmistyneitä, varsinkin kun hallitus aloittaa koko eläkeläisten kohtelun sillä, että se syrjii heitä tässä nyt tehdyssä veronalennuksessa.

²¹ **Kimmo Sasi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vaaliohjelmassa oli selvästi verotuksen keventäminen yksi osio. Toinen yhtä suuri ja tärkeä osio oli palveluitten parantaminen. Tulonsiirtoja oli vähemmän, mutta erityisesti juuri palveluihin.

Täytyy sanoa, että jos katsotaan, millä tavalla me halusimme parantaa palveluita, yksi tärkeä osuus oli hoitotakuu, jonka läpi ajamisessa kokoomus näytteli edellisessä hallituksessa aivan

keskeistä roolia. Demarit olivat huolissaan siitä, että jos hoitotakuu tulee, joudutaan käyttämään yksityisiä palveluita. Se oli ideologinen ongelma, mutta onneksi porvarilliset puolueet saivat edellisessä hallituksessa hoitotakuun lävitse. Sen jälkeen hallitusneuvotteluissa keskusteltiin palvelusetelien käyttämisestä, mutta jälleen demarit olivat hyvin varovaisia siinä suhteessa, kuinka laajalti voidaan käyttää palveluseteleitä, joilla voitaisiin turvata kansalaisille hyvät palvelut.

Nyt viimeksi ministeri Mönkäre on puhunut siitä, että pitäisi kelakorvaukset yksityiseltä terveydenhuollosta poistaa. Mitä palveluiden parantamista se on?

²² **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että suhdannesyistä veronkevennykset on aikaistettu. Toivon ja uskon siihen, että sillä on elvyttävä, työllistävä ja taloutta tervehdyttävä vaikutus. Silloin voimme pitää siitä vahvasta vaalilupauksestamme kiinni, siitä ideologisesta linjastamme, ettei palveluja uhata.

Kun tällä viikolla käsittelemme kehyksiä, joissa on alijäämäksi kirjattu 275, se pakottaa eduskunnan entistä tiiviimmin budjetin sisältä etsimään ne kohdat, joista on momenteilta tehtävä siirtoja ja löydettävä säästöjä, jotta voimme huolehtia siitä, että taso tulonsiirroissa ja palveluissa säilyy. Kyllä näitä löytyy, muun muassa puolustusvoimien indeksisidonnaisuus, jota ei ole millään muulla alueella.

Ja samalla puhun vielä eläkeläisistä, pahoittelen, että huusin väliin ed. Sasin puhuessa, että ed. Sasista huolimatta tehtiin nämä eläkemutokset: Kyllä kokoomus oli aina mukana, kun näki, että ne viedään läpi, ja ensimmäisenä tiedottamassa.

²³ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan palvelujen parantamisesta niin eläkeläisten kuin lapsiperheiden kohdalla, se ei kyllä tule toteutumaan kaikilta osin. Kun tuo ansiotulovähennys luvattiin kompensoida kunnille, se suurimmalle osalle kuntia kompensoidaan, mutta on kuntia, joissa näin ei tapahdu. Esimerkiksi Vantaa, Raahe ja Hamina häviävät tässä kohtaa. Nyt toivonkin hallitukselta sellaisia toimenpiteitä, että nämä kompensatiot näiden kuntien osalta myöskin viedään läpi. Näissä kunnissa, varsinkin Vantaalla, joka on Helsingin kyljessä, on erittäin suuria paineita niin eläköitymisen kuin lapsiperheiden

kautta. Toisin sanoen nyt tarvitaan todellakin toimenpiteitä hallitukselta, jotta myöskin puheet ja teot ovat yhtä.

²⁴ **Irja Tulonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki täällä muisteli edellisen hallituksen töitä, ja ne hän oli aika ansiokkaita terveydenhuollon parantamisen suhteen. Nyt kuitenkin aamulla, kun menokehystä käsiteltiin ja mietintöä lopullisesti valtiovarainvaliokunnassa tehtiin, niin kyllä huoli oli melkoinen, koska siellähän on budjetin alijäämästä lausuttu hyvin selkeästi. Sehän tarkoittaa silloin sitä, että jos tällainen talouskasvu ei kehity, niin valitettavasti palveluista joudutaan leikkaamaan. Budjettipäällikkö Sukselainen nimenomaan sanoo, kun kysyttiin, että kumpi sitten joustaa, jos tulee taantuma, että hallitusohjelma joustaa, kehykset eivät. Pelottaa hoitotakuun tulevaisuus.

²⁵ **Maija Perho /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ed. Puistokin totesi sen taloudellisen dynamiikan tosiasian, josta nyt tässä suhdannetilanteessa on kysymys. Elikkä verolella pyritään lisäämään ostovoimaa, mikä vaikuttaa työllisyyteen. Tätä kokoomus painotti omassa vaaliohjelmassaan. Peruste tälle oli nimenomaan se, että tätä kautta me saamme pelivaraa, jakovaraa palveluiden parantamiseen, terveydenhuoltoon ja myös koulutukseen, johon kokoomuksen vaaliohjelmassa esitettiin enemmän määrärahoja lisääväksi kuin nyt näyttää hallitusohjelman ja kehysten pohjalta toteutuvan.

²⁶ **Kari Uotila /vas:** Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluan muutaman sanan verran palata johdonmukaisuuteen ja vaalia edeltävään aikaan. Kun suurimpien puolueiden puheenjohtajat olivat Veronmaksajain Keskusliiton kutsumana ensimmäisessä suuressa paneelissa, niin liittyen ehkä vieraskoreuteen kutsun esittäjää kohtaan, kaikki sanoivat yhteen ääneen, että totta kai tuloveronkevennyksiä pitää tehdä ja sitä linjaa jatkaa, jota hallitukset ovat tässä viime aikoina ajaneet. Mutta ed. Zyskovicz oli täysin oikeassa siinä, että sen jälkeen, lähempänä vaaleja, ainoastaan kokoomus jäi johdonmukaisesti tälle linjalle, jonka se oli esittänyt jo Veronmaksajain Keskusliiton paneelissa. Keskusta ja sosialidemokraatit ryhtyivät painottamaan asioita toisin ja kantoivat huolta palvelujärjestelmän kestävyys-

destä ja veropohjan riittävydestä turvaamaan hyvinvointivaltion keskeisiä palveluja, tulonsiirtoja jne.

Vasemmistoliiton osalta voin sanoa, että johdonmukaisuus on vähintäänkin samaa luokkaa kuin kokoomuksen osalta. Varmasti vihreiden osaltakaan ei ole tässä suhteessa huomauttamista. (Ed. Räsänen: Ja kristilliset!) — Kristillisidemokraatit myöskin ovat olleet johdonmukaisia. — Me olemme todella olleet sekä ennen vaaleja, vaalien jälkeen ja olemme vielä tässä sekä verolakiehdotuksissa, lisäbudjetissa että kehyksissä edelleen tätä mieltä. Hallitus on tällä veronkevennyskierteellä vakavasti pitemmällä aikavälillä vaarantamassa hyvinvointiyhteiskunnan vaatimaa rahoitus pohjaa. Nyt sitoudutaan, niin kuin täällä on todettu, semmoiseen veronkevennyskierteeseen, joka jatkuu ehdottomasti, mikä on myöskin ääneen sanottu, ensi vuoden osalta vähintäänkin prosentin luokkaa olevana. Sen lisäksi meillä on verotuksen harmonisoinnista tulevat välillisen verotuksen kevennyspainheet, jotka eivät kyllä ehkä raittiita niin paljon lohduta, mutta tuovat lisää ostovoimaa muille muun muassa alkoholiverotuksen keventämisen kautta. Samalla kun hallitus on lausunut julki sen, että se aikoo myöskin tukea tulevia tuloratkaisuja tuloveronkevennyksillä, niin tämä on johtamassa aikamoiseen tuloveronkevennyskierteeseen.

Mitä sitten tulee näiden kevennysten rakentamiseen, me emme voi hyväksyä sitä, että vain palkansaajien ja suurituloisimman eläkeläisviidenneksen verotusta kevennetään, eläkeläisten osalta vielä niin, kuten täällä on todettu, että se tapahtuu sitten puolentoista vuoden viiveellä lopullisen verotuksen yhteydessä, kun palkansaajat saavat tämän kevennyksen jo heinäkuun alusta ennakonpidätyksessä. Mutta ei pienituloisimmille eläkeläisille, ei keskituloisille eläkeläisille, ei esimerkiksi työttömyysturvan varassa, muiden päivärahojen varassa oleville hallitus ole lisäämässä mitään ostovoiman lisäystä ja sitä kautta elvyttämässä kotimarkkinoita ja tuomassa sitä toivottua piristysruisketta talouteen.

Veronkevennysten voimasta suhteessa työllisyyteen ovat kyllä asiantuntijatkin edelleen monta mieltä. Kun on tuommoinen keskituloisille tuleva parinkymmenen euron veronkevennys, niin sopii kyllä epäillä, minkälaisen sysäyksen se sitten työllisyyden parantamiseen antaa tässä kansainvälisen talouden taantumassa, missä suomalaiset vientiyritykset kärsivät tilausten puuttees-

ta, sanovat irti tuhatmäärin työntekijöitä, mikä johtuu nimenomaan tästä kansainvälisestä taantumasta. Tämän tuloveronkevennyksen tällä tavalla vielä kohdennettuna teho on hyvin kyseenalainen.

Täällä viime viikolla ministeri Pekkarinen puhui asian ensimmäisen käsittelyn osalta ja antoi vähän semmoista vinkkiä, että ainakin hallituskumppaneista keskusta olisi valmis miettimään sitä, millä tavalla todella tulonsiirtoihin voitaisiin saada lisää liikkumavaraa. Minä olin ainakin lukevinani ministeri Pekkarisen puheenvuoroa siten, että hän jopa pikkasen raotti ovea sille, että jos vaikka tätä kansaneläkkeen tasokorotusta voitaisiin vähän aientaa. On vasemmistoliiton ehdoton vaatimus, että se pitää tehdä välittömästi eikä vuonna 2006. Siihen kun yhdistetään eläketulovähennyksen muuttaminen, se tuo silloin varsin suuren vaikutuksen nimenomaan pienempituloisia eläkeläisiä auttaen. Kansaneläkkeen tasokorotusta on todella aiennettava ja tehtävä se ensi vuoden alusta.

Mutta jollen nyt ihan väärin muista, niin viikonvaihteen tai loppuviikon lehdistökirjoittelussa pikkasen tässä tuli hallituksen sisältäkin erilaista käsitystä. Jollen nyt väärin muista, niin ministeri Kalliomäki oli aika tiukalla linjalla ja viestitti sitä, ettei tässä välttämättä ole kovinkaan paljon varaa löysätä naruja menopuolten osalta koskien tulonsiirtoja, eläkeläisten korotuksia jne.

On aivan selvää, että tähän kokonaisuuteen, jota nyt käsittelemme, lisäbudjetti siihen liittyvine veromuutoksineen ja samaan aikaan eduskunnan käsittelyssä olevat kehykset, liittyvä menosääntö ja erityisesti alijäämärajoite ovat sellaisia miinoja, jotka laittaessaan hallitus kyllä todella ottaa suuren riskin. Euroopan unionissa on Kasvu- ja vakaussopimus, jossa on määrätty mekaniikka niin, että mikäli julkisen talouden alijäämä rupeaa liikaa kasvamaan, siihen unionin puitteissa puututaan, mutta nyt valtiontalouden osalta, joka on vain osa julkista taloutta, rakennetaan tällainen kahle.

Kuten täällä aiemmin totesin viime viikolla, ennen tällaista menosääntöä, alijäämärajoitetta, voitiin kutsua Niinistöksi. Nyt hallitus on valinnut tällaisen hyvin teknisen, erittäin kovan kahlelen. Tietysti hallitus tarvitsee — se voi kertoa osittain hallituksen epävarmuudesta — riviensä kasassa pysymiseen tällaiset mekanismit. Mutta suomalaisten, varsinkin heikompiensaisten osal-

ta, se on erittäin suuri riski, riski sillä tavalla, että kun verotuloja liian voimakkailla veronkevennyksillä vähennetään ja siihen tulevat nämä harmonisointipaineet ja samaan aikaan isketty tiukka alijäämärajoite päälle, on hyvinkin todennäköistä, että vaalikauden lopulla joudutaan sitten koviin peruspalveluiden ja tulonsiirtojen leikkauksiin.

On hyvin kyseenalaista, että vaikka kehysmietinnössä, luonnoksessa, ja tänään hyväksytyssä mietinnössä tullaankin toteamaan, että korostetaan myöskin tulopuolen osuutta mahdollisissa korjaustoimenpiteissä, on hyvin kaukaa haettu se, että taantumän jatkuessa ja taloudellisen tilanteen ollessa vaikea hallitus edes vakavasti harkitsisi veronkiristyksiä elikkä ryhtyisi tekemään täysin päinvastaista talouspoliittista linjausta, mitä nyt tekee talouden ollessa notkahdusvaiheessa. Silloin tämä riski kovista leikkauksista ja ihmisten perusturvaan puuttumisesta konkreetisoituu.

Vasemmistoliitto pyrki tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä tähän veroratkaisuun muutoksia, jotka olisivat olleet oikeudenmukaisempia. Esitimme, että kaikista suurituloisimmat jätettäisiin tämän asteikkokevennyksen ulkopuolelle. Valtiovarainministeriön vero-osaston laskelman mukaan tämä, että olisi jätetty kaksi suurinta tuloryhmää kevennyksistä paitsi elikkä ei olisi annettu tätä kevennystä kaikista suurituloisimmille palkansaaajille ja eläkeläisille ja kunnallisveron ansiotulovähennystä olisi kohdennettu selkeämmin pieni- ja keskituloisille elikkä lisätty sitä leikkuria 3,5 prosentista 4 prosenttiin, jolloin ei olisi ulottunut niin suuriin tuloihin tämä vähennys, niin yhteensä nämä olisivat tehneet suurin piirtein 80—90 miljoonaa markkaa vuodessa, euroa, anteeksi. — Meinaa nuo mummon markat väkisin vieläkin tulla puheeseen. — Minä väitän, että tälle 80—90 miljoonalle eurolle vuositasolla olisi todella käyttöä Kansallisen terveysprojektin rahoittamisessa esimerkiksi, koulupalvelujen turvaamisessa, monessa muussa asiassa. Nyt tällä kaikille summamutikassa heitettyllä tasasuuruksella suurella veronkevennyksellä viedään nämä voimavarat pois. Tiukan kehyksen ollessa kysymyksessä on todella vaikeuksia sitten näistä huolehtia.

Täällä ed. Tulonen hyvin totesi, että budjetti-päällikkö totesi valtiovarainvaliokunnassa aivan selkeästi, että hallitusohjelma luistaa, eivät kehykset, elikkä ne kauniit lupaukset, mitä ohjel-

massa on, tulevat väistymään että kolisee lähi-vuosina.

Vasemmistoliiton puolesta teen kaksi lausumaehdotusta, arvoisa herra puhemies. Vastalauseeseen sisältyvä ensimmäinen lausumaehdotus kuuluu: "Eduskunta toteaa, että hallituksen ylimääräinen verokevennys ei hyödytä tavallisia pieni- ja keskituloisia eläkeläisiä, ja lisäksi hallitus aikoo ohjelmansa mukaan korottaa kansaneläkettä vasta vuonna 2006. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa pikaisesti eduskunnalle esityksen kansaneläkkeen tasokorotuksesta välittömästi ja siten, että samalla vastaavasti korotetaan myös eläketulovähennystä niin, että se hyödyttää valtaosaa eläkkeensaajista."

Toinen lausumaehdotus: "Eduskunta toteaa, että kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ei koske työttömyysturvaa, ja edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen työttömyysturvaa koskevasta vähennyksestä toteutettavaksi välittömästi."

—————

Ed. Reijo Laitinen merkitään läsnä olevaksi.

—————

²⁷ **Ben Zyskowiec /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi asian vain. Ed. Uotila sanoi, että kokoomus vaalien alla jäi yksin veronalennusvaatimustensa kanssa, muut asettivat palvelut etusijalle. Näin siinä keskustelussa todellakin asia näyttäytyi, mutta jottei sellaista kuvaa nyt jäisi, että kun kokoomus vaati veronalennuksia, se ei ollut kiinnostunut palvelujen kehittämisestä, niin haluan vielä kerran sanoa, että kokoomuksen vaalien alla ja edelleenkin ajama veronalennusten politiikka ei ole ristiriidassa peruspalvelujen kehittämisen kanssa, vaan päinvastoin. Meidän ajatuksemme on se, että veroja keventämällä, ennen kaikkea työnteon verotusta keventämällä, tuetaan talouden kasvua, tuetaan työllisyyttä ja tätä kautta luodaan edellytyksiä pitää huolta peruspalveluista myös jatkossa. Eikä tämä ajatus nyt ilmeisesti ihan pönlö ajatus ole, kun se juuri nyt kelpaa myös hallitukselle.

²⁸ **Veijo Puhjo /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa pääministeri! Ed. Uotila mainitsi ... (Vasemmistosta: Puhemies!) — Herra puhemies!

Ed. Uotila mainitsi, että jos vasemmistoliiton ehdotuksen mukaan olisi leikkuria ylimmistä tuloista käytetty, olisi saatu 80—90 miljardia euroa muun muassa terveyspalveluihin. Mielestäni tämä olisi ollut erittäin tärkeä, sillä yleensä tämän kauden yksi tärkeimpiä asioita, terveysprojekti, on rahoitukseltaan epäselvä. Esimerkkinä voi mainita sen, että juuri oli käsitellyssä yksi hallituksen esitys, jonka tarkoituksena oli lisätä 130 miljoonaa euroa terveyspalveluihin, mutta kun perusteluita luki, ei se ollut mikään terveysprojektin vaatima lisärahoitus vaan korvaus kunnilta muualta otettavista 130 miljoonasta eurosta.

²⁹ **Kari Uotila /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei vasemmistoliittokaan täysin tyrmää sitä, etteikö tuloveronkevennyksillä olisi pientä myönteistä vaikutusta työllistymiseen ja erityisesti kotimarkkinoiden elpymisen kautta, mutta se riski, mikä otetaan siinä, että näin etupainotteisesti näin voimakkaaseen veronkevennyskierteeseen lähdetään, se toive siitä, että se tulisi takaisin paremman työllisyyden, sitä kautta parempien verotulojen kautta, on suuri riski. Asiantuntijat todella ovat eri mieltä siitä, onko se automatiikka toimivaa, että kun vain reilusti annetaan veronkevennyksiä, niin korkojen kanssa tulee kaikki hyvä takaisin.

Me epäilemme tätä ja olemme todella huolissamme siitä, että kun sitä verotuloa voimakkaasti leikataan, niin sitten ei ole rahaa välttämättömiin palveluihin, tulonsiirtoihin ja hyvinvointiyhteiskunnan eri hankkeisiin, joita hallitusohjelma on muun muassa pullollaan. Kuten totesin, hallitusohjelma sitten luistaa. Toivottavasti hallituspuolueiden edustajat ovat tässä asiassa rehellisiä ja toteavatkin niin, että hallitusohjelma on tällainen kaunis kyhäelmä kauniita lupauksia, mutta realismi löytyy budjettikehyksistä ja siihen sisällytetystä menosäännöstä ja alijäämärajoitteesta.

³⁰ **Janina Andersson /vihr:** Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että ainakin ed. Uotila on sisäistänyt analyysini siitä, mikä on menosääntö, että se on uusi nimi Sauli Niinistölle — Sauli Niinistö oli se entinen nimi — elikkä kysymys on siitä, että me haluamme kahlita itsemme johonkin. Ennen oli Niinistön arvovalta se kahle, joka piti meidät aisoissa, nyt uusi kahle on nimeltään menosääntö. Luultavasti se on vielä tiukempi kuin edellinen, sillä arvovalta Niinistöllähän

jousti aina välillä jonkin verran ja se meni jotenkin ohi. Mutta se, että poliittinen uskottavuus menee siinä, jos tämä menosääntö menee rikki, on paljon pahempi kriisi, elikkä meillä on paljon tehokkaampi Niinistö nyt nimellä menosääntö kuin ennen.

Mutta itse asiaan, arvoisa puhemies! Haluaisin kannattaa ed. Anni Sinnemäen tekemää ehdotusta, onneksi, ja pohtia sitä, että tämä on erityisen mielenkiintoinen tilanne, kun kokoomuksen verotusmalli parilla pienellä kauneusvirheellä todellakin nyt on esillä. Elikkä se, mitä kokoomus on koko ajan puolustanut, tapahtuu, ja me muut, jotka olemme olleet eri mieltä, olemme tässä erittäin sekavassa tilanteessa, kun jotkut joutuvat omaksumaan kokoomuksen ajattelumallia ehkä vastentahtoisestikin ja löytämään sille uusia nimityksiä ja uusia tapoja puolustaa sitä. On sääli, että ehkä tässä kävi nyt niin, että tuli niin kiire vaalien jälkeen ja piti näyttää tehokkaalta ja ehtiä tehdä jotakin tehokkaasti, näyttävästi, että me otamme nyt homman hanksaan, ja lähin työkalu oli kokoomuksen veromalli, joka ehkä jonkun virkamiehen laatikossa myös oli olemassa valmiina. Olisi mielestäni ollut paljon mielekkäämpää, että olisi tartuttu meidän negatiiviseen verotusmalliimme, joka myös on aika lähellä Veronmaksajain Keskusliiton mallia. Siitäkin on olemassa ratkaisuja, jotka ovat enemmän rakenteellisia.

Tämähän ei ole mikään rakenteellinen muutos. Tämä on vain kerta kaikkiaan mielenkiintoinen kokeilu siitä, onko se elvytystä, että oikealla ajoituksella lasketaan kaikkien veroja samalla prosentilla. Elikkä sinänsä, ed. Pulliaisen kanssa äsken puhuttiin, on äärimmäisen mielenkiintoista, että voidaan kerrankin oikealla ajoituksella tehdä tämmöinen liike. Vaikuttaako se vai eikö se vaikuta, sitä voimme sitten katsoa jälkepäin. Itse en todellakaan usko, että se vaikuttaa, sillä tämmöinen elvytystoimintahan, jos mikään, on psykologiaa. Jos samaan aikaan tulee erittäin paljon negatiivisia viestejä ihmisille siitä, että nyt on riski, että menetät työpaikkasi, niin se, jos se sattuu jäämään minulle, niin ehkä saan pikkuisen lisää rahaa, ei ehkä ole kaikkein tehokkain tapa saada ihmisiä kuluttamaan enemmän kotimaisiin tarvikkeisiin ja palveluihin.

Itse uskon, että kaikkein tehokkainta elvytystä koko ajan, jo pitemmän aikaa on ollut alhainen korkopolitiikka, elikkä se, että ihmiset haluavat kuluttaa omaan asumiseensa ja ottavat asuntovel-

kaa. Se on toiminut tehokkaasti siinä mielessä, että on käytetty rahaa, on otettu velkaa, mikä pitää ihmiset työssä: on pakko tehdä töitä, että voi maksaa pois velkojaan. Mutta tämä veronalennus kaikille, niin en usko sen elvyttävään voimaan. Mutta on jännää nähdä, onko sillä oikeasti vaikutusta vai ei.

Etenkin valtiovarainministeri Kalliomäki on myös käyttänyt sanaa Keynes aina välillä, ja on oltu iloisia siitä, että Keynes on taas palannut kehiin. Itsekin olen erittäin innostunut Keynesistä. Tässä on vain pikkuinen ongelma. Keynesin ideahan on siinä, että silloin kun on huono aika, pitää päästää löysälle ja sitten taas kiristää, kun menee paremmin. Enkä millään oikein voi uskoa sitä, ettei verotusta oltaisi taas kiristämässä jonkin ajan kuluttua. Elikkä jos oikeasti halutaan käyttää Keynesin menetelmiä, niin on kyllä muita tehokkaampia tapoja kuin verotus, millä voidaan antaa ulos rahaa yhteiskuntaan oikealla hetkellä ja taas kiristää nyöriä silloin, kun menee paremmin.

Ensinnäkin jos halutaan elvyttää ja antaa ihmisille uskoa tulevaisuuteen ja ostovoimaa, niin on yksi erittäin tehokas keino ja se on ihan palkata lisää opettajia, hoitajia ja muita ihmisiä. Nämä voivat silloin olla varmoja, että heillä on tämä työpaikka eikä ole pelkästään pätkätyitä, ja he uskaltavat kuluttaa, sillä pätkätyöt, jos mitkä, ovat erittäin hyvä tapa pitää ihmisiä epävarmoina tulevaisuudesta, ja se vaikuttaa kulutustottumuksiin.

Toinen mielestäni mielenkiintoinen asia on, kun tämä nyt antaa eniten rahaa meille hyvätuloisille tässä salissa, mihin me käytämme sen rahamme. Tämä verojen laskeminenhan ylipääntään ei ohjaa meidän käyttäytymistämme millään lailla. Jos oikeasti haluamme, että me, joilla on rahaa jonkin verran vielä pankkitilillä, käytäisimme sitä johonkin kotimaiseen kulutukseen, esimerkiksi palveluihin, niin silloin meidän pitäisi jollain lailla kohdistaa tämä veronalennus niin, että se juuri näitä palveluita tekee halvemmaksi suhteessa vaikkapa etelän matkoihin, jotka nyt houkuttelevat, kun on kylmä kesä. Jos tämä ylimääräinen raha nyt valuu siihen, että minä ja perheeni lähemme hakemaan aurinkoa jostain muualta, se ei varmaankaan ole parasta elvytyspolitiikkaa Suomessa. Se on kerta kaikkiaan huonoa, koska silloin meillä viimeisetkin rahat valuvat jonnekin muualle. (Ed. Puisto: Älkää tehkö niin!)

Toinen asia on se, oliko tämä nyt vain tällöinen alkulähtölaukaus ja vain tällöisen teknisen vaikeuden takia annettiin kaikille yhtä suuri veronalennus. Oikeasti ei näin haluttu, mutta kun piti nopeasti päästä vauhtiin, niin kaikki saivat saman verran veronalennusta prosentuaalisesti elikkä enemmän rahaa rikkaimmille. Jos ajatellaan vähän eteenpäin, niin nythän kun keskellä vuotta alennettiin 1 prosentilla — oikeastihan se on 0,5 prosenttia, mutta se vain tulee näin, kun tämä tehtiin keskellä vuotta — voiko kukaan kuvitella, että me emme voisi jatkaa vähintään 0,5 prosentilla myös hyvätuloisille? Näyttäisi se hasulta, jos ennakonpidätysprosentti yhtäkkiä taas nousee, vaikka verot ovat laskeneet, ihan vain psykologian takia. Ylipäätään minua pelottaa se, että politiikkaa tehdään nyt ennennäkemättömän paljon sillä ajatuksella, miltä tämä näyttää ulospäin, miltä tämä näyttää pääkirjoitustoimittajien silmissä, miltä tämä näyttää ylipäätään lehdissä, eikä niin, miten tämä vaikuttaa viiden vuoden kuluksua.

Jos haluamme oikeasti myös vaikuttaa työllisyyteen, minkä pitäisi olla ykköstavoite, niin kai silloin tämä, että voidaan palkata lisää aputyövoimaa, että ihminen uskaltaa ottaa vastaan sen tapaisia työpaikkoja ja että myös kannattaa palkata sellaisiin, tällöinen rakenteellinen verohelpotus juuri tähän kohtaan, mikä meidän mallimme oli, olisi kai tehokkain, jos halutaan työpaikkoja lisää. Elikkä sellaista työvoimaa, johon ei ole nyt varaa — rakennustyömailla ei ole varaa mihinkään aputyömiehiin, hoitopaikoissa ei ole varaa hankkia lisää henkilökuntaa — semmoiseen työhön, jota me tarvitsemme mutta johon ei ole varaa, koska on niin todella kallista palkata lisää ihmisiä.

Sitten vielä siitä, jos halutaan tällainen kokeilu tehdä. Oikeastaan itse en nimittäin usko, että tämä salasana on elvytys, vaan se on EU-verokilpailu, joka on se salasana, jota me pelkäämme yli kaiken. Jos se on se, mitä me pelkäämme, ja jos me teemme nyt niinpäin, että ensiksi reagoimme verokilpailuun ja toivomme, että työllisyys tulee perässä, se on kyllä väärä suunta, sillä meillä ei ole varaa ottaa pois rahaa enää mistään tämän jälkeen. Tämän tähden, että me nyt alennamme veroja ja kun työllisyys on niin huono kuin on ja ehkä menee huonompaan suuntaan, voidaan joutua siihen tilanteeseen, että joudumme leikkaamaan palveluita, mitä kukaan ei halua tehdä. Eli meidän olisi kerta kaikkiaan tärkeää ensin hoitaa

työllisyys kuntoon ja sen jälkeen reagoida tähän verokilpailuun, jos pidetään sitä niin erittäin tärkeänä tavoitteena.

Tässä kaikessa mielestäni on erittäin tärkeää muistaa, että ei puhuta pelkästään tuloveroista, vaan kokonaisveroaste on se ratkaiseva, kun pohditaan sitä, onko meillä varaa hyvinvointi-Suomeen, onko meillä varaa siihen kaikkeen, minkä perusteella pidämme lottovoittona syntyä Suomeen. Siihen vaikuttaa kaikki muu. Jos pidämme nyt tuloveroja niin pahoina, kuin näköjään pidämme, silloin on pakko löytää muita veroja, jos haluamme ylläpitää hyvinvointi-Suomea. Ja niitä tosiaan on muita veromalleja. Mielellämme annamme kyllä hyviä vinkkejä, mistä kaikesta voi verottaa. On semmoisia veroja, joita ei voida karata muuttamalla johonkin muuhun maahan ja jotka kerta kaikkiaan pysyvät täällä.

Lopuksi haluan vielä kiittää ed. Puistoa siitä, että hän rohkeasti puolusti sitä kantaa, että Puolustusvoimien indeksiin sitominen ei ole hyvä asia. Jos tästä voisimme löytää yhteistä rahaa palveluihin, löytyy laajempikin rintama kannattamaan sitä, että tämä ei ole se oikea kohta sitoa indeksiin Puolustusvoimat, kun on niin paljon muita tärkeämpiä kohteita, kuten lapsilisät ja muita vastaavia, jotka todella tarvitsevat tämän rahan kipeämmin kuin Puolustusvoimat. Mutta tähän varmaan palaamme myöhemmin.

Ed. Jukka Gustafsson merkitään läsnä olevaksi.

³¹ **Mikko Kuoppa /vas:** Herra puhemies! Vasemmistoliiitto esitti, että suurimpien palkkatulojen veronalennuksesta luovuttaisiin. Mielestäni se on aivan oikea ajatus, enkä voi ymmärtää sitä, että kaikista suurituloisimmille ihmisille pitää antaa kaikista suurimmat euromääräiset verohelpotukset. Jos kulutuskykyä ja kulutuskykyä halutaan parantaa, niin kyllä nämä verohelpotukset olisi tullut suunnata kokonaan kaikista pientuloisimpiin ihmisryhmiin eikä jättää osaa kokonaan ulkopuolelle, kuten nyt tapahtuu. Tulot eivät lisääny pienen- ja keskituloisilla eläkeläisillä, tulot eivät lisääny työttömyysturvan varassa elävillä, sairauspäivärahan varassa elävillä ihmisillä. He olisivat tarvinneet tulonlisäystä, ja siellä on myöskin tarvetta nostaa järkevää kulutus-

kysyntää, ja ehkä nämä varat olisivat myöskin pysyneet paljon paremmin kotimaassa. Nyt on vaarassa, että ne kulkeutuvat ulkomaille eivätkä hyödytä suomalaista työllisyyttä ja kulutuksen lisääntymistä. Näin ollen tämä hallituksen esittämä verolinja on mielestäni virheellinen eikä paranna eikä turvaa sitä tavoitetta, mihin sitä käytetään eli työllisyyden parantamista.

Kokoomus onnitteli jo Suomen suurituloisimpia palkansaajia, ja tietenkin näinhän tässä käy, että he tästä suurimmat potin saavat. Sen sijaan pienituloiset jäävät monessa kohtaa kokonaan ilman. Näin ollen ei voi pitää linjaa oikeana, kuten jo äsken totesin.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Uotilan tekemiä perustelulausumaehdotuksia.

³² **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa on selkeästi käynyt esille, että kaikkein tehokkainta pienituloisten ihmisten, etenkin eläkeläisten, elämän tukemista olisi peruspalvelujen parantaminen. Nimenomaan vanhustenhoito ja -hoiva, sairaalat, terveyskeskukset, mahdollisuus päästä lääkäriin, nimenomaan terveyskeskuslääkäriin, saada terveyskeskusvastaanoton kautta läheteet röntgenkuvauksiin, laboratoriotutkimuksiin, tämä on eläkeläisten, vanhempien ihmisten kannalta kaikkein parasta tukemista, heidän elämänsä laadun parantamista. Nyt kuitenkin yhä useampi joutuu etsiytymään yksityisvastaanotolle. Tämä koskee tietysti koko väestöä.

Mitä merkitsee 20 euroa, mikä tämä hallituksen esitys nyt sitten on pienituloisempien ihmisten kohdalla, enemmän käteen kuukaudessa? Mitä se merkitsee? Yksi käynti yksityislääkärillä on moninkertaisesti tuo 20 euroa, jolloinka se häviää hyvin nopeasti, kun toisaalta hallitus ei todellakaan ole parantamassa terveyden- ja sairaanhoidon tasoa. Ei ole mitään selkeätä näyttöä siitä, että näin on tapahtumassa. Pahin asia tässä (Ed. Puisto: Kansallinen terveysohjelma!) on se, että kunnat, ed. Puisto, aivan selvästi eivät pysty Kansallisesta terveysohjelmasta kantamaan omaa osuuttaan eli sitä 350 miljoonaa euroa, jolloinka se jää raajarikoksi se Kansallinen terveysohjelma, se vakavasti ontuu vähintään toista jalkaansa. Sitten kun laskemme yhteen tämän hallituksen hallitusohjelman ja siihen liitetyn menokehyksen osoittamat miljoonat eurot ja lisäämme siihen edellisen hallituksen ikään kuin jo

aloittaman Kansallisen terveysohjelman rahoituksen, niin siinäkin ei päästä 350 miljoonaa euroon vuositasolla vuoteen 2007 mennessä. Samalla on muistettava se, että tuo 700 miljoonaa euroa oli summa, jota pienennettiin pääministeri Lipposen toisen hallituksen käsittelyssä keväällä 2002. Alun pitäen professori Huttusen johtama työryhmä esitti huomattavasti suurempaa summaa, jotta kansallinen sairaanhoito ja terveydenhoito saataisiin kuntoon ja myös tulevaisuudessa sen tasoa nostettua.

Näin ollen ei ole mitenkään perusteltua pienituloisten ihmisten kannalta se ajatus, että tämä hallituksen esitys olisi heille onneksi. Ei monellakaan tavalla, koska tietysti pieni- ja keskituloiset eläkeläiset jäävät täysin tämän ulkopuolelle, ainoastaan suurituloisin hyötyy ja hänkin vasta 1,5 vuoden kuluttua, ja sitten jälleen työssäkävien ihmisten kohdalla nuo luvut ovat niin pieniä niidenkin ihmisten kohdalla, jotka maksavat valtionveroa. Näin ollen olemme tässä suhteessa hankalassa tilanteessa.

Edustaja, nykyään ministeri Pekkarinen käytti puheenvuoron, jossa hän totesi myös sen, että eläkeläistulovähennystä pitäisi pystyä nostamaan. Tämä viesti on tietysti positiivinen. Sitä pitää tervehtiä myönteisesti. Mutta ennen muuta ja aikaisempiin useaan puheenvuoroon viitaten itse peräänkuulutan sitä, että terveyden- ja sairaanhoidon laadullinen ja määrällinen parantaminen, nimenomaan meidän julkisen terveydenhoitomme ja sairaanhoitomme pelastaminen pitäisi nyt olla hallituksen keskeinen tehtävä.

³³ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Tiusanen puheenvuorossaan kiinnitti huomiota terveysprojektin kuntien osuuteen. Haluaisin vain todeta, että mielestäni on erittäin tärkeää juuri tästä syystä, että terveysprojektin myös sitä toista osaa eli näitä rakenteellisia uudistuksia viedään yhtä jalkaa eteenpäin, koska on aivan selvää, että kyllä sieltä kuntapuolelta varmasti ainakin monissa paikoissa on löydettävissä sellaisia säästöjä, joilla voidaan toimintoja tehostamalla myöskin tukea terveysprojektia siten, että kunnilta löytyy se oma resursointi terveysprojektin rahoittamiseen. Eli kyllä tässä varmasti on alueellisia eroja. Joillakin alueilla tämä jo toimii. Toisilla ei toimi olennaan.

³⁴ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Huovinen varmasti on oikeassa siinä, että meillä on neljä ja puolistaata kuntaa ja hyvin paljon erilaisia ympäristöjä terveyden- ja sairaanhoidon toteuttamisessa. Mutta esimerkiksi Kymenlaakson sairaanhoitopiiri on vahvasti velkaantunut. Alijäämäinen tilinpäätös viime vuodelta, kaiken kaikkiaan noin 8 miljoonaa euroa on velkaa. Kunnat eivät ole pystyneet vastaamaan omasta osuudestaan tässä asiassa. Näin ollen tietysti myöskin silloin valtio joutuisi miettimään, mikä on oikea suhde valtion ja kunnan vastuusta sairaanhoidon menoihin ja pitäisikö todella voimaperäisesti nostaa valtion-apuja kunnalle ja kunnille. Mutta sitten pää ko-lahtaa menosääntöön, joka on siellä koko ajan kuin Damokleen miekka päämme yläpuolella.

³⁵ **Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen tietää vallan hyvin, ettei terveydenhuollon ongelmia ratkaista pelkästään lisäämällä rahaa. Tarvitaan rakennemuutoksia ja tarvitaan uusia tapoja järjestää ne palvelut. Kun viittasitte oman vaalipiirinne sairaalaan, juuri siellähän tapahtuu tällä hetkellä ihan järkevää keskustelua siitä, miten kahden keskussairaalan välillä voitaisiin asioita tulevaisuudessa paremmin hoitaa.

Kehyksissä on ihan selkeästi lisää rahaa, valtion rahaa merkittävästi juuri niin paljon kuin on luvattu terveydenhoitoon, valtionosuuksiin. Kuntien tulee tehdä palvelujen järjestämisessä uusia tapoja ja sen lisäksi myös panostaa hieman rahaa itse. Tällä tavalla saadaan ihmisille paremmat palvelut, ja ennen kaikkea perusterveydenhuolto pitää saada kuntoon.

³⁶ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre, joka on samasta vaalipiiristä Imatralta, tietää myös sen, että Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirissä on 2 000 ihmistä leikkausjonossa ja Kymenlaakson sairaanhoitopiirissä 4 000 ihmistä. Tarvitsemme myös rahaa, mutta tarvitsemme myös näitä rakenteellisia muutoksia. Tietysti professori Huttusen johtaman Kansallisen terveysohjelman toimenpidekohtia on kaiken kaikkiaan 18, joista osa rahoituksellisia, osa ei. Tietysti perusterveys pitää saada kuntoon, mutta nämä ketjut on yritetty monessa paikassa viedä jo aivan loppuun saakka. Siitä huolimatta henkilökunta joutuu venymään, säästetään ja monesti, arvoisa ministeri,

hyvin tyhmässä paikassa säästetään muun muassa lopettamalla päiväkirurgia.

³⁷ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vaan todeta sen, että ministeri on aivan oikeassa tässä, että näitä rakenteellisia toimia tarvitaan.

Haluaisin vain muistuttaa tämän porkkanarahan merkityksestä silloin, kun näitä uudistuksia lähdetään viemään eteenpäin, että olisi käytettävissä myös sellaista valtion rahaa, jolla voitaisiin saada kuntia ehkä hieman halukkaammin mukaan näihin yhteisiin projekteihin. Mutta kyllä sieltä aivan varmasti eri alueilla tietenkin eri tavoin on löydettävissä vielä merkittäviä kustannussäästöjä.

³⁸ **Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin on meneteltävä. Kun on joku hyvä tapa ratkaista asioita löydetty, pitää tukea tällaisia pilotihankkeita ja monistaa niitä eri puolille maata. Meillä on tälläkin hetkellä esimerkkejä terveyskeskuksista, joihin nuoret lääkärit jonottavat päästäkseen töihin. On löydetty niitä keinoja, joilla voidaan antaa parempaa palvelua.

Leikkausjonoihin valtiovalta on antanut lisää rahaa. Nyt on selvitettävä, miksi eri puolilla maata näitä jonoja puretaan eri tavalla, eri vauhdilla, mihin käytetään näitä rahoja. Sen lisäksi vielä täytyy muistaa, että hoitajajonoja tietysti tulee aina olemaan, niin kuin ed. Tiusanen alan ammattilaisena hyvin tietää. Jono pitää olla ja jonoa pitää hoitaa. Jonoa pitää asiantuntevan ihmisen hoitaa. Aina pitää potilaan tilanne olla tiedossa niin, että hän pääsee sitten oikeassa aikataulussa toimenpiteisiin.

Näihin kaikkiin asioihin pyritään Kansallisen terveysohjelman kautta vaikuttamaan. Nyt tarvitaan alan ammattilaiset tekemään tätä yhteistyötä ja tuomaan esille parhaita malleja. Niihin on, niin kuin on todettu, rahaa olemassa valtion budjetissa, mutta tähän kuuluu osaltaan ministeri Hyssälän vastuulle.

³⁹ **Päivi Räsänen /kd**: Arvoisa puhemies! Käsiteltävään mietintöön on liitetty ed. Bjarne Kalliksen kristillisdemokraattien vastalause 4, jonka pohjalta ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylätään.

Ed. Sasi omassa puheenvuorossaan totesi osuvasti, että kokoomuksen linja toteutuu nyt pa-

remmin oppositiosta kuin hallituksesta käsin. Tämä esitys on varmasti voitto kokoomukselle mutta samalla tappio demokratialle ja politiikan uskottavuudelle. Hallitus puolustaa nyt massiivisia tuloveronkevennyksiä vieläpä kesken vuoden, linjaa, joka hävisi vaalit, ja jonka kansa siis hylkäsi. Monet kansalaiset, etenkin he, jotka valitsivat nukkumisen vaaleissa, valittivat, että äänestämällä ei voi vaikuttaa tai että on ihan sama, mitä äänestää, kuitenkin politiikka on saman sisältöistä. Miten hallitus nyt aikoo palauttaa näiden kansalaisten ja monien muidenkin kansalaisten luottamuksen vaaleihin? Äänestämällä pitäisi voida vaikuttaa ei pelkästään hallituspuolueiden nimiin vaan ennen kaikkea harjoitettavan politiikan sisältöön. Nyt näyttää siltä, että vaalit ovat enemmän arpomista kuin politiikan suunnan valitsemista.

Hallitus tavoittelee tällä esityksellä työllisyyttä elvyttävää kansalaisten ostovoiman lisäämistä. Tavoite on mielestäni täysin oikea, mutta ryhmämme on vakuuttunut siitä, että kulutusta lisättäisiin parhaiten tukemalla niiden ostovoimaa, joilla sitä on vähiten, eli lapsiperheiden, eläkeläisten ja vähätuloisten ostovoimaa. 295 miljoonaa euroa puolelle vuodelle on valtavan suuri raha. Esimerkiksi oman vaaliohjelmamme ja oman vaihtoehtoisen lisäbudjettimme mukainen minimiäitiyspäivärahan tuplaaminen ja kotihoidon tuen 17 prosentin korotus maksavat yhteensä vain 20 miljoonaa euroa puolelta vuodelta. Pienimpien kansaneläkkeiden korotus 17 eurolla kuukaudessa maksaisi samalta ajalta 12,5 miljoonaa euroa. Kaikkein köyhimpiä auttava toimeentulotuen asumiskustannusten omavastuusuuden puolittaminen maksaisi vain 10 miljoonaa euroa. Maan turvallisuutta kohennettaisiin tuntuvasti lisäämällä poliisien palkkaukseen 5 miljoonaa euroa, kuten esitämme. Tämä merkitsisi noin 250 avoimen poliisiviran täyttämistä. Kristillisdemokraattien vaihtoehtoisessa lisäbudjetissa, jonka mukaisesti siis olisimme mieluummin tämän veronkevennysvaran käyttäneet, esitämme lisäksi heinäkuun alusta kaikille lapsille lapsilisän korotusta 5 eurolla, lisäksi yksinhuoltajille lisäkorotusta, opiskelijoille ympärivuotista asumislisää ja ruuan arvonlisäveron alentamista 17:sta 12 prosenttiyksikköön. Kaiken tämän jälkeen, minkä olen nyt luettellut, hallituksen ve-roesitykseen nähden säästöjä jää vielä 50 miljoonaa euroa, jolloin tältä osin ei tarvitsisi turvautua lisävelkaantumiseen.

Ehdotamme siis vastalauseessa, että tuloveronalennusten asemesta, jotka siis suosivat, niin kuin täällä on todettu, ennen kaikkea hyvätuloisia kansalaisia, ryhdyttäisiin sosiaalisesti oikeudenmukaisemmin keventämään verotusta ja kohdennettaisiin se ruuan arvonlisäveron alentamiseen 5 prosenttiyksiköllä. Vaikutus valtion vero-tuloihin olisi puolen vuoden ajalta noin 150 miljoonaa euroa miinus EU:lle maksettava alv-osuus. Euroopan unionin maista Suomi verottaa elintarvikkeita toiseksi raskaimmin. Keskimääräinen elintarvikkeiden arvonlisävero Euroopan unionin maissa on runsaat 7 prosenttia. Tästä esityksestä hyötyisivät erityisesti lapsiperheet, pienituloiset ja kotitaloudet. Vuonna 98 tehdyn selvityksen mukaan alimpien tuloryhmien kotitalouksissa käytettiin ruokaan ja alkoholittomiin juomiin 17 prosenttia kaikista kulutusmenoista, kun ylempien tuloryhmien vastaava luku oli 11 prosenttia.

Viime kaudella ja aivan vaalien alla päähallituspuolue keskustassa esiintyi voimakkaita vaatimuksia ruuan arvonlisäveron keventämiseksi. Kun Lipposen toinen hallitus aloitti vuonna 99 kautensa, jolloin myös kevennettiin verotusta, keskustan eduskuntaryhmän silloinen puheenjohtaja Mauri Pekkarinen vaati näiden tuloveronkevennysten sijaan mieluummin ruuan arvonlisäveron alentamista 12 prosenttiin sen vuoksi, että se kohdentaisi kevennysvaraa oikeudenmukaisesti. Nyt ministeri Pekkarinen hiljattain nähdyssä haastattelussa uutislähetyksessä ei nähnyt mahdollisuutta suunnata edes osaa näistä mittavista veronkevennyksistä tähän tarkoitukseen, eikä sitä ole esitetty tavoitteeksi hallitusohjelmassakaan.

Viime syksynä ed. Pekkarinen tässä salissa vaati myös lapsilisien korottamista jo vuonna 2003. Hän ei hyväksynyt ajatusta korottaa lapsilisiä vasta vuonna 2004 vaan totesi siihen tapaan, että me kaikki tässä salissa odotamme ja koko Suomen kansa odottaa, että lapsilisiä korotettaisiin vuonna 2003, koska niiden arvo on tipunut niin reilusti. Nyt kun keskusta on vallan kahvassa ja kun lapsilisien korottamiseen aivan ilmeisesti olisi myös varaa, miksi keskustavetoinen hallitus ei korota lapsilisiä vuonna 2003?

Arvoisa puhemies! Hallitus on luvannut kompensoida kuntia näiden esittämiensä tuloveronalennusten, tulonmenetysten johdosta, mutta vastaavaa lupausta ei ole annettu seurakunnille. Seurakunnat menettävät veronalennuksen joh-

dosta noin 7 miljoonaa euroa. Ed. Ala-Nissilä puheenvuorossaan viittasi valiokunnan mietintöön ja siihen sisältyvään tekstiosuuteen, jossa toivotaan, että tämä kompensatio myös seurakunnille tehtäisiin. Ihmettelen sitä, miksi valiokunnan enemmistö ei hyväksynyt tätä toivomusta ponneksi, kuten ed. Kallis valiokunnassa esitti.

Hallituksen esityksessä diskriminoidaan myös valtionveroa maksavia eläkeläisiä, kun heidän kohdallaan ei tehdä esitystä, että eläkkeestä toimitettavaa ennakonpidätystä alennetaan samalla tavalla kuin palkkatulosta. Tasapuolisuus edellyttää, että samassa tuloluokassa olevia veronmaksajia kohdellaan samalla tavoin, ja tältä osin kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä yhtyy kokoomuksen vastalauseessaan esittämään muutosesitykseen.

Arvoisa puhemies! Esitin siis hylättäväksi tätä esitystä, mutta mikäli hallituksen esitys kuitenkin huomenna toimitettavassa äänestyksessä hyväksytään, puheenvuorossani ehdotan myös hyväksyttäväksi lausumaa, joka löytyy vastalauseesta 4, eli ehdotan hyväksyttäväksi seuraavaa lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että seurakuntia kompensoidaan kunnallisverotuksessa toteutettavista verovähennyksistä johtuvasta 7 miljoonan euron suuruudesta veromenetyksestä."

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varpuhemies Seppo Kääriäinen.

40 Arto Bryggare /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruuan arvonlisäverosta ja sen korkeudesta on keskusteltu varmasti paljon ennen vaaleja ja vaalien jälkeenkin tullaan siitä keskustelemaan. Ymmärtääkseni hallituksen ajatus tässä suhdannetilanteessa ja ennen kaikkea tässä lisäbudjetissa oli kohdentaa veronkevennys niin, että se parhaalla tavalla tähän tilanteeseen sopii.

Tiedän, että ruuan arvonlisäveron alentamiselle on varmasti paljon puolestapuhujia ja on varmasti monta hyvää syytä, miksi näin pitäisi tehdä, mutta tässä tilanteessa uskon, että kuluttajien kannalta paras malli on kohdentaa veronkevennys suoraan palkansaajille, koska vielä tällä hetkellä väitetään, että Suomessa tilanne on se, että ruuan arvonlisäveronkevennys ei siirry suoraan

kuluttajille vaan siitä vain osa valitettavasti voi sitä tehdä. Mutta jatkossa, jos valtion talouteen tulee liikkumavaraa, mitä toki kyllä epäilen tällä vaalikaudella, niin varmasti pitää miettiä tarkasti, mikä meidän mahdollisuutemme ruuan arvonlisäveronkevennyksiin varsinkin peruselintarvikkeiden kohdalla on, koska se on totta, että ruokaa me kaikki tarvitsemme ja sitä kautta se heijastuu jokaisen kukkaroon.

41 Päivi Räsänen /kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bryggare ajatteli, että tässä suhdannetilanteessa ei olisi mielekästä elintarvikkeiden arvonlisäverotusta lähteä keventämään. En kyllä ymmärrä sitä, miksei yhtä lailla keventämällä verotusta tällä tavoin lisättäisi tosiasiallisesti kansalaisten ostovoimaa ja nimenomaan sellaisten hyödykkeiden kohdalla, joiden suhteen kaikki kansalaiset ovat tasavertaisia. Kaiken lisäksi ihmettelen sitä, vaikka tätä esitystä ei ole nyt tuotu, miksi hallitusohjelmaan ei ole lainkaan kirjattu tästä lupauksesta. Ennen vaaleja tästäkin asiasta annettiin paljon lupauksia kansalaisille tuolla kentillä.

42 Matti Kangas /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja keskusta vaati arvonlisäveron alentamista ja nimenomaan keskeisten elintarvikkeiden kohdalla, kuten ed. Päivi Räsänen aivan oikein totesi. Ihmettelen kyllä ed. Bryggaren kantaa siihen, että hän asettaa hyväosaisten verohelpotukset sen edelle, että arvonlisäveroa alennettaisiin. Sillä on suuri merkitys pieni- ja keskituloiselle ihmiselle ja lapsiperheelle ja myös suomalaiselle elintarviketeollisuudelle ja maataloudelle. Ne ovat suurissa vaikeuksissa, varsinkin maatalous tulee olemaan, ja tällä olisi kauaskantoisempaa merkitystä kuin moni luuleekaan.

43 Arto Bryggare /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, en määritellyt sitä, kenen puolelle tässä asetun, vaan katson, että hallitus arvioi keskuudessaan parhaiten tähän suhdannetilanteeseen sopivan veronkevennysmallin. Olen myös samaa mieltä siitä, että jos meillä olisi varaa enempään, ruuan arvonlisäveronkevennystä pitäisi myös tutkia. Tosin meillä on huonoja kokemuksia siitä, millä tavoin arvonlisäveronkevennykset ruuan suhteen ovat siirtyneet kuluttajille. Tahtoo olla niin, että tässä

maassa, jossa ongelmia riittää jakeluteissä elintarvikepuolella, kevennykset siirtyvät muuhun tasoon kuin itse kuluttajahintoihin ja sitä kautta se ei palvele talouden tilaa tällä hetkellä.

⁴⁴ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan kristillisdemokraattien ed. Räsäsen tekemää hylkäysehdotusta. Koska vasemmistoliiton esitys oikeudenmukaisemmasta veroratkaisusta ei mennyt läpi, kannatamme veroratkaisun hylkäämistä.

Tänään on käyty täällä laajaa keskustelua siitä, mitä ennen vaaleja on ohjelmissa luvattu kansalaisille ja mitä vaalien jälkeen on sitten hallitusohjelmaan ja ennen kaikkea tähän aluksi salaisena pidettyyn lisäpöytäkirjaan kirjattu menojen osalta.

Kysehän on politiikan uskottavuudesta. Juuri tänä aamuna minulla oli täällä ryhmä vieraita, joiden kanssa tuolla lehterillä istuttiin, ja eräs henkilö siellä sanoikin sitten, että näyttää olevan niin, että vaikka hallitus vaihtuu, niin sama meno aina vaan jatkuu, niin että onko sillä äänestämällä mitään merkitystä, kun veronalennuslinja jatkuu, vaikka vaaleja ennen puhutaankin toisin. Kyllä täytyy sanoa, että kyllä siinä selittämistä riittää kansanedustajalla. Vaikka kuinka sanoisi, että olen nyt oppositiossa ja meidän linjamme on aivan samanlainen ollut ennen vaaleja kuin on vaalien jälkeen, niin kyllä täytyy selitellä keskustan linjoja koko ajan, koska nimenomaan keskustasta vaaleja ennen lupasi suunnanmuutosta niin kuntapolitiikkaan, aluepolitiikkaan, veroihin, veropolitiikkaan kuin kaikkeen muuhunkin.

Täytyy sanoa, että on veropolitiikkaan sen verran tullut muutosta, että nämä parempituloisille annetut veronalennukset ovat isommat, kuin Lipposen toinen hallitus antoi. Nimittäin kuntien ansiotulovähennys ylettyy tällä kertaa, tämä keskustan ja sosialidemokraattien veronalennusmalli, hyvätuloisemmille kuin koskaan aikaisemmin on ylettynyt. Eli tässä mielessä nyt keskusta ja sosialidemokraatit kurvaavat kokoomuksenkin ohi oikealta siinä, mitä veronalennuksia edellisessä hallituksessa on annettu.

Suurin osa suomalaisista kuitenkin jää kokonaan tämän veroalen ulkopuolelle, työttömät, sosiaalietuuksilla olevat, muun muassa kotihoidon tuella tai sairauspäivärahalla olevat henkilöt, myös suuri osa eläkeläisistä ei saa ollenkaan veronalennuksia. Siinä mielessä kokoomuksen pakkolaina, mistä he täällä puhuvat, koskettaa

hyvätulaisia eläkeläisiä pääsääntöisesti ja tämä pakkolaina ei koske pienituloisia eläkeläisiä, jotka eivät saa laisinkaan veronalennuksia.

Siinä mielessä keskusta on mielestäni pettänyt eläkeläiset täydellisesti, kun vasta vuonna 2006 luvataan erittäin pientä tasokorotusta kansaneläkkeisiin. Siinä mielessä tämä ongelma on todellinen, että kansalaisille tämä näyttyy erittäin ikävällä tavalla ja vie uskottavuutta koko poliittiselta järjestelmältä.

Ideologiset erot näkyvät kyllä oppositiossa nyt paljon selvemmin kuin aikaisemmin ja näkyy se, että kokoomus ajaa ideologisesti veronalennuksia ja vasemmistoliitto vastustaa niitä pelastaakseen julkiset palvelut ja sosiaalietuudet. Tämä on varmasti kansalaisille käynyt selväksi.

Työllisyyden parantamisen kannalta parasta elvytystähän olisi ollut nyt kesken vuoden aloittaa sellaisia hankkeita, jotka työllistävät. Ne olisivat olleet kertaluonteisia menoeriä ja valtiontalouden kannalta varmempia työllisyyden paraneemisessa. Esimerkiksi rakentaminen tuo monta työpaikkaa muualla niin rakennusteollisuudessa kuin palvelupuolellakin. Siinä mielessä rakennuskohteiden mittavampi aloittaminen, kuten vasemmistoliiton vastalauseessa ehdotetaan, olisi ollut paljon järkevämpää.

Äsken keskusteltiin myös terveydenhuollon tilanteesta ja siitä, että nämä palvelut ja veroalennukset ovat vastakkain. On ihan totta se, että kunnilla tänä päivänä ei näytä olevan kovin suurta panostusta terveydenhuollon omavastuuseen, siihen toiseen puolikkaaseen, mistä Kansallisessa terveysprojektissa puhutaan, ja pelkään, että käy niin, että vaikka valtio antaisikin oman osuutensa terveysprojektiin kunnille, niin kuntien osuus jää tulematta.

Kun ed. Huovinen täällä aikaisemmin sanoi, että kyllä sieltä rakenteista löytyy vielä varaa, niin huomautan, että eri puolilla maata on erilainen tilanne. On alueita esimerkiksi Kainuussa, missä on jo tehty 10—15 vuotta säästöjä, on tehty hyvin paljon rakenteellisia muutoksia myös terveydenhuollossa, ja nyt Kainuun hallintokokeilun myötä teemme vielä lisää. Nämä tilanteet eivät enää kovinkaan paljon terveydenhuollon rakenteellisilla muutoksilla parane, vaan sinne tarvitaan myöskin rahaa. Jos kymmenen kuntaa, joissa kaikissa on pula lääkäreistä, yhdistää toimintojaan, ei se auta siihen, että on yhä edelleen lääkäripula. Tarvitaan ehdottomasti myöskin ra-

hoitusta, millä niitä asioita voidaan korjata, ja pitkät välimatkat ovat toinen syy.

Sitten haluaisin nostaa vielä yhden asian täältä valiokunnan mietinnöstä esille. Tein lisätaloussarvioaloitteen n:o 62 "Työllisyyden parantaminen aikaistamalla matkustajavaunutilauksia". Tämä liittyy Otanmäen junavaunutehtaaseen, joka on Suomen ainut junavaunutehdas tällä hetkellä. Se työllistää yli 400 ihmistä, ja sen lisäksi Oulussa oleva suunnitteluyksikkö työllistää vajaan 100 ihmistä. Osa näistä henkilöistä on ollut lomautettuina, ja VR:n tietyt ratkaisut, muun muassa Pendolino-tilaukset, ovat johtaneet siihen, että IC-kaksikerrosvaunujen uusia tilauksia ei ole enää tehty Talgolta. Talgohan aikaisemmin teki ne vaunut, jotka ovat nyt liikenteessä.

Valiokunta aivan oikein kiinnittää tässä liikenneministeriön pääluokassa aiheeseen huomiota ja toteaa: "Valiokunta kiinnittää asiaan vakavaa huomiota ja toteaa, että muun muassa Pääkaupunkiseudun joukkoliikennettä koskevat ratkaisut luovat osaltaan edellytyksiä muun muassa VR:n investointipäätöksille." Eli on ihan totta, että lähiliikennejunat tulevat olemaan todella isoja tilauksia vuoden 2005 jälkeen, mutta tämä välivaihe tässä, vuoden 2003 loppuosa ja vuosi 2004, on juuri se suvantovaihe, johon tarvittaisiin lisätilauksia. Jonkin verran pieniä tilauksia mahdollisesti on tulossakin, kuten makuuvaunutilaus, mutta se ei auta nyt riittävästi tähän tilanteeseen.

Siksi vetoan hallitukseen, että vielä tämän kesän aikana se kävisi neuvotteluja VR:n kanssa siitä, että kun nämä VR:llä olevat nykyiset, niin sanotut siniset junat tulevat joka tapauksessa uusittaviksi vuoden 2006 jälkeen, niin työllisyysyistä tehtäisiin nyt nopeasti ratkaisuja, että näiden junien tilalle tilattaisiin IC2-junia, joista on jo olemassa valmiit suunnitelmat ja jotka pystyttäisiin nopeasti rakentamaan siellä.

Siellä on erittäin hyvää ja ammattitaitoista työvoimaa. Väitän, että jos tämän työvoiman annetaan sieltä tehtaalta karata pois ja myöskin niistä alihankintayrityksistä, jotka useat tekevät töitä Talgon junavaunutehtaalle, niin sen jälkeen sitä ei enää pystytä nostamaan pystyyn ja junavaunuteollisuus Suomesta loppuu kokonaan. Sen jälkeen on erittäin paljon kalliimpaa ruveta luomaan jotakin uusia työpaikkoja ja tällaisella tempputyöllistämällä ruveta ratkaisemaan Vuolijoen ja koko Kajaanin seudun työllisyysti-

lannetta, kun satoja ihmisiä jää työttömäksi. On järkevämpää tehdä vaunuja ja sitä, mitä nämä ihmiset ammattitaitoisesti osaavat tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies: Huomautan, että keskustelussa on todellakin tuloverolain 105 a §:n ja vuoden 2003 veroasteikkolain 2 §:n muuttaminen. (Ed. Huotari: Kyllä täällä on aika väljästi keskusteltu!)

⁴⁵ **Aila Paloniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kukaan ei ennen vaaleja osannut aavistaa tätä talouden alamäkeä, missä nyt eletään, ei kukaan, ei edes vasemmistoliitossa. Kotimaisen kysynnän piristäminen näillä veronalennuksilla on minun mielestäni oikein hyvä keino vaikuttaa tähän tilanteeseen ja siis piristää kotimaista kysyntää. Se on yksi keino, ja sitä käytetään nyt, ja se tulee osoittamaan tehonsa varmasti.

Ed. Huotarin puolue vasemmistoliitto istui edellisessä hallituksessa, ja silloin taloustilanne Suomessa oli huomattavasti parempi kuin tällä hetkellä. Miksi silloin kaikkea hyvää koko vaalikauden aikana ei jaettu eläkeläisille, ei jaettu, ja miksi silloin vain kiristettiin kuntatalouden tilannetta uusilla velvoitteilla ja valtionosuusleikkauksilla? (Ed. Huotari: Voi hyvä ihme!)

⁴⁶ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ed. Paloniemi ei ole kyllä seurannut oikein aikaansa, koska nimenomaan edellinen hallitus antoi yli miljardin vai yli 2 miljardia vanhaa markkaa kunnille lisää valtionapuja. Nyt ed. Paloniemi on juuri langennut siihen keskustalaiseen retoriikkaan, mitä täällä eduskunnassa oppositiopuolueena keskusta esitti, eikä ole tutkittu tarkkaan niitä lukuja, joita esimerkiksi vaalikentillä keskustalaiset täysin mitätöivät, vaikka ne olivat sisäministeriön ja Kuntaliiton lukuja. Tämä on minusta ihan käsittämätöntä.

Samoin eläkepolitiikassa poistettiin ylimääräinen savamaksu, joka keskustan Ahon hallituksen aikaan oli tullut, nostettiin kansaneläkettä ja parannettiin palveluja kuntien valtionosuuksilla.

Ja sitten vielä ed. Paloniemi sanoi, että kukaan ei arvannut talouden (Puhemies koputtaa) laman näkyvän. Kyllä se oli nähtävissä jo kaksi kolme kuukautta sitten.

⁴⁷ **Aila Paloniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen sanoisin nyt ed. Huotari-le, että kuntien valtionosuuksia on kahdeksan vuoden aikana leikattu niin rajusti, että se pieni korotus ei kyllä korvannut niitä menetyksiä, joita suomalaiset kunnat olivat kahdeksan vuoden aikana kokeneet, eikä riittänyt varmasti kattamaan hallituksen hyviä lupauksia.

⁴⁸ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tämä on se keskustan retoriikka, seuraava vaihe aina tässä keskustelussa. Eli nyt, jos olemme ihan rehellisiä, niin Ahon hallitus 1990-luvun alkupuolella joutui aloittamaan kuntien valtionosuusleikkaukset taloudellisista syistä. Lipposen ensimmäinen hallitus joutui jatkamaan niitä taloudellisista syistä pelastaakseen tämän maan lamasta. Lipposen toinen hallitus alkoi parantaa kuntien taloutta antamalla lisää valtionapuja, ja se oli ihan oikea ratkaisu. Minusta keskustan olisi jo syytä rehellisesti todeta nämä tosiasiat, mitkä ovat tapahtuneet nyt.

⁴⁹ **Leena Rauhala /kd**: Arvoisa puhemies! Valiokunnan kannanotoissa hallituksen esityksestä laeiksi tuloverolain ja veroasteikkolain muuttamisesta todetaan hyvin, että kirkon asemaan ehdotetut veronkevennykset vähentävät kirkollisverokertymää. Pidetään tärkeänä, että seurakuntia kohdeltaisiin tasaveroisesti, se on täällä mainittu, mutta kuitenkin valiokunta ei ole nostattanut tätä lausumaksi. Kannatankin sitä, mitä täällä edellä ed. Päivi Räsänen ehdotti, vastalauseessa 4 olevaa lausumaehdotusta, joka kuuluu: "Valiokunta edellyttää, että seurakuntia kompensoidaan kunnallisverotuksessa toteutettavista verovähennyksistä johtuvasta 7 miljoonan euron suuruisesta veromenetyksestä." Silloin toteutuisi se ajatus, mikä kyllä valiokunnan mietinnön sisällä kannanotoissa on, mutta kun se ei nouse siellä lausumaksi, niin tämä vastalauseen osa tulee hyväksyä. Kannatan siis tätä.

Vielä, arvoisa puhemies, todella nämä hallituksen esittämät verolinjaukset ovat epäoikeudenmukaisia pieni- ja keskituloisille eläkeläisille, ja myös työttömille, jotka kokonaan jäävät tämän ulkopuolelle. Meillä ei ole tässä minkäänlaisia vastauksia rakennetyöttömyyteen. Voidaan sanoa, että tämä kevennyslinja on todella suurituloisia suosiva ja näin tässä toteutuu sosiaalisesti epäoikeudenmukainen verolinjaus. Sitä en voi

hyväksyä ja niin kannatan myös sitä esitystä, että nämä hallituksen lakiesitykset hylättäisiin.

⁵⁰ **Jari Koskinen /kok**: Arvoisa herra puhemies! Ihan lyhyesti vielä lopuksi se, että pitää muistaa, että verotuksen keventäminen ei ole pelkästään suhdannepolitiikkaa, kysymys on myös rakenteellisista ratkaisuista, jotka ovat välttämättömiä, koska Suomessakin työn verotusta pitää keventää ja työn tekemistä pitää kannustaa enemmän kuin aikaisemmin.

Tässä voi todeta, että ei tämä oppositiopolitiikan tekeminen niin kauhean helppoa ole, koska ensimmäisessä puheenvuorossa ilmaisin itseäni sen verran epäselvästi, etten tehnyt kunnollista esitystä. Senpä takia ehdotan nyt, että eduskunta hyväksyisi lausumaehdotuksen, joka liittyy vastalauseeseen 1, jossa todetaan, että hallitus kompensoisi täysimääräisesti seurakunnille kunnallisverotuksen muutosten aiheuttamat verotulomenetykset.

⁵¹ **Ahti Vielma /kok**: Arvoisa puhemies! Lyhyesti täältä paikaltani kannatan ed. Jari Koskisen ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

5) Hallituksen esitys laeiksi vesi- ja ilmalusten muonitusta koskevien eräiden säännösten muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 8/2003 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 7/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 11/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laeiksi ampuma-ase-lain, rikoslain 44 luvun 11 §:n sekä poliisilain 23 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 5/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Lakialoite laiksi ampuma-aselain 113 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Lakialoite LA 56/2003 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, lakialoitteeseen n:o 56/2003 vp pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa 56 näiltä valtiopäiviltä ehdotetaan, että poliisi voisi luovuttaa yksittäistä lupa-asiaa koskevan muutoin salassa pidettävän tiedon, jos se on tarpeen luvan kohteena olevan esineen alkuperän tai luvan voimassaolon tai sen tarkemman sisällön selvittämiseksi. Hallintovaliokunta mietinnössään tarkkarajaisesti lakialoitteessa ehdotettua tekstilisäystä. Lakialoite mahdollistaa sen, että erityisestä syystä poliisi voi vahvistaa tietojen pyytäjällä jo hallussa olevien tietojen oikeellisuuden ja lainmukaisuuden, eli tässä tavallaan myös varmistetaan, että tietoja ei voi käyttää väärin. Varmistettava tieto voi koskea asetta, aseiden osaa tai ammuksia.

Käytännössä tähän lakialoitteen suomaan mahdollisuuteen törmäävät esimerkiksi asekauppiat, asesepät, kuolinpesien hoitajat ja toiset viranomaiset. Esimerkiksi käy lupatodistuksen oikeellisuuden tai aitouden varmistaminen. Se varmasti tulee monesti esiin. On huomattava, että poliisin on aina myös varmistettava kysyjän henkilöllisyys. Toisin sanoen tiedon kysyjä on aina tarkkaan yksilöitävä ja poliisin tulee myös kirjata aina näissä tapauksissa syy, miksi tieto on luovutettu, ja tähän asiaan liittyvät seikat, eli ne voidaan jälkikäteen myös kontrolloida.

² **Matti Väistö /kesk:** Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä oleva lakialoitteeseen perustuva lakiehdotus perustuu niihin tietoihin, joita muun muassa ampuma-aselakia koskevan hallituksen esityksen asiantuntijakuulemisen yhteydessä valiokunta sai. On todella ilmennyt, kuten ed. Kähkönen lakialoitteen ensimmäisenä allekirjoittajana jo totesi, että on tapauksia, joissa on tarpeen varmistaa poliisin tiedostoista lupatodistuksen tai muun vastaavan olemassaolo tilanteessa, jossa kyseessä on elinkeinonharjoittaja, jolla on siis itsellään lupaperusteinen toiminta, elinkeino, kuten asekauppiat tai asesepät. On siis tarpeen varmistaa tieto, onko kyseisellä henkilöllä tarvittava voimassa oleva lupa ja että se lupa ei ole väärennetty.

Kuten jo ed. Kähkönen totesi, valiokunta päätyi mielestämme erittäin tarkkarajaiseen ja tiukasti säänneltyyn lain muotoiluun tämän 113 §:n 2 momentin kohdalta, joka kuuluu siis seuraavasti: "Poliisi voi kuitenkin erityisestä syystä päätöksellään vahvistaa yksittäisen luvan voimassa-

oloa tai sisältöä koskevan tiedon, jos tiedon pyytäjän henkilöllisyys on poliisin tiedossa." Korostan, (Puhemies koputtaa) herra puhemies, että tässä on siis oltava jo tiedon pyytäjällä tarkoin rajattu (Puhemies koputtaa) asia, mihin hän hakee varmistuksen poliisilta.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi hautausoimilain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 19/2003 vp

Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2003 vp

Lakialoite LA 2, 4, 8, 19, 58/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen ja lakialoitteisiin n:ot 2, 4, 8, 19 ja 58 pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Tony Halme /ps:** Arvoisa herra puhemies! Koska eduskunta on nyt hyväksynyt hautausoimilain hallintovaliokunnan esittämässä muodossa, mikä ei laajentanut ilmaiseen hautapaikkaan oikeutettujen veteraanien joukkoa käsittämään sodan aikana maamme pystyssä pitäneitä ja sotataponnistuksemme työllään mahdollistaneita kotirintamanaisia, ehdotan, että eduskunta hyväksyy lain saatteeksi seuraavan hallitusta velvoittavan ponnen: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti antaa esityksen kotirintamanaisten oikeudesta ilmaiseen hautapaikkaan."

² **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Ensisiksi kannatan ed. Halmeen tekemää lausumaehdotusta.

Herra puhemies! Kun eduskunta äänestyksen jälkeen viime viikon perjantaina hyväksyi sanamuodoltaan tämän hallituksen esityksen, ei siinä lakiesityksessä, mietinnössä eikä myöskään siinä voittaneessa esityksessä mainita kotirintama-

naisia lainkaan. Kun pohtii hallituksen esitystä nimenomaan perusteluista, joissa todetaan, että säännöstä voitaisiin soveltaa myös muihin Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleisiin henkilöihin, niin tämä tietysti omalta osaltaan jättää tilanteen hieman avoimeksi.

Kun lukee mietintöä, niin siinä viitataan toisin sanakääntein tähän samaan asiaan. Kohdassa "Maksuvapautuksen saaja" selvitetään näitä eri tahoja ja viitataan myöskin näissä muissa tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annettuun lakiin ja todetaan, että sanamuodoltaan tämä perustelu liittyy myös näihin ryhmiin, joilla tarkoitettaneen myöskin niin sanottua vuonna 26 syntynyttä ikäluokkaa, josta puolet on saanut tunnuksen ja toinen puoli ei, vaikka suurin osa on sodan aikana ollut samoissa tehtävissä. Ainakin näin minulle on useammassa eri yhteydessä väitetty.

Mutta tämä sanamuoto ei hallituksen esityksen eikä myöskään mietinnön perusteella koske kotirintamanaisia, vaikka ehkä suuremman tulkinnan kautta hallituksen esitys voisi sen katata, koska kotirintamatehtävät ovat kuitenkin liittyneet siltä osin myöskin sotatoimiin minun ymmärtääkseni, eli kotirintamaiset ovat omalta osaltaan sitten pitäneet Suomen taloutta pystyssä, kun miehet olivat rintamalla ase kädessä. Voi sanoa näin, että ilman kotirintamanaisten arvokasta panosta ehkäpä niin pitkä niin sanottu puolustusota ei olisi voinut toteutua.

Arvoisa puhemies! Hankin tietopalvelun kautta erään työryhmämuistion vuodelta 83, jossa on selvitetty silloisen toimeksiannon perusteella vuosien 39—45 sotiin osallistuneiden työvelvollisten asemaa. Kun lukee tämän työryhmän muistion, niin siinä selvitetään ensinnäkin vuoden 1939 lakia yleisestä työvelvollisuudesta, joka silloin on kirjattu sillä tavoin, että nämä ikäraajat on sovittu hyvinkin tarkasti. Sitten vuoden 1942 työvelvollisuuslaissa, joka on kumonnut tämän vuoden 1939 lain, on todettu, että yläikärajaa laskettiin 55 vuoteen kun alikärajaa oli edelleen 18 vuotta. Mutta tämä työvelvoite, silloin kun se oli rajoitettu, koski toisaalta myös 15 vuotta täyttäneitä, eli rajoitettu työvelvollisuus oli 15—18-vuotiailla. Olen näitä asiakirjoja lukenut, mutta kun valiokunnan puheenjohtajan kanssa keskusteltiin, niin valiokuntaneuvos oli sitä mieltä, että kotirintamaiskäsitettä on vaikea määritellä.

Herra puhemies! Minun mielestäni tämäkin työryhmämuisto vuodelta 83 antaa määrätynlais-

ta pohjaa siihen, millä tavoin mahdollisesti asiaa voitaisiin lähestyä. Tämä työryhmämuistio käsiteli silloin lähinnä niitä työvelvoitettuja, jotka olivat sotatoimialueilla, ja silloin puhuttiin myös näistä erilaisista tunnuksista. Silloinkin puhuttiin eriarvoisuudesta henkilöitten kesken, ja minun mielestäni eriarvoisuus on nyt vallalla aika tavalla, jos kotirintamanaisia ei tähän järjestelmään sisällytetä. Sen johdosta perussuomalaisen eduskuntaryhmä teki päätöksen tästä lausumaesityksestä, jota tosiaan ed. Halme täällä ehdotti ja jota äsken kannatin.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

10) Hallituksen esitys laiksi viestintämarkkinalain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 13/2003 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö
LiVM 1/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Viestintämarkkinalaista haluaisin ihan tässä toisen käsittelyn saatteeksi viedä eduskunnan pöytäkirjoihin merkittäväksi sen seikan, että uuden perustuslain nojalla tällaiset maksut, joita kyseisen lain mukaan peritään, ovat veronluonteisia maksuja eli veroja, vaikka niitä tässä hallituksen esityksessä ja myöskin mietinnössä kutsutaan maksuiksi. Toivoisin todella, että hallitus omalta osaltaan huolehtisi asiasta sillä tavoin, niin kuin lausumaehdotuksessa valiokunnan osalta on todettu eli siitä, että ne maksut, jotka tämän lain perusteella peritään, lyhentämättömänä ohjattaisiin Viestintävirastoon ja sen toiminnan tukemiseksi, niin kuin alunperinkin tämän lain tarkoitus oli. Perustuslakivaliokunta ei viime kauden loppupuolella hyväksynyt tätä sisältöä, koska se tul-

kitsi tosiaan, niin kuin alussa totesin, tämän luonteiset maksut veroiksi.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 12/2003 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
MmVM 1/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 16/2003 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö
StVM 4/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 20/2003 vp

Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö StVM 5/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain 32 ja 35 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 21/2003 vp

Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö StVM 6/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys laeiksi aravalain, aravarajoituslain 23 §:n sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 23/2003 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2002

Ainoa käsittely

Kertomus K 5/2003 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2002

Ainoa käsittely
Kertomus K 7/2003 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 4/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Hallituksen esitys ulkomaalaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 28/2003 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiaa lausunto.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 19) asiasta.

Keskustelu:

¹ **Sisäasiainministeri Kari Rajamäki** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Paavo Lipposen toinen hallitus antoi eduskunnalle joulukuussa 2002 esityksen ulkomaalaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Sitä oli edeltänyt varsin laaja työryhmätyö vuodesta 2000 marraskuuhun 2001, jossa kuultiin yli 60:ta erilaista tahoja, yhteiskunnallista toimijaa ja kansalaisjärjestöä. Edelleen myöskin hallituksen esityksestä aikoinaan kuultiin yli 30:a erilaista tahoja hyvin aktiivisesti, kansalaisjärjestöjä muun muassa. Nyt kuitenkin tätä esitystä eduskunta ei ennättänyt käsitellä ennen eduskuntavaaleja. Ilmiselvästi eduskunnalle oli sen lainsäädäntövalta huomioon ottaen jätetty liian vähän aikaa vakavaan, kokonaisuus huomioon ottavaan käsittelyyn.

Aloittaessani sisäasiainministeriössä ja toteutessani asian valmistelutilanteen jouduin pian toteamaan, että hyvin herkästi tämä valmistelu taustastaan huolimatta laajenee useamman vuoden mittaiseksi laajaksi vastaavanlaiseksi juuri hiljan toteutetuksi kansalaisjärjestöjen kuulemiskierrokseksi, joka johtaa vääjäämättä siihen, että tätä laaja-alaista lakikokonaisuutta ei saataisi vähään aikaan eduskunnan kansanvaltaiseen, lainsäädäntövaltaiseen käsittelyyn. Tämän vuoksi oli minusta välttämätöntä ottaen huomioon varsin tuoreen asian valmistelutaustan varmistaa eduskunnan käsittely sillä tavalla kuin eduskunnan arvovalta sitä edellyttää asian kokonaisuus huomioon ottaen. Tämä oli olennaisin lähtökohtani ja tämän mukaisesti myös hallitus totesi perustellut tarpeelliseksi ja päätti tuoda esityksen uudelleen eduskunnalle pääsääntöisesti asiasisällöltään samanlaisena kuin se oli annettu edelliselle eduskunnalle. Tämä on keskeisin johtopäätös eli halusin välttää, että tästä asiasta muodostuu Iisakin kirkon rakennustyömaa vastaavanlaisena tuoreiden kuulemisten uudelleenpyörytyksenä.

Ehdotettuihin säännöksiin on tehty siis muutamia teknislouentoisia korjauksia ja lisäyksiä. Esityksen perustelut on päivitetty ja viimeistelty. Käytännössä esitys on kuitenkin sama kuin ennen vaaleja rauennut esitys. Liikenteenharjoittajan velvollisuudet ja vastuu on eräs semmoinen ulkomaalaislakiin ehdotettu uusi luku, joka EU-käsittelyistä johtuen on tullut esille.

Tämän hallituksen kokonaisuudistuksen tavoite on, kuten monta kertaa on ollut esillä, uusia Suomen ulkomaalaislaki, joka on tullut voimaan 1. päivä maaliskuuta 1991, vastaamaan kansainväliseen ympäristöön liittyviä muutoksia, jotka ovat omalta osaltaan aiheuttaneet muutospaineita sekä lainsäädännöllisiä vaikutuksia. Paavo Lipposen toinen hallitus oli hallitusohjelmassaan päättänyt jatkaa valtioneuvoston lokakuussa 1997 hyväksymän maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman toteuttamista. Tässä rajat ylittävän muuttoliikkeen lisääntymisen myönteiset puolet oli hyödynnettävä ja samalla oli saatava siihen liittyvät haittavaikutukset niin pieniksi kuin mahdollista. Myöskin Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten määrä oli noussut ja on noussut viime vuosina varsin voimakkaasti 90-luvun alun tilanteesta. Myöskin pitkät käsitteilyajat oleskelulupa- ja turvapaikka-asioissa ovat ongelma, jonka takia ulkomaalaislain kokonaisuudistus on siis koettu tarpeelliseksi.

Hallitus on pitänyt tärkeänä, että esitys ulkomaalaislaiksi saatetaan edellä mainituin perustein ja kuten alussa totesin eduskunnan käsiteltäväksi pikaisesti. Näin eduskunnalle jää siis todella riittävästi aikaa. Hallitus ei ole pitänyt perusteltuna avata tätä laajaa kokonaisuutta uudelleenvalmisteltavaksi juuri sen vaatiman ajan takia, koska ei ole ollut nähtävissä, että sillä tavalla olisi saavutettu merkittävää laadullista hyötyä. Kansalaisjärjestöjen ja eri tahojen erilaiset painotukset tähän esitykseen ovat tiedossa ja ovat olleet myöskin valmistelussa tiedossa.

Hallitus tarjoaa eduskunnalle tilaisuuden siis viedä jo kerran aloitettu työ loppuun, ilman että päälle painaa liian tiukka aikataulu. Asiallinen lainsäädäntövalmistelu ja eduskunnan lainsäädäntövalta tietysti tätä edellyttävät.

Esityksen valmistelun tavoitteena on ollut selkeyttää ulkomaalaislakia. Toisaalta, koska lakia on lähes vuosittain muutettu osittaisuudistuksin, itse asiassa vuoden 1991 jälkeen 20 kertaa eri kohdiltaan, isoja sisällöllisiä muutostarpeita uudistustyön taustalla ei ole ollut. Sen vuoksi valtaosa uuden lain sisällöstä noudattaa vallitsevaa oikeustilaa ja käytäntöjä. Valmistelun aikana on noussut esille tarpeita uusienkin säännösten luomiseen. Uudistuksen perimmäisenä tavoitteena on ollut löytää tasapainoinen kokonaisuus, jossa otetaan huomioon niin Suomen sisäinen turvallisuus kuin maahan tulevien ja maassa oleskelevien ulkomaalaisten oikeudetkin.

Esitys sisältää lukuisia kohtia, jotka parantavat ulkomaalaisten oikeusasemaa Suomessa sekä helpottavat ja selkeyttävät maahanmuuttoa. Tästä esimerkkinä voi mainita muun muassa sen, että Suomen kansalaisten perheenjäsenet voisivat ehdotuksen mukaan tulla Suomeen hakemaan oleskelulupaa, kun aiemmin oleskelulupahakemuksen käsittelyä on pitänyt odottaa ulkomailla. Oikeusturvaa lisätään myös sitä kautta, että muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi kaikkiin ulkomailta haettaviin oleskelulupiin, kun nykyään ulkomailla oleva ulkomaalainen voi valittaa vain perhesideasioissa.

Työlupajärjestelmän uudistus pitää sisällään ehdotuksia, joilla lupajärjestelmää selkeytetään ja sekä työntekijöiden että työnantajien oikeusturvaa parannetaan. Myös yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen kanssa on tarkoitettu tehostaa. Pyrkimyksenä olisi, että päätöksenteko olisi sujuvaa ja joustavaa.

Turvapaikkamenettelyä koskevat säännökset ovat nykyisen lain ja vallitsevan soveltamiskäytännön mukaisia. Säännösten rakennetta ja sanamuotoa on täsmennetty. Turvapaikkamenettelyä koskeva lainmuutos hyväksyttiin eduskunnassa selkeällä enemmistöllä vuonna 2000 johdonmukaisesti noudattaen perustuslakivaliokunnan silloisia linjauksia.

Nopeutetusta turvapaikkamenettelystä varmasti paljon keskustellaan ja ulkomaalaislaissaan säädetään nopeutetusta menettelystä neljässä eri tilanteessa. Ensinnäkin hakija tulee turvallisesta alkuperä- tai turvapaikkamaasta, toiseksi hakemusta pidetään ilmeisen perusteettomana; kolmanneksi kyseessä on kielteisen päätöksen jälkeen tehty uusi turvapaikkahakemus; ja edelleen niin, että Dublinin sopimusta voidaan soveltaa. Elikkä valtio on velvollinen käsittelemään turvapaikkahakemuksen ja hakija siirretään tähän maahan hakemuksen käsittelyä varten.

Silloin, kun hakija on saapunut turvallisesta alkuperä- tai turvapaikkamaasta, Ulkomaalaisviraston tulee tehdä päätös seitsemän päivän kuluessa turvapaikkakuulustelun valmistumisesta. Muissa menettelyissä ei päätöksenteolle ole säädetty määräaikaa. Nopeutetuista menettelyistä niin sanotuksi pikakäännytykseksi on julkisuudessa usein kutsuttu etenkin tätä ensin mainittua menettelyä, jota on sovellettu muun muassa Puolasta, Slovakiasta ja Tsekin tasavallasta saapuneiden turvapaikkahakijoiden kohdalla.

Ulkomaalaislain uudistuksessa on myös otettu huomioon kansainvälinen kehitys ja turvallisuusnäkökohdat. Pyrkimyksenä onkin tehostaa ulkomaalaisten valvontaa. Rajavartiolaitys toimisi vastaisuudessa poliisin ohella yleisenä valvontaviranomaisena. Esitykseen sisältyy myös ehdotuksia, joiden tarkoituksena on parantaa ulkomaalaisten työnteon ehtojen valvonnan edellytyksiä. Tältä osin viittaa noin kuukausi sitten asettamaani sisäasiainministeriön työryhmään, jonka tehtävänä on valmistella elokuun loppuun mennessä ulkomaalaisen työvoiman valvontaan liittyviä asioita. Tarkoitus on estää ulkomaisen työvoiman rasittava väärinkäyttö ja hädänalaisen aseman hyödyntäminen ja toisaalta turvata suomalaisten työntekijöitten asema esimerkiksi rakennusalalla ja erityisesti vastustaa tätäkin kautta sitä talousrikollisuutta, mikä liittyy näiden ihmisten hankalaan asemaan ja heidän hyväksikäyttöön. Joka tapauksessa tästä muutama sana vielä lopussa.

Itse asiassa, kun on ollut tarkoitus tehdä tiettyjä muutoksia ja tarkastella eräitä asioita, on tässä totta kai, kun halutaan pysyä entisessä kokonaisuudessa, edelleen monia mieltä jakavia ja asenteita jakavia kysymyksiä, joita varmasti eduskuntakäsittelyssä ansaitusti pohditaan. Hallituksen esitystä suhteessa voimassa olevaan lakiin onkin syytä, totta kai, eri osilta arvioida, mutta hallituksen esityksen tarkoituksena ei ole muuttaa nykyisin noudatettavia peruseriaatteita muun muassa myöntettäessä oleskelulupia yksin tulleille alaikäisille tai heidän perheenjäsenilleen. Alaikäisen maasta poistamisen suhteen hallituksen esitys ei niin ikään sisällä muutoksia nykyisestä.

Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan Suomeen yksin tulleelle alaikäiselle on mahdollista myöntää oleskelulupa kansainvälisen suojelun perusteella, jolloin lapsi voi saada vanhempansa Suomeen ilman toimeentuloedellytystä. Näin ollen oleskeluluvan myöntäminen perheenjäsenelle kansainvälisen suojelun perusteella ratkaistaan ottaen huomioon kaikki asiassa ilmenyvät seikat kokonaisuudessaan. Kokonaisharkinnassa otetaan myös huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin kolmanteen maahan viettämään perhe-elämää, jos hänen perhesiteidensä voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

Edelleen lapsille on voitu myöntää oleskelulupa ulkomaalaislain 18 §:n perusteella, kun oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisesti kohtuutonta. Toimeentuloedellytystä perheenjäsenille ei myöskään ole. Jos lapsi ei olisi kansainvälisen suojelun tarpeessa, hänelle sen sijaan voitaisiin myöntää myös oleskelulupa ehdotetun 52 §:n perusteella yksilöllisestä, inhimillisestä syystä. Perheenjäsenen osalta olisi edelleen olemassa toimeentuloedellytys, mutta siitä voitaisiin poiketa toimeentuloedellytystä koskevan ehdotuksen perusteella. Tältä osin ehdotus avaa mahdollisuuden alaikäisten lasten vanhempien maahan tuloon nykyistä helpommin.

Tältä osin on syytä korostaa, että tarkoituksena ei ole ollut, että perustelutekstin sisältöä tulkittaisiin siten, että perusteet lapsen lähettämiseksi vanhempiensa luokse poikkeaisivat nykyisestä käytännöstä. On korostettava, että ei olisi perusteltua muuttaa nykyistä käytäntöä ja antaa signaalia siitä, että Suomeen tuleva alaikäinen lapsi saisi aina vanhempansakin Suomeen. Tämä saat-

taisi johtaa siihen, että lapsia lähetettäisiin Suomeen nykyistä herkemmin ei ainakaan aina lastensuojelunäkökohtia huomioon ottaen.

Mainitsin aluksi eräänä uutena lukuna liikenteenharjoittajalle tulevan uuden velvoitteen. Liikenteenharjoittajalle voitaisiin esityksen mukaan vastaisuudessa määrätä seuraamusmaksu, jos se laiminlyö velvollisuutensa varmistaa, että ulkomaalaisella on maahan tuloon vaadittavat asiakirjat. Vastaavat EU-direktiiviin perustuvat maksut ovat Suomea ja Ruotsia lukuun ottamatta käytössä jo muissa Euroopan unionin maissa.

Herra puhemies! Tavoitteena olisi, että uusi laki saataisiin voimaan 1. päivänä toukokuuta 2004. Lain voimaantulo on kytketty myös Euroopan unionin laajentumisen ajankohtaan. On tiettyjä seikkoja, joiden on oltava kunnossa, kun uudet jäsenvaltiot tulevat mukaan Euroopan unionin perheeseen vappuna vuonna 2004. Suomi on päättänyt soveltaa kahden vuoden ajan siirtymätoimenpiteitä työvoiman vapaaseen liikkumiseen uusien jäsenvaltioiden osalta. Sinä aikana Suomi voi soveltaa uusien jäsenvaltioiden kansalaisiin kansallista työlupamenettelyä. Ehdotukset lainsäädännöksi eivät tältä osin sisälly nyt annettavaan esitykseen, vaan ne tullaan antamaan eduskunnalle syksyllä.

Euroopan unionin laajentuminen tuo uusia haasteita Suomen työmarkkinoille. Kuten aikaisemmin jo viittasin, joillakin aloilla kuten rakennustoiminnassa, siivouksessa, komennustöissä ja liikenteessä palvelujen tarjonnan vapautuminen voi merkitä ongelmia suomalaista työvoimaa käyttäville yrityksille. Jos työsuhteen ehtojen valvonta ei ole kunnossa, halpatyövoiman käyttö voi syrjäyttää kotimaisen työvoiman monelta alalta ja kokonaiset toimialat voivat siirtyä ulkomaisten toimijoiden hoidettaviksi. Yksi keino suojella kotimaista työllisyyttä ja kotimaisia yrittäjiä on varmistaa, että kaikki noudattavat työn tekomaan työehtoja.

Hallitus pitää välttämättömänä, että ulkomaisten työntekijöiden työehtojen noudattamisen valvontaa tehostetaan. Tähän liittyy asettamani työryhmä, jonka määräaika on elokuun lopussa. Valvonnan tehostamisen edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia valmistellaankin tässä aikataulussa, ja olennaista on se, että nämä ehdotukset voitaisiin saattaa eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä ja saattaa voimaan ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen yhteydessä, jolloin koko tämä

kysymys voisi olla eduskunnan laajemmassa arvioinnissa.

Herra puhemies! Uudistus pitää sisällään tärkeiden perusoikeuksien korostamisia mutta toisaalta myös sisäiseen turvallisuuteen ja myöskin turvapaikkakäsittelyyn liittyviä näkökohtia. Voisi yleisesti määritellä, että tässä on kokonaisuus, jossa pyritään sitä hahmottamaan sydämellä mutta ei sinisillä silmillä.

Ensimmäinen varapuhemies: Tässä yhteydessä sallin debatoinnin ministeriesittelyn jälkeen.

² **Jaakko Laakso /vas** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten ministerikin totesi, yksi ulkomaalaislakiin liittyvistä ongelmista on kysymys halpatyövoimasta. Tilannehan on tällä hetkellä se, että Suomeen tulee laillisesti työntekijöitä, joita käytetään laittomasti. Eli ongelmana ei niinkään ole se, miten nämä henkilöt tulevat Suomeen vaan se, miten suomalaiset työnantajat käyttävät tätä laillisesti Suomeen tulevaa työvoimaa. Meillä on hyvä työsopimuslaki, jonka lähtökohtana on se, että kaikille on maksettava työsopimusten mukaiset palkat ja taattava työsopimusten mukaiset työehdot. Ongelmana on se, että valvontaa ei tässä tapauksessa juuri ole muuta kuin ammattiyhdistysliikkeen taholta.

Eli kysymykseni onkin se, kun emme tiedä, minkälaisia ehdotuksia tämä herra ministerin esittämä työryhmä tulee tekemään: Miten te periaatteessa näette, mitä pitäisi tehdä, jotta laillisesti Suomeen tulevan työvoiman laitton hyväksikäyttö voitaisiin estää?

³ **Pirkko Peltomäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että ulkomaalaislaki saadaan viivytyksettä voimaan viimeistään vappuna 2004, jolloin Euroopan unionin laajentuminen toteutuu. Mutta kaikki asiat eivät ratkea ulkomaalaislain myötä. Tarvitaan, kuten tulopoliittisessa ratkaisussa on sovittu, valvontayksikkö, joka poliisivaltuuksin voi valvoa työpaikoilla työehtojen noudattamista. Lisäksi mielestäni työehtojen rikkominen tulee saada syrjintärikokseksi. Tähän asiaan liittyy myös se, että työehtojen polkemisella saavutettu taloudellinen etu tulee voida periä valtiolle.

Otan vielä yhtenä asian esille sen, että ongelmaksi jää, että ulkomaalainen työntekijä ei useinkaan uskalla lähteä peräämään oikeuksiaan. Sik-

si mielestäni tarvitaan ammattiliitoille myöskin kanneoikeus.

⁴ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse pidän aika ongelmallisena tässä lakiesityksessä lapsen edun määrittelyä. Tähän erityiskysymykseen on kiinnittänyt huomiota myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies. Hänen kommenttejaan on siteerattu esimerkiksi tämän hallituksen esityksen sivulla 11. Haluaisinkin nyt kysyä ministeriltä, onko todella loppuun saakka mietitty se, että tähän lakiesitykseen ei ole sisällytetty esimerkiksi lapsen kuulemista silloin, kun toista vanhempaa ollaan poistamassa maasta. Voisi noin äkkiseltään kuvitella, että jos ei kuulla, niin ei kovin tunnu siltä, että se olisi lapsen edun mukaista. Mutta ehkä ministeri osaa kertoa tämän taustan paremmin.

⁵ **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreiden rinnakkaislakialoitteessa ehdotetaan parannuksia sekä tässä pikakäännytysasiassa oikeusturvan parantamiseksi että lapsen aseman osalta niin, että vanhempien oikeusturva silloin, kun on kyse heidän yhteisestä kannastaan, otetaan huomioon eikä viranomaisvastuu ole yksinomainen, jonka kautta lapsen asioita huomioidaan.

Tiedustelin ministeriltä näkemystä siitä, mitä tehdään niissä tilanteissa, kuka kantaa poliittisen vastuun, jos pikakäännytys toimeenpannaan ja käy ilmi sellaisia seikkoja, jotka osoittavat, että henkilö on todellisen vainon kohde ja kuitenkin hänet toimitetaan maahan, joka ei ole turvallinen ja jossa näin ollen kyseinen turvapaikanhakija on hengenvaarassa tai voi joutua kidutuksen uhriksi. On selvä, että näissä hyvin räikeissä tapauksissa, joissa henkilö on joutunut (Puhemies koputtaa) vainon kohteeksi, hän ei välttämättä aina pysty kommunikoimaan kaikkein parhaalla mahdollisella tavalla ja lisätietoa voi tulla myös tuomioistuimeen.

⁶ **Petri Salo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin oppositiopuolelta annan tunnustusta vilpittömästi sisäasiainministerille siitä, että tämä ulkomaalaislaki saatiin tänne näinkin pian sen jälkeen, kun edellinen lakiesitys, jonka ministeri Itälä antoi, raukesi täällä eduskunnassa ajanpuutteen takia. Teitte minun mielestäni ihan oikean poliittisen ratkaisun siinä, että uutta lausuntokierrosta ja pitkää tällaista Ii-

sakin kirkon rakentamista ei lähde tässä tekemään, koska ymmärrän, että hallintovaliokunta tulee kuulemaan myöskin näitä kaikkia asianosaisia riittävän pitkään.

Nyt kun EU on laajenemassa ja muuttumassa ja nämä haasteet meillä, kuten täällä on esittelyssä tuotu esille, tulevat lisääntymään, niin on erittäin tärkeää, että tämä saadaan ensi vuoden toukokuun alussa voimaan. Sitä jäisin kysymään ministeriltä: Oletteko tutkineet, voitaisiinko tätä pikakäännetyksen menetelmän kahdeksan päivän sääntöä vielä mahdollisesti nopeuttaa, koska näyttää siltä, että joka kesä edelleen meille tulee perusteettomia turvapaikan hakijoita jostain syystä, vai eikö viesti ole jotenkin mennyt eteenpäin tuonne maailmalle?

⁷ **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy myös omalta osaltani kiittää ministeriä siitä, että tämänkin sisältöisenä tämä saatiin, ja erityisesti siitä, että siellä on saatu tämä pikakäännitys säilytettyä, koska kuten tunnettua, jos tällaista säännöstä laissa ei ole, niin se sana kiirii ja täällä on sitten satoja ihmisiä odottamassa Suomessa veronmaksajien rahoilla. Eli on osoittautunut erittäin hyväksi tämä vuonna 2000 lakiin saatu pikakäännitys.

Toinen asia, josta olen aikaisemminkin täällä usein puhunut, on se, että meidän ei pidä olla liian sinisilmäisiä. Tietysti meidän on myönnettävä se, että jossakin vaiheessa tulee myöskin työvoimapula, mutta ei tänne kaikkia tarvitse ottaa. Mikäli olen ymmärtänyt oikein, niin työmarkkinajärjestötkin ovat aika myönteisesti suhtautuneet tähän hallituksen esitykseen, jota toki en ole itse ehtinyt kokonaisuudessaan vielä käydä läpi.

⁸ **Ben Zyskowitz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten ed. Salo täällä totesi, niin kokoomuksen eduskuntaryhmä on hyvin tyytyväinen siihen, että hallitus on tuonut tämän esityksen uudelleen eduskuntaan käytännössä saman sisältöisenä kuin edellinen hallitus. Tuemme hallituksen esitystä.

Tämä nopeutettu menettely on tärkeä osa tätä esitystä. Tavoitteenahan on estää ennalta turvapaikkasäännöstemme ja sosiaaliturvamme väärinkäyttö. Pyritään tietysti siihen, että ne, jotka tarvitsevat suojaa, turvaa vainolta, he sitä Suomessa saavat, mutta ne, jotka pyrkivät väärinkäyttämään järjestelmäämme, heidät palautetaan mahdollisimman pian takaisin.

Tämä viesti ei ole riittävissä määrin kyllä mennyt tuonne Keski-Eurooppaan, koska joka kesä näköjään tulee erittäin suuria ryhmiä, jotka selvästi perusteettomia turvapaikkahakemuksia jättävät. Näitä ongelmia, jotka liittyvät näihin jokakesäisiin ryhmien tulemisiin Suomeen, voidaan yrittää ennalta ehkäistä antamalla entistä selkeämpi viesti siitä, että Suomessa tämä järjestelmä nopeasti toimii. Varsinainen ongelma näiden ihmisten kohdalla on tietysti näiden (Puhemies koputtaa) asianomaisten maiden vähemmistöpolitiikka, ja siihen pitää EU:n sisällä pyrkiä vaikuttamaan.

⁹ **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on todettu, että ulkomaalaislaki tulee kyllä tarpeeseen. Muun muassa tämän ulkomaisen työvoiman osalta, niin kuin edustajat ovat todenneet, täällä on laillista ulkomaista työvoimaa mutta on myös laitonta työvoimaa, joka tulee tänne jotain kautta ja sitten täällä on. Työnantajat käyttävät heitä hyväkseen. Suomessa kuuluu tehdä suomalaisilla työehdoilla töitä, ja sen vuoksi pitäisikin nyt työsuojelupiiriin ja ammattiyhdistysliikkeen osallisuutta ja valvontaa lisätä, että päästään irti siitä, että poljetaan työehtosopimuksia, sotketaan suomalaisia työmarkkinoita. Se pitää nyt saada voimaan 1.5.2004.

¹⁰ **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ulkomaalaislaki on tärkeä ja laaja kokonaisuus. Mielestäni on hyvä, että eduskunta saa nyt asian käsittelyynsä. Uskon, että nyt on riittävä aika sekä lausunnon antavissa valiokunnissa että hallintovaliokunnassa paneutua huolella lain yksityiskohtiin. Me tiedämme, että se lainsäädäntö, joka meillä nyt on voimassa, on pääosin toimiva, mutta eduskunta on edellyttänyt sen kokonaisuudistamista, ja tietysti tässä on myös uusia asioita, kuten ministerin puheenvuorossa jo todettiin. Turvapaikkamenettelyn nopeuttaminen silloin vuonna 2000 tehdyn lainmuutoksen myötä oli oikea toimenpide. Voimavaroja toki (Puhemies koputtaa) tarvittaisiin lisää ja tietysti tässä voisi ministeriä vielä evästää näiden lupa-asioiden käsittelyn osalta, (Puhemies koputtaa) kun uusiakin asioita on tulossa, että näyttäisivätkö Ulkomaalaisviraston voimavarat nyt olevan riittävällä tasolla.

¹¹ **Sisäasiainministeri Kari Rajamäki:** Herra puhemies! Edelleen toistan, että keskeisin poliittinen johtopäätös on, että katsoin, että ei pidä upottaa asiaa enää samojen yli 60 tahon kierrokseen, niin kuin on juuri hiljattain tehty, vaan saattaa asia eduskunnan lainsäädäntövallan piiriin huomioon ottaen niin kansalliset lähtökohdat kuin myös sen sisällön tärkeys. Luotan tässä täysin hallintovaliokuntaan ja eduskuntaan, että ne pystyvät tämän vastuun kantamaan.

Itse asiassa on selvästi nähtävissä, että koko Euroopan unionin ja Euroopan mitassa maahanmuutto- ja pakolaispolitiikan monenlaiset vaikutukset tulevat entistä voimakkaammin esille. Niiden sosiaalisia vaikutuksia ja myöskin vaikutuksia työmarkkinoiden toimivuuteen pohditaan entistä enemmän. On suuri vaara, että todellista suojelua ja turvaa tarvitsevien asia ei etene, jos turvapaikkajärjestelmä on löysä tai ei-toimiva. Tässä mielessä sellaisia signaaleja ei pidä myöskään Suomesta viestittää, että pitkien käsittelyaikojen ja sosiaaliturvaltaan huomattavasti parempien järjestelmien maissa nämä asiat eivät ole kunnossa, jolloin luodaan liian voimakkaat houkuttimet. Itse asiassa Euroopassa voimakkaasti noussut taakanjakokeskustelu Euroopan unioninkin piirissä on nyt helposti viemässä epämieluisaan suuntaan koko keskustelua myöskin todellista turvaa tarvitsevien osalta. Sen takia pitäisi pystyä näkemään tämä asia kokonaisuutena.

Toinen asia on sitten, että Suomessa kyllä pitäisi tietysti vastuullista maahanmuutto- ja pakolaispolitiikkaa laajemminkin arvioida, ja tässä on nyt siihen tietysti jossain määrin mahdollisuuksia lähinnä siitä näkökulmasta, miten Suomessa oleville taataan heidän ihmis- ja perusoikeutensa turvaavat olosuhteet ja millä tavalla myös pakolaiskriisien lievittämiseen lähdealueilla, pakolaisuuden syihin, voitaisiin voimakkaammin vaikuttaa. Itse asiassa käytän tässä tilaisuutta hyväkseni ja esitän toivomuksen, etteivät pelkästään sisäasiainministerit pohtisi pakolaisuutta ja maahanmuuttopaineita, vaan että myöskin Eroopan unionissa mietittäisiin keinoja vaikuttaa enemmän ulkoasiain puolella pakolaisuuden syntyysihin, että ne syyt vähenisivät, ettemme olisi vain seurauksien parissa. Nämä olisivat tärkeitä johtopäätöksiä.

Oikeastaan näihin löysyyksiin ja, sanotaan, semmoisiin koepalloon viittaa se, kun viime kevättalvella parin kuukauden sisällä 600 Romanian romania täällä pistäytyi, mitä näin Rajamä-

en rykmentinkään näkökulmasta en pidä hyvänä kehityksenä. Kyllä meillä täytyy tietysti olla tässä asiassa muistissa molemmat mitalin puolet. Liian liberaali järjestelmä houkuttelee, toisaalta turvaa tarvitsevien pitää turva saada.

Itse asiassa tässä hallituksen esityksessä, toistan vielä, kansainvälistä suojelua saavan lapsen ja hänen perheenjäsenensä osalta säännösten asiasisältöä ei ehdoteta muutettavaksi. Toimeentuloedellytystä perheenjäsenelle ei ole, ja kokonaisharkinta perhesiteiden painottumisesta johonkin kolmanteen maahan ehdotuksen mukaan säilyisi. Jos lapsi ei olisi kansainvälisen suojelun tarpeessa, hänelle sen sijaan voitaisiin myöntää oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Perheenjäsenen osalta olisi edelleen olemassa toimeentuloedellytys, mutta siitä voitaisiin poiketa toimeentuloedellytystä koskevan ehdotetun muutoksen perusteella. Tältä osin ehdotus avaa mahdollisuuden alaikäisten lasten vanhempien maahantulon nykyistä helpommin.

Näihin, niin kuin muihinkin asioihin, joihin ei nyt tässä tämän nykyisen hallituksen valmistelussa otettu hirveästi kantaa, kun piti saada tämä esitys tuoreen, laajan kansalaisvalmistelun ja keskustelunkin jälkeen eduskunnan käsittelyyn, on eduskunnan mahdollisuus nyt sitten uudelleen ja tarvittaessa paneutua.

Edustajat Laakso ja Peltomo ottivat täällä esille varsin tärkeän asian, ulkomaisen työvoiman valvonnan. Kun työlupiin perustuvan valvonnan mahdollisuus tulevaisuudessa entisestään vähenee, niin kuin täällä todettiin, on selvää, että työsuhteen ehtojen noudattamista koskeva valvonta on entistä tärkeämpää pyrittäessä harmaiden työmarkkinoiden ja epäterveen kilpailun estämiseen.

Omassa alkupuheenvuorossani totesin myöskin, että jos ulkomaalaista kohdellaan työsuhteessa huonommin kuin vastaavassa työssä olevaa Suomen kansalaista, niin kysymyksessähän on rangaistava työsyryntä. Syryntä toteutuu jo sillä, että lakiin ja työehtosopimuksiin perustuvia työsuhteen ehtoja ei noudateta. Edelleen Suomen kansalaista ei saa työsuhteessa kohdella ulkomaan kansalaista huonommin. Jotta syrjimättömyyden periaate toimisi myös käytännössä entistä paremmin, on syytä ehdottaa työsyryntärikkoksen tunnusmerkistöä täsmennettäväksi, niin kuin täällä mainittiin.

Tässä ed. Laakso osittain viittasi juuri tähän hyödyn menettämismahdollisuuteen. Se perus-

tuu jo voimassa olevaan lakiin, mutta syrjintäri-kosten syyteperustan täsmentymisen odotetaan vaikuttavan siihenkin, että menettämisseuraamukset kohdistetaan tulevaisuudessa toivottavasti entistä herkemmin nimenomaan työnantajaan, joka syyllistyy työsyrintään.

Ed. Peltomo otti esille myöskin sitten tehokkaammat tavat. Niitähän on ollut esillä joku määrä muitakin mahdollisuuksia tehostaa valvontaa ja luoda käytäntöjä, joilla voitaisiin ennalta estää laittomat menettelytavat. Ja kenties ed. Peltononkin mainitsema eräs tapa on juuri muun muassa järjestöjen mahdollinen kanne oikeus yksityisoikeudellisten saatavien osalta, tilaajan vastuu, tilaajan tai työnantajan vakuudenantovelvollisuus ja erityisen edustajan asettaminen, kenties myös ulkomailta työvoimaa Suomeen lähetettävälle työnantajalle. Eli pitää näitä muitakin tapoja, herra puhemies, kyllä pitää esillä tämän kokonaisarvion osalta.

12 Christina Gestrin /r: Värderade talman! Utlänningslagens innehåll och anda ger en viktig signal om samhällets allmänna inställning till utlänningar. Utlänningarna är invånare i Finland och borde ses som en tillgång för vårt land. Det är viktigt att minnas att grundrättigheterna också gäller utlänningar, och det är något som utlänningslagen borde återspegla. Utlänningslagen stadgar om många viktiga frågor för utlänningar som t.ex. personens utkomst och kontakt till släkt och familjemedlemmar. Därför bör lagen vara skriven så att den ger utlänningar ett gott rättskydd.

En god regel som utgår från principen om sunt förnuft är att det vi besluter om andra människor är så formulerat att vi skulle kunna acceptera reglerna också om de gällde oss själva. Utlänningslagen måste vara klar och tydlig, rättvis och human. Den måste fylla de internationella konventioner vi förbundit oss till med en betoning på respekten för de mänskliga rättigheterna. Alla antydningar om främlingsfientlighet måste avstyras klart och tydligt.

Förslaget till ny utlänningslag ser lika ut som det förslag som den föregående regeringen avgav före den förra riksdagen avslutade sitt arbete. I den remissdebatt som då fördes var det många som uttryckte sin oro för hur väl lagen fyller kraven på ett fullgott rättskydd för utlänningar. Inom Sfp ställde vi oss skeptiskt till flera punkter också då.

En revidering av utlänningslagen behövs men jag hade önskat att regeringen hade tagit tid på sig för en grundlig beredning och korrigerat vissa brister som var uppenbara redan då den här lagen behandlades första gången i december. Jag hoppas att lagen ännu skall preciseras i riksdagen och att några centrala frågor ännu ses över. Det finns både goda förslag och mindre goda förslag i propositionen. T.ex. då det gäller arbetskyddet ingår det förbättringar jämfört med nuläget. En brist i propositionen är att man fortfarande inte får besvara sig över ett negativt visumbeslut.

Arvoisa puhemies! Yksi muutos uudessa ulkomaalaislaissa on, että Suomen kansalaisten perheenjäsenillä olisi oikeus hakea oleskelulupaa maassa ollessaan. Hakemus jätettäisiin paikalliselle poliisilaitokselle. Pääsäännön mukaan ulkomaalaisen on edelleen haettava oleskelulupaa Suomen lähetystöistä tai konsulaateista ennen maahan saapumista. Kun esitystä ulkomaalaislaiksi käsiteltiin hallituksessa ennen eduskuntavaaleja, Rkp halusi, että yllä mainittu poikkeussääntö koskisi myös Suomessa pysyvästi asuvien perheenjäseniä, mutta tätä ei silloin valittavasti hyväksytty eikä sitä ole huomioitu nytkään.

Positiivista lakiesityksessä ovat määräykset, jotka koskevat oleskelulupaa työnteon vuoksi. Uusien määräysten myötä tulemmme pääsemään eroon huonosti toimivasta erillisten työlupien järjestelmästä ja sen sijaan saamme järjestelmän, jossa ulkomaalaisen, joka haluaa työskennellä Suomessa, tarvitsee ainoastaan hakea yhtä yleistä työntekijöiden oleskelulupaa. Tämä tulee merkitsemään, että prosessia helpotetaan ja se tehdään sujuvammaksi.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden osalta ulkomaalaislakiehdotus on keskeneräinen. Suurimpana ongelmana on, että ulkomaalaiset opiskelijat saavat ainoastaan lyhytaikaisia oleskelulupia. Ulkomaalaiset opiskelijat joutuvat anomaan oleskelulupaa vuosittain siitä huolimatta, että ulkomaalaisten opiskelijoiden keskimääräinen opiskeluaika on noin kuusi vuotta. Kohtuullisena ei myöskään voida pitää sitä, että opiskelijoiden passeja säilytetään poliisiviranomaisten luona suuri osa siitä ajasta, jonka opiskelijat ovat Suomessa. Järjestelmä on saatava joustavamaksi. Opiskelijalla on itsellään oltava passi käy-

tössään ja hänen on voitava ongelmitta matkustaa Suomesta pois ja takaisin Suomeen.

Toinen epäkohta on, että oleskelulupa loppuu välittömästi opintojen ollessa ohi, vaikka opiskelijalla olisi jo työtä tarjolla. Tutkinnon suorittaneen on matkustettava kotiin odottamaan päätöstä työntekijän oleskeluluvasta. Mielestäni lakiin sisällytetty säännös oikeudesta hakea oleskelulupaa sinä aikana, kun hakija on maassa, pitäisi laajentaa koskemaan myös ulkomaalaisia opiskelijoita. Tämä helpottaisi tulevaisuudessa Suomen mahdollisuuksia saada työvoimaa tänne ja pitää se täällä.

Lapsen edun tulee olla aina ensisijainen, ja tämän tulee olla perheiden yhdistämisessä noudatettava periaate. Hallituksen esityksessä sanotaan, että niissä tapauksissa, joissa alaikäisiä lapsia on tullut yksin Suomeen, perheiden yhdistämisen tulee tapahtua siellä, missä vanhemmat oleskelevat. Pääsääntönä on siis, että lapsi lähetetään ensisijaisesti vanhempien luo sen sijaan, että vanhemmat saisivat tulla lapsen luo. Olen iloinen siitä, että perusteluissa kuitenkin todetaan, että perheen yhdistäminen voisi tapahtua Suomessa, jos se on lapsen edun mukaista. Tämä on tärkeätä.

Minun on myös vaikea ymmärtää esityksen määritelmää lapsen perheenjäsenistä, että lapsen perheenjäsenien määritelmä ei käsitä sisarusia vaan ainoastaan vanhemmat tai huoltajan. Katson, että lapsen perheenjäsenien määritelmän tulisi käsittää myös sisarukset. Monet lapset ovat jääneet orvoiksi ja sisarukset voivat olla heidän ainoita omaisiaan. Nämä sisarukset muodostavat perheen, jolla on oikeus elää yhdessä.

Värderade talman! Den försnabbade behandlingen av asylansökningar är fortfarande problematisk. Enligt lagförslaget kan ett avvísingsbeslut verkställas trots att det överklagats. Det kan inte vara rätt att en person som sökt asyl och vars ansökan behandlats enligt det försnabbade förfarandet, inte får utvänta svaret på besväret i Finland. Om det visar sig att förvisningsbeslutet var felaktigt, finns det ingenting mer att göra, eftersom personen redan avvisats.

I dag behandlas över hälften av ansökningarna i den försnabbade processen. Inom Sfp anser vi att det här förfarande inte uppfyller kraven på individuell och rättvis behandling. Ett minimum borde vara, att en person får vänta på domstolens

utslag om en ansökan om avbrytande av verkställighet.

En förmildrande omständighet som förhoppningsvis har effekt, är den kläm som regeringen godkände på minister Wideroos initiativ. I den klämman sägs att minoritetsombudsmannen under 2004 och 2005 skall utreda hur det påskyndade förfarandet tillämpas i praktiken, bland annat med hänseende till asylsökandes rättssäkerhet. Regeringen bör se till att de resurser som behövs för detta ändamål reserveras i nästa års budget.

För att utlänningslagen skall kunna förverkligas i praktiken behövs det tillräckliga anslag för skötseln av dessa ärenden. Bl.a. behöver utlänningsverket tillräckliga resurser för att behandlingstiderna för asyl- och uppehållstillstånd skall hållas skäligen.

Vi står i Finland inför samma situation som de flesta västerländska länder — vår befolkning åldras och snart står vi inför en stor arbetskraftsbrist. De flesta experter är eniga om att Finland kommer att behöva utländsk arbetskraft. Inställningen till andra kulturer och människor med annan härkomst än vi har måste därför bli öppnare. Utlänningar måste känna sig hemma i vårt samhälle, och vårt samhälle måste bli ännu bättre på att ta emot utländska barn, ungdomar, kvinnor och män.

I regeringsprogrammet står att ett integrationspolitiskt program skall uppgöras. Sfp har redan för några år sedan gjort ett invandrarpolitiskt program som jag anser att kunde ligga som grund för regeringens programarbete.

¹³ **Ben Zyskowicz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Gestrin arvosteli puheenvuorossaan sitä, että yli puolet hakemuksista käsitellään nopeutetussa menettelyssä. Eihän sitä voi arvostella. Asiahan riippuu siitä, minkälaisia hakemuksia tulee. Jos yli puolet niistä hakemuksista, joita maahan tulee, on sellaisia, jotka ovat ilmeisen perusteettomia, tulevat turvallisuudesta maista tulevien hakijoiden toimesta, silloin tietysti nämä hakemukset käsitellään nopeutetussa menettelyssä. Ei se, että yli puolet hakemuksista on tällaisia ja että ne joudutaan näin ollen käsittelemään nopeutetussa menettelyssä, tietystikään kerro mitään siitä, että tätä menettelyä sovellettaisiin liian laajasti.

Mitä tulee ed. Gestrinin näkemykseen siitä, että tällaisissa tilanteissa, valitustapauksissa, pitäisi valittajan voida jäädä Suomeen odottamaan

valituksensa lopputulosta, juuri tekemällä tällaisia mahdollisuuksia pitkittää prosessin kestoja heikennetään sitä viestiä, joka on tärkeää antaa niissä tapauksissa. Ja se viesti on siis se, että niitä pidetään huolta, jotka aidosti (Puhemies ko-puttaa) ovat turvan tarpeessa, mutta ne, jotka ovat täällä väärinkäyttämässä järjestelmäämme, palautetaan mahdollisimman nopeasti takaisin lähtömaahan.

¹⁴ **Henrik Lax /r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ledamot Gestrin fäster uppmärksamhet vid rättsskyddet och hon har alldeles rätt. När det gäller det snabba utvisningsförfarandet så finns det en risk med en mekanisk tillämpning av den här 8-dagars regeln om den som har lämnat in en ansökan också har besvärat sig över avvsningsbeslutet. Så det finns en risk att vi bryter dels mot grundlagens bestämmelser och dels mot den europeiska mänskiorättskonventionens bestämmelser om rättvis rättegång.

Därför föreslår jag att förvaltningsutskottet skulle inhämta lagutskottets utlåtande kring problematiken med rättvis rättegång. Det vore skandal om Finland skulle ställas till svars inför domstolen i Strasbourg för att man har förbiset det här.

Minusta olisi hyvä, jos hallintovaliokunta kuulisi lakivaliokuntaa tai saisi lakivaliokunnan lausunnon pikakäännytyksestä niissä tapauksissa, jolloin asianomainen on valittanut tuomioistuimeen. Mekaaninen kahdeksan päivän määräajan soveltaminen voi johtaa siihen, että Suomi joutuu vastaamaan Strasbourg in ihmisoikeustuomioistuimen edessä.

¹⁵ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskoviczille pikakäännytystä: Olen samaa mieltä, mutta mielestäni pikakäännytyksen pitäisi olla vielä hieman pikaisempi. Se on ihme, että Euroopassa, Yhdysvalloissa, Australiassa, Japanissa, missä minä itse olen myöskin asunut, kun niihin maihin tullaan, pitää olla meno—paluu-lippu, ennen kuin maahan pääsee. Suomen poliisilta eli Helsingin jaokselta menee turhaan 40 miljoonaa euroa vuodessa niiden palauttamiseen, jotka ovat pikakäännytyksellä ja joilla ei ole paluulippua sinne, mistä ovat tulleet. Tällaisen säännösten pitäisi olla oikeudenmukainen, koska se on muihin maihin verrannollinen ja myöskin YK:n hyväksymä, ja sitä pi-

täisi myöskin soveltaa Suomeen, jotta poliisille jäisi oikea määräraha miehityksensä kokoonpanon pitämiseksi.

¹⁶ **Eva Biaudet /r**: Ärade talman, arvoisa puhemies! Valitettavasti hallitus on ehkä halunnut jatkaa tällaista virkamiesmäistä toimintaa, kun se ei ole käsitellyt tätä hallituksen esitystä ulkomalaislaiksi poliittisesti vaan on halunnut antaa sen enimmäkseen saman kaltaisena kuin sen antoi edellisen hallituksen ministeri Itälä, joka ei ehkä myöskään ollut kovin kiinnostunut siitä, mikä sen sisältö oli. Ymmärrän, että hallituksen alkuvaiheessa sen yhteistyö on erittäin haurasta ja on ehkä hyvä, että joku kysymys on sellainen, mistä nämä kaksi suurta puoluetta voivat olla onnellisesti yhtä mieltä. Mutta mielestäni tämä asia on liian suuri ja liian vakava eikä mielestäni eduskunnan arvovaltaa paranna mitenkään, että annetaan eduskunnalle laadullisesti erittäin huonosti ja heikosti valmisteltuja lakiesityksiä.

Lakiehdotusta valmisteltaessa kuultiin kyllä eri tahojen erittäin paljon, kiitettävällä tavalla, kiitos ministeri Itälälle tästä asiasta, mutta kuulemisten ja lausuntojen käsittely jäi kyllä hyvin heikoksi ja myöskin hallituksessa poliittinen käsittely ja keskustelukin jäi erittäin heikoksi. Joitakin parannuksia tehtiin, mutta sinne jäi vielä selviä sellaisia ongelmia, joihin ministeri Rajamäen olisi ollut erittäin helppo tarttua. Esimerkiksi lastenoikeuskysymys mielestäni olisi sopinut uudelle ministerille varsin hyvin.

Minusta on jonkin verran ongelmallista, että tällaiset poliittisesti vaikeat asiat, joissa hyvin helposti populistiset mielipiteet saavat paljon vastakaikua, hallitus jollain tavalla kuitenkin välttää ja siirtää tämän keskustelun eduskunnan vastuulle. Mielestäni hallituksella pitäisi olla myös voimaa käsitellä vaikeita asioita silloin, kun ne ovat hyvin tärkeitä monille ihmisille.

Mielestäni yksi esityksen ongelmista on, että sen perustelutekstit — en tiedä, lakiehdotushan on valtavan paksu, hyvin harvat ovat varmaan sen lukeneet — on yleisestikin erittäin kielteisellä asenteella kirjoitettu. On varmasti niin, että mitkään kommandojoukot eivät pysty turvaamaan ulkomaalaisten työolosuhteita, jos koko yhteiskunta viestii, että ulkomaalaisia kohdellaan huonosti tai että he ovat jotenkin vähempiarvoisia. Poliisivoimilla ei sellaista vastaan voi taistella, vaan kyllä tällainen oikeudenmukaisuus ja työolosuhteiden valvominen edellyttää,

että kaikki viestimme sitä, että kaikki ihmiset ovat saman arvoisia.

Ed. Gestrin otti puheessaan mielestäni esille ehkä keskeisimmät ongelmat mutta myös joitakin hyviä puolia tässä lakiesityksessä, enkä ajatellut käsitellä niitä kovin perusteellisesti. Haluaisin kuitenkin nopeutetusta menettelystä sanoa esimerkiksi ed. Zyskoviczille sen, että kun kuitenkin perusasia on yksilöllinen käsittely, myöskin nopeutetussa menettelyssä, silloin tietenkin, kun tulee liikaa massaa, liian monta käsiteltävää hyvin lyhyessä ajassa, se tulee aika vaikeaksi aivan siitä johtuen, että suunnitelmissa ei ollut, että se koskisi niin monta.

Mielestäni on myöskin ongelmallinen asia, että myöskin täällä tämän keskustelun ja ehkä koko lain valmistelun aikana jonkinlainen fiksaatio on ollut nimenomaan näihin pikakäännytyksiin, joskin on hyvin ongelmallista, että yli puolet näistä tapahtuu näin. Täytyy muistaa, että esimerkiksi Slovakian romaneista, joista on puhuttu, ikään kuin he olisivat itsestäänselvästi ilmeisen perusteettomasti tänne tulleet ihmisoikeusraportit kertovat, että heidän joukossaan, naisten joukossa, on hälyttävän suuria määriä naisia, jotka ovat sterilisoituja. Hyvin vahvasti voi olla perusteltua aihetta epäillä, että jonkin näköistä etnistä sterilisaatiota on tapahtunut, joten mielestäni ei ole mitenkään ilmiselvää, että vainoa ei ole tapahtunut. Siinä mielessä voi hyvin kysyä, sopiiko tällainen mekaaninen, nopeutettu menetelmä näin suurille ryhmille tällaisissa tilanteissa.

Tämä fiksaatio kuitenkin on johtanut siihen, minkä ministeri Rajamäki otti esille, että pitäisi estää liian pitkät käsittelyajat, mistä varmasti kaikki olemme samaa mieltä. Se on viranomaisille kiusallista mutta ennen kaikkea aivan todella katastrofi niille ihmisille, joita se koskee: mielen-terveysongelmat, perheiden hajoaminen, epäietoisuus tulevaisuudesta. Tämä laki ei millään tavalla puutu tavallisten pakolaisten turvapaikka-anomusten käsittelyyn. Vieläkin odotetaan yli kaksi vuotta. Niistä tavallisista, joista kuitenkaan ei kiistetä, että Suomen pitäisi tarjota heille turvapaikka ja turvallista oloa, ei kukaan oikein näytä välittävän, eikä myöskään sisäasiainministeriössä mielestäni tarpeeksi ole tähän kiinnitetty huomiota. Pitäisi lopettaa puhumasta vain väärinkäytöksistä. Pitäisi katsoa, että myöskin niiden, joille me täällä tarjoamme niin auliisti tukea, asiat hoidettaisiin.

Toivon, että eduskunta voi tähän kiinnittää huomiota, ja ehdottaisinkin, että eduskunta asettaisi tällaisen maksimimääräajan, jossa jokaisen turvapaikka-anomus pitää käsitellä. Mielestäni on kohtuullista edellyttää, että jokaisen anomus käsitellään vuoden sisällä hakemuksen jättämisestä. Silloin varmasti se koituisi kaikkien hyväksi, ja ajatellen myöskin ed. Zyskoviczin tavoitteita estää kaikkien ulkomaalaisten tulo Suomeen luulisin, että ehkä se olisi järkevää myöskin hänen kannaltaan eikä kohdistuisi väärrällä tavalla asenteellisesti yleisenä ulkomaalaisvihamielisyytenä.

Mielestäni kaikilla teillä, jotka olette olleet mukana luomassa tätä pikakäännytyksen menettelyä, on kyllä kuitenkin aika suuri vastuu — se koskee sekä hallitus- että oppositiopuolueita — pohtia sitä, että tämä selvitys tehdään perusteellisesti, ja seurata sitä, että hallituksessa tehdään perusteellisesti selvitys siitä, miten tämä yksilöllinen käsittely on onnistunut ja miten se on ollut mahdollista.

Olen iloinen siitä, että ed. Meriläinen on tehnyt täällä lakialoitteen, jossa hyvin paljon tärkeitä kysymyksiä ja lakiehdotuksen puutteita, ulkomaalaislaissa alusta asti olleita puutteita, on pyritty korjaamaan. On hyvä, että tästäkin asiasta nousee jonkin näköinen keskustelu, vähän ehkä erisävyinen kuin moneen vuoteen on ollut. En voi välttää sitä, että vähitellen on ehkä tullut hieman kyyniseksi mahdollisuuksiin miettiä asiaa neutraalimmin ihmisoikeusnäkökulmasta, jokaisen ihmisen ihmisarvonäkökulmasta.

Toinen kysymys, joka minua hieman huolestuttaa, vaikka ymmärrän sen taustalla olevat tavoitteet, on ehkä työllisyys ja ulkomaalaisten työolosuhteiden valvonta. Ymmärrän ja näen myöskin itse, että on hyvin tarpeen suojella ja miettiä sitä, miten voidaan estää ulkomaalaisten syrjintä työpaikoilla. Mutta toivoisin, että ne säännökset, jotka tehdään, voitaisiin tehdä hieman eritellymmmin. Ymmärrän hyvin, että lyhytaikaisesti täällä olevan tai lyhytaikaisessa työsuhteessa olevan henkilön kohdalla ehkä voi olla hyvinkin tarpeellista jollain tavalla valvoa tätä erityisesti. Mutta esimerkiksi pakolaisen, joka on ollut täällä kymmenen vuotta, tai ihmisen kohdalla, joka pysyvästi asuu täällä, en oikein ymmärrä, mitä syytä on leimata hänet erikseen johonkin rekisteriin sen takia, että hän on ulkomaalainen. Mielestäni tämä asettaa kyllä hyvin kysymyksenalaiseksi rekisteröintimenetelmän ihmi-

sen taustan perusteella, enkä näe sitä perustaa, mikä siellä takana on. Toivoisin, että tätä voitaisiin pohtia, että ei kaikkia ulkomalaisia mitenkään laitettaisi rekisteriin työpaikoilla.

Aivan viimeiseksi haluan kuitenkin sanoa yhden erittäin myönteisen kohdan, joka mielestäni tuli jo edellisessä hallituksessa mukaan mutta joka on hyvin hyvin tärkeä, se ehkä juuri voi hyvinkin liittyä slovakialaisiin romaneihin, naisiin kohdistuva vaino. Olen iloinen siitä, että tämä naisiin sukupuolen perusteella kohdistuva vaino on erityisesti nostettu tässä lakiehdotuksessa esille turvapaikan antamisen perusteeksi. Tämä korjaa todella vakavan puutteen, ja valitettavasti se tulee varmasti käyttöön liian usein, mutta se on tarpeeseen.

Tässä mielestäni on kaiken kaikkiaan, niin kuin ed. Gestrin sanoi, kysymys lainsäätäjän kyvystä nähdä ihminen järjestelmien takana. Kysymys ei ole pelistä, ei siitä, että jos lapsen vanhemmat käyttävät lasta hyväkseen, se antaisi meidän viranomaisillemme oikeuden käyttää lasta pelinappulana sitten vielä uudemman kerran. Eivät myöskään ongelmat, maailmanlaajuiset pakolaisongelmat tai konfliktit, anna meille oikeutta käyttää ihmisiä pelinappuloina, ei ennalta ehkäisevästi eikä muutenkaan. Tässä on kysymys erittäin vakavista asioista. Nämä ovat hyvin vaikeita ja vakavia asioita, vaikka ne koskisivat hyvin harvoja ihmisiä. Tässä on kysymys harvojen elintärkeästä intressistä, jopa elämästä ja kuolemasta.

¹⁷ **Ben Zyskowitz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen ed. Biaudet'in kanssa samaa mieltä siitä, että nopeat käsittelyajat turvapaikkahakemuksissa ovat meidän kaikkien yhteinen tavoite. Oma näkemykseni on se, että mitä paremmin me pystymme ennalta ehkäisemään oikealla informaatiolla ja myös tällä nopeutetulla menettelyllä perusteettomia turvapaikkahakemuksia Suomessa, sitä paremmin ja nopeammassa ajassa me pystymme käsittelemään ne turvapaikkahakemukset, joita käsitellään normaalissa menettelyssä.

Tämä ed. Biaudet'in tavoite yhden vuoden aikarajasta kaikille turvapaikkahakemusten käsittelyille on tietysti hyvä tavoite. Mutta on ihan selvää, että jos samanaikaisesti toimittaisiin niin kuin ed. Biaudet toivoo, että näissä selvästi perusteettomissa hakemuksissakin käsittelyajat olisivat selvästi pidempiä, se johtaisi niiden määrän

sellaiseen kasvuun, (Puhemies koputtaa) ettei ole mitään mahdollisuuksia päästä nopeampiin aikoihin näissä normaalimenettelyissä.

¹⁸ **Kimmo Sasi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ulkomalaislaki on hyvin huolellisesti valmisteltu ja vastaa oikeastaan sitä linjaa, mitä kokoomus edusti edellisessä hallituksessa, ja voimme olla tyytyväisiä. Tässä suhteessa voi sanoa, että se kritiikki, että tämä olisi teknisesti valmisteltu, virkamiesmäisesti valmisteltu, ei kyllä pidä paikkaansa.

Olen ed. Biaudet'in kanssa samaa mieltä, että asiat pitää käsitellä nopeasti. Siitä syystä pikäkäännytys on erittäin hyvä, koska silloin asiat käsitellään nopeasti. Sillä on myös selkeä ennalta ehkäisevä vaikutus, minkä olemme kaikkien näiden vuosien aikana havainneet. Silloin kun pikäkäännytystä ei ollut, täällä oli valtava määrä hakijoita, joitten asioita käsiteltiin vuosia. Silloin juuri käsittelyajat pitenevät olennaisesti. Kun saatiin pikäkäsittely, käsittelyajat ovat lyhentyneet. (Ed. Biaudet: Eivät ole!) Tämän jälkeen voidaan myöskin harkita paremmin sitä, että asetettaisiin tiettyjä enimmäisaikoja myöskin tavalisten tapausten käsittelyille.

Mikä on myöskin tärkeätä, on se, että pitää erottaa, että meillä on sitten pakolaisia ja myöskin niitä, jotka tulevat Suomeen töihin. Tässä suhteessa on hyvä, että päästään jonkin verran eteenpäin niin, että niitten henkilöitten asemaa, (Puhemies koputtaa) jotka pyrkivät Suomeen tekemään työtä, tässä esityksessä helpotetaan.

¹⁹ **Ulla Anttila /vihr:** Arvoisa puhemies! On sääli, että sen lisäksi, että nykyinen hallitus sekoilee erilaisten asiakirjojen julkisuuden ja salaisuuden kanssa, se ottaa virkamieshallituksen roolin: eli ulkomalaislakia ei ole varsinaisesti poliittisesti käsitelty. Mielestäni näin merkittävän lakiesityksen perusteellinen poliittinen käsittely olisi ollut paikallaan.

Ennen vaaleja monet puolueet vaativat, että Suomen pitää ottaa kantaa esimerkiksi maahanmuuttopolitiikkaan. Näin oli muistaakseni myös kokoomuksen ja keskustan lausunnoissa: Eli maahanmuuttopolitiittisia linjauksia sitä silmällä pitäen, että Suomen väestörakenne on muuttumassa ja työvoimaa poistumassa työmarkkinoilta, tarvittaisiin. Vihreä liitto otti kantaa ulkomalaispolitiikkaan viime helmikuussa, runsas kuukausi ennen vaaleja. Tuon kannanoton otsikko

oli "Suomi tarvitsee toimivan ja humaenin ulkomaalaispolitiikan". Kannanotossa puututtiin sekä pakolais- ja turvapaikanhakijakysymyksiin että myös niin sanottuun aktiiviseen maahanmuuttopolitiikkaan.

Olin tuolloin ja olen edelleen sitä mieltä, että tämä pikakäännetyksymys pitää hoitaa niin, että turvapaikanhakijan oikeusturva taataan. Aivan kuten edustajat Zyskowicz ja Biaudet olen sitä mieltä, että turvapaikkaprosessin nopeus on kaikkien etu. Ihmettelenkin suuresti, että kokoomus tässä asiassa on kovin valittavalla kannalla tilanteessa, jossa ministeri Itälällä olisi ollut mahdollisuus lisätä Ulkomaalaisviraston resursseja viimeksi kuluneen kauden aikana, jos sitä asiaa olisi haluttu priorisoida. Kysehän on myös Ulkomaalaisviraston resursseista. Sinänsä nämä jonot eivät saamienei tietojen mukaan ole vähentyneet pikakäännetyksen myötä. Ainakin niissä on ollut vaihtelua tämän käsittelyajan suhteen.

Vihreät ovat jättäneet rinnakkaislakialoitteen, jossa ehdotetaan muutosta pikakäännetyksypykälään ja moniin muihinkin pykäliin.

Tarkoituksenamme on turvata turvapaikanhakijan minimioikeusturva niin, että häntä ei käännytetä maasta, ennen kuin valitus on saatu päätökseen. Kysehän on nopeutetussa päätöksentössä kuitenkin siitä, että lisäämää tulisi vain joiakin viikkoja tämän valituksen käsittelyn myötä. Kun on kyse siitä, että turvapaikanhakija saattaa tulla käännytetyksi maahan, jossa hän on hengenvaarassa, mielestäni näissä tilanteissa todellakaan ei ole ihmisoikeusajattelun mukaista, että päätös käännytyksestä toimeenpannaan, ennen kuin valitusasia on loppuun käsitelty. Tarkoituksena todellakaan tällä pykälällä ei ole käsittelyaikojen pidentäminen, vaan hyvin perustavan laatuisen oikeusturvan antaminen turvapaikanhakijoille.

Valtioneuvosto on pyytänyt vähemmistövaltuutettua selvittämään, miten pikakäännetystä on sovellettu. Selvitystä tehdään paraikaa. Vähemmistövaltuutettu on myös omissa lausunnoissaan todennut, että lain toimivuutta pitää tutkia. Tätäkin taustaa vasten on aika erikoista, että tämä esitys annetaan juuri kyseisessä muodossa, koska todellakaan tarkkaa analyysia siitä, missä tilanteissa pikakäännetyksiä annetaan tai niistä tehdään päätös, ei ole tehty.

Sinänsä, kun oikeusturvapuolta on arvioitu, myös perustuslakivaliokunta lausunnossaan 10/2002 on katsonut, että on yksittäistapauksissa

mahdollista, että maasta käännyttäminen ennen valituksen ratkaisemista on ristiriidassa kansainvälisten sopimusten kanssa. Eli eduskunta itsekin on kyllä ottanut tämän linjan, että tämä kysymys on hyvin olennainen ja Suomi voi tämän lainsäädännön kanssa toimia ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon vihreät puuttuvat lakialoitteellaan, on turvapaikkaa hakeneiden lasten asema ja sen parantaminen. On tietenkin hyvä asia, kun ministeri antaa vihreää valoa siihen suuntaan, että eduskunta tätä asiaa muuttaisi. Toivon, että valiokuntakäsittelyn yhteydessä tämäkin asia arvioidaan perusteellisesti. Lakialoitteessamme katsotaan, että lapsen etu on ensisijainen ja huoltajien kuuleminen lapsen edustajina ohitse viranomaisten on se ensisijainen linja ja tilanteessa, jossa on syytä epäillä huoltajien vilpillisyyttä tai heidän kantansa ovat erilaiset, tästä periaatteesta voitaisiin sitten poiketa.

Mitä tulee vielä aktiiviseen maahanmuuttopolitiikkaan, arvoisa puhemies, vihreiden aloitteessa esitetään muutosta opiskelijoiden aseman parantamiseen sillä tavoin, että opiskelijat saisivat paremmat mahdollisuudet tehdä työtä opiskeluaikanaan Suomessa ja myös että heillä olisi mahdollisuus nykyistä helpommin jäädä Suomeen työntekijöiksi. Tämä asia on sellainen, johon ovat kiinnittäneet huomiota sekä monet opiskelijajärjestöt että myös työnantajapuoli. Kun mietitään sitä, että Suomessa on työvoiman tarve ja myös kielitaitoisen työvoiman tarve, on selvä, että opiskelijat, jotka Suomeen ovat jollakin lailla kotoutuneet, voivat olla avainhenkilöitä esimerkiksi liike-elämän kannalta. Näin ollen opiskelijoiden työlupien ja työssä pysymisen helpottaminen on tietenkin Suomen edun mukaista.

Mitä tulee, arvoisa puhemies, aktiiviseen maahanmuuttopolitiikkaan, katson, että maahanmuuttopolitiikan linjaamisesta pitäisi eduskunnan saada selvitys hallitukselta tällä kaudella esimerkiksi sen jälkeen, kun tämä laki on ollut voimassa jonkin aikaa, koska maamme väestön vanheneminen on jo hyvin iso kysymys, johon maahanmuuttopolitiikkaa pitää peilata. On myös selvää, että tilanteessa, jossa Suomen ulkomaalaispolitiikka on melko tiukkaa, on olemassa riskejä, että Suomeen tulee laitonta työvoimaa. Tähän kysymykseen on puututtu myös. On myös riskejä, että niin sanotun ihmiskaupan todennäköisyys kasvaa. Monilla EU:n reuna-alueilla ih-

miskauppa on hyvin suuri ongelma. Se on erittäin vaikea ihmisoikeusloukkaus. Esimerkiksi on tunnettua, että Espanjaan tulee paljon laitonta työvoimaa Pohjois-Afrikasta ja näillä henkilöillä ei ole käytännössä mitään oikeuksia Espanjan työmarkkinoilla. Tietenkään kukaan ei toivo, että Suomeen tällainen tilanne kehkeytyisi. On olennaista, että kaikki työvoiman väärinkäyttöpaukset tutkitaan ja ulkomaisen työvoiman syrjintätapauksia selvitetään kaikin mahdollisin keinoin.

Mutta todellakin kun on sitä näkemystä, että ulkomaalaiset Suomessa nähdään hyvinkin kielteisesti, pelkään, että tästä laista käytävä keskustelu vie kehitystä siihen suuntaan. Minusta meidän pitäisi pyrkiä kaiken kaikkiaan myönteisempään ajatteluun. Siihen ajatteluunhan esimerkiksi on pyritty suomalaisessa kotouttamislainsäädännössä. Näin ollen toivon, että tämä keskustelu jatkossa valiokuntakäsittelyssä ja sitten, kun se palautuu tänne suureen saliin, on asiallista.

²⁰ **Sisäasiainministeri Kari Rajamäki:** Herra puhemies! Tässä vaiheessa muutaman puheenvuoron johdosta on nyt ehdottoman määrätietoisesti todettava, että tämän esityksen tulo eduskuntaan on mitä selkein poliittinen päätös hallitukselta, ensinnäkin omalta osaltani toukokuun alussa, ja myöhemmin hallitus hyväksyi ne perustelut, ei mikään virkamiesratkaisu, poliittinen sen takia, että oli selvästi nähtävissä, että siihen kokonaisuuteen, joka on tärkeä saada pikaisesti lainsäädännössä etenemään, ei pitkittyvä lausuntokierros tuo mitään uutta, siihen varsin tuoreeseen käsittelyyn, mikä edellisen hallituksen puolella keskeisesti pääministeri Lipposen johdolla oli tapahtunut. Monenlaisia poliittisia yhteensovitteluja, eri kansalaisjärjestöjen ja eri tahojen näkökohtia pitkässä prosessissa oli soviteltu. Ei ollut nähtävissä tältä osin mitään olennaisesti uutta. On muistettava, että huhti—toukokuun vaihteeseen ei ollut pitkä aika siitä, kun eduskunnassa oli juuri tämä asia käsittelyssä, viime talvena.

Nyt on mahdollisuus eduskunnan arvovallan mukaisesti ja vastuulla lähteä asiaa ilman mitään vaali- tai muita paineita rauhallisesti käsittelemään paneutuen nimenomaan yksityiskohtiin ja sisältöön. En ole kehottanut tässä mitään kohtaa muuttamaan vaan olen ilmoittanut, että luotan eduskunnan harkintaan niiltä osin kuin keskuste-

lua syntyy ja asiantuntijakuuleminen eduskunnassa poliittisesti aikaansaa uudenlaista arviota.

Erittäin tärkeä asia, johon, puhemies, valitettavasti en huomannut hallintovaliokunnan puheenjohtajalle ed. Väistölle vastata, liittyy rahoituskysymykseen, jota muutama muukin on sivunnut. Ensinnäkin on tärkeätä korostaa tässä, että poliisi ja Rajavartiolaitos osallistuvat edelleen siinä määrin turvapaikkahakemusten vastaanottamiseen ja käsittelyyn, että määrärahojen siirto sisäasiainministeriön puolelta näiltä viranomaisilta Ulkomaalaisviraston momentille ei ole mahdollista. Edelleen poliisin ja Rajavartiolaitoksen toiminta on erittäin tärkeätä ja näissä asioissa keskeistä, joten tämä resurssikysymys myös hallituksen käsittelyssä tuli esille. Se on syytä muistaa samalla, kun muistetaan, että hakemusten käsittelyn nopeuttamisella, toivon mukaan, mikä on erittäin tärkeä näkökohta, saavutettaisiin myös säästöjä työministeriön pääluokassa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottomenoissa, jolloin voitaisiin myöskin joustavasti tämän asian kokonaisuuden hallinnan kannalta myös kehysten välisiä kysymyksiä tarkastella.

On muistettava, että sisäasiainministeriöllä ei ole mitään arviomäärärahaa. Jokainen yllättävä uusi tehtävä ja meno merkitsee poliisin ja Rajavartiolaitoksen puolella leikkauksia. Eli tilanne ei voi olla näin, vaan meidän täytyy jokaisen, joka kantaa tästä asiakokonaisuudesta huolta, kiinnittää huomiota myös rahoitukselliseen näkökohtaan. On myös syytä varmasti Ulkomaalaisviraston eli Uvin toiminnan osalta arvioida käsittelyjen teknistä puolta ja priorisointeja, onko siellä oikeat painotukset. Näitä asioita on nyt lainsäädäntöteitse ja lain käsittelyn kautta varmasti hyvä myös pohtia.

Edelleen tämä keskustelu aikaansaa tarvetta puuttua muutamalla sanalla nopeutettuun turvapaikkamenettelykysymykseen. Sehän kestää käytännössä lyhimmillään noin kolme viikkoa. Turvapaikkakuulustelun jälkeen Ulkomaalaisvirastolla on viikko aikaa tehdä päätös ja Uvin päätöksen jälkeen hakijalla on kahdeksan päivää aikaa hakea täytäntöönpanon keskeyttämistä Helsingin hallinto-oikeudelta, jolloin on kyseessä ilmeisen perusteeton hakemus, turvallinen alkuperämaa jne., ennen kuin päätös tästä maasta poistamisesta voidaan panna täytäntöön. Monissa muissa maissa toimitaan paljon pikaisemmin. Tämä ei ole nimensä mukaisesti mikään pikäännytyks, kenties entiseen elämänmenoon ver-

rattuna nopeutettua, mutta ei mikään pikakäännytys.

Viime vuosina on Suomeen tullut paljon turvapaikanhakijoita Euroopan unionin ehdokasvaltioista kuten Puola, Tshekki, Slovakia ja Romania. Näistä valtioista saapuneiden hakemukset on pääosin käsitelty nopeutetussa menettelyssä, mikä on vaikuttanut näihin paljon täälläkin keskustelussa esillä olleisiin prosenttilukuihin turvapaikkakäsittelyn myönteisistä päätöksistä jne. Mainittakoon, että näiden turvallisten maiden lista muistaakseni syntyi Tanskan puheenjohtajakauden aikana vuonna 2000, ja nythän on ollut keskustelua Euroopan unionin piirissä, lähinnä sisäasiainministerineuvoston piirissä, pitäisikö tätä turvallisten maiden listaa tarkistaa. Minä olen ollut huomaavinani enemmän paineita sen listan lisäämiseen kuin sen supistamiseen, mutta tähän jää tietysti sitten nähtäväksi.

Vielä nämä hakijaprofiilit, kuten sanoin, vaihtelevat hyvin paljon eri maissa. Suomea tarkastellaan vertaamalla tätä profiilia hyvin herkästi. Kun esimerkiksi vuonna 2001 Suomessa turvapaikkahakemuksen jättäneiden henkilöiden hakemuksia tarkastellaan, havaitaan suurimpien hakijaryhmien silloin olleen venäläiset, ukrainalaiset ja irakilaiset. Näistä venäläisille ja ukrainalaisille ei ole läntisen Euroopan maissa annettu turvapaikkaa. Viime vuonna suurimman hakijaryhmän muodostivat, kuten mainitsinkin täällä aikaisemmin, huhti—heinäkuussa saapuneet Romanian romanit, joita pelkästään sillä jaksolla tuli lähes 600 hakijaa, joiden hakemukset taas yksilöllisen käsittelyn perusteella todettiin ilmeisen perusteettomiksi.

Sellaiset turvapaikanhakijat, jotka mahdollisesti ovat saaneet yhden tai useamman kielteisen turvapaikkapäätöksen muualta Euroopasta tai pitävät mahdollisuuksiaan siellä huonoina, voivat tulla kokeilemaan mahdollisuuksiaan Suomessa. Tästä on myös Euroopan unionin ministerineuvoston piirissä paljon keskusteltu, että pitäisi olla samanlaiset kriteerit, ei pitäisi tehdä ikään kuin houkuttelevuuseroja myöskään tässä. Se ei ole myöskään meidän kannaltamme etu. Liian liberaali lupakäytäntö voi kyllä hyvin pian näkyä ongelmina, joista me pääsemme paljonkin keskustelemaan. Tähän liittyy juuri pitkäkköt käsittelyajat, kuten aikaisemmin mainitsin, ja eurooppalaisen mittapuun mukaan varsin hyvät etuudet ja oikeudet. Ne omalta osaltaan lisääisivät Suomen houkuttelevuutta niiden hakijoiden silmissä, joil-

le kielteinen päätös on todennäköinen lopputulos. Tämän tyyppistä kehitystä ei ole syytä todellisen turvan, suojelun ja pakolaisnäemyksen mukaan kyllä lisätä.

²¹ **Timo Soini /ps:** Arvoisa herra puhemies! Minun mielestäni on hyvä, että sisäministeri Kari Rajamäki on ripeästi tuonut tämän viime hallitukselta kesken jääneen asian tänne suureen saliin. Olisin hieman kyllä odottanut väkevämpää tukea hallituksen omista riveistä. Nyt ei esimerkiksi yhtään keskustalaista ole salissa. On vähän sama tilanne kuin silloin, kun sosialidemokraatit yhtä raivoisesti puolustivat veroratkaisujaan, eli eipä juuri ketään ole paikalla. Puolustetaan nyt, minä voin sitten puolustaa tätä hallituksen esitystä oppositiosta käsin.

Minun mielestäni tässä on sängen hyvä pohja, se sisältää keskeiset asiat. Ei tässä kenenkään oikeusturvaa loukata. Sitä varten meillä on valiokuntalaitos tässä eduskunnassa, että jos siellä on pukkeja tai tulkintaerimielisyyksiä, niitä voidaan sitten valiokunnassa hioa. Siitä olisin samaa mieltä ed. Laxin kanssa, että kyllä lakivaliokunnalle olisi tästä ollut hyvä myöskin antaa lausuntomahdollisuus. — Rkp on aina niin kovin huolissaan lainvalmistelun tasosta, mutta kun kielilakia tähän maahan säädettiin, ei tiedetty edes sen kielilain kustannuksia, semmoinen vaan säädettiin tässä talossa ennen vaaleja ihan niin kuin suitsait. Odotamme mielenkiinnolla, mitä se tulee maksamaan.

On hyvä, että tämä on tänne tuotu, ja tähän on sikäläkin sopiva aika, että Euroopan unioni Thessalonikissakin käsittelee näitä pakolais-, ulkomaalais- ja siirtolaisasioita nyt ajankohtaisesti. Meidän täytyy Suomessakin saada selkeä pohja, mitä me haluamme. Peruseriaate on se, että Suomessa on syytä hyväksyä sellainen laki, jossa me suomalaiset päätämme siitä, keitä tänne tulee, mistä tänne tullaan, kuinka paljon tulee ja millä perusteella tulee. Se on meidän oikeutemme omassa maassamme, me voimme nämä kriteerit määritellä ja niin tuleekin tehdä.

Oikeassa hengenhädässä olevat kyllä tähän maahan pääsevät, itse roomalaiskatolisen seurakunnan jäsenenä tunnen useita pakolaisstatuksella Suomeen päässeitä vietnamilaisia, irakilaisia ja muita. Varmasti on ollut silloin oikeus ja suuri hätä ja on tänne päästy. En minä sellaisia tapauksia juurikaan tunne, että olisi ollut perusteet päästä eikä ole päässyt.

Näihin pikakäännetyksiin ja muihin asioihin perehtyessä kannattaa katsoa näitä pykäläiä täältä lakiesityksestä, esimerkiksi tätä 101 §:ää Ilmeisen perusteeton hakemus. Mitenkä tästä nyt eri mieltä voi olla, jos sanotaan, että hakemus on ilmeisen perusteeton esimerkiksi jos hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä antamalla hakemuksen ratkaisemisen kannalta keskeisistä seikoista tahallaan väärää, harhaanjohtavaa tai puutteellista tietoa, vaikeuttamalla muulla vilpillisellä tavalla hakemuksensa perusteiden selvittämistä jne? Eikö tämä ole aivan hyvä, että tällaiset periaatteet on lakiin kirjattu. Jos toimii oikein ja asiallisesti, niin ei tämän pykälän kohdalta joudu vaikeuksiin. Tai sitten 103 § Nopeutettu käsittely, siinä on aivan selkeät määräykset, joita nyt esimerkiksi sisäministeri sanoi näitten Romanian romanien puitteissa käytetyn. Nämä ovat mielestäni täysin selvät, ei näissä ole mitään epäselvää. Tai sitten 57 §, jonka mukaan voidaan jättää pysyvä oleskelulupa myöntämättä, jos ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta. En minä oikein ymmärrä, miten tämä olisi jollain tavalla vihamielistä. Tämä on normaalia lainsäädäntöä ja on tärkeää, että nämä asiat on lakiin kirjattu. En ymmärrä oikein, mitenkä tästä voi mitään muita johtopäätöksiä vetää.

Se on myöskin hyvin tärkeää, mitä sisäministeri Rajamäki sanoi ministeriön määrärahoista. Nythän tosiasiallinen tilanne on se, että jos näitä perusteettomasti Suomeen tulleita turvapaikanhakijoita pikakäännetyksen tai muun käännetyksen johdosta lähdetään sitten rajaamaan omaan kotimaahansa, niin käsitykseni mukaan rahat siihen menevät Helsingin poliisin resursseista. Ei se niin voi olla. Kyllä tässä pitäisi olla jokin sellainen menettely, ettei se ole poissa Pääkaupunkiseudun turvallisuudesta.

Nämä ovat juuri sellaisia asioita, jotka tuolla kansan syvissä riveissä herättävät katkeruutta. Kysymys ei ole siitä, että kun otetaan hengenhädässä olevia ihmisiä, heitä ei pidä auttaa, vaan kysymys on siitä, jos väärin, heppoisin perustein tehdään tällaista pakolaisturismia. Pyritään ensin tänne, jos ei onnistu, mennään pyrkimään Norjaan, Ruotsiin ja Tanskaan. Tämä on juuri se, mikä aiheuttaa näitä kärvistyksiä kansan keskuudessa, ei se, että hengenhädässä olevaa ihmistä autetaan, vaan se, että yritetään käyttää systeemiä hyväksi. Juuri tällaiset veivarit ja porsaan-

reikien etsijät aiheuttavat vaikeuksia myös muille turvapaikanhakijoille, jolloin leimataan myös sitten mahdollisesti niitä, jotka ovat asiallisin perustein liikkeellä.

Sitten muutama sana ay-liikkeestä. Ay-liikekin on herännyt ruususen unestaan ja SAK toivoo ainakin tiedotteensa mukaan ulkomaalaislaille ripeää käsittelyä, nimenomaan tätä työluptomennettelyä ja sitten sitä, että kun Suomessa toimitaan ja työtä tehdään, niin tehdään sitten maan lakien mukaan myös työajan ja palkkauksen suhteen. Tämä on hyvin tärkeätä, että on selkeät säännöt, saadaan samasta työstä samaa palkkaa, ei dumpata työmarkkinoita, ei tällä lailla väärin perustein veivata ja pelata.

Minun mielestäni on erittäin hyvä, että tämä on tänne nyt nopeasti saatu ja lähtee valiokuntakierrokselle. Aivan niin kuin sisäministeri sanoi, on hyvä, että tämä asia saadaan valmiiksi ennen kuin EU laajenee. Meillä on sitten selkeät omat pelisäännöt ja niin pitää minun käsitykseni mukaan ollakin. Tässä maassa eletään meidän lakiemme ja säännöstemme mukaan, niin mekin joudumme elämään, kun me menemme muualle.

²² **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että ministeri Rajamäki täällä nyt kuitenkin totesi, että tämän lain antaminen on ollut poliittinen päätös, koska olin itse ollut hieman hämmentynyt siitä, että hän oli erään suuren päivälehdteen haastattelussa sanonut, että hän ei halua perustella tätä lakia, koska on vain tarkoitus antaa se eduskunnalle, joka sitten käsittelee sitä. Tällainen menettely ei mielestäni olisi sellainen, joka puolustaa eduskunnan arvovaltaa, vaan kyllä eduskunnan arvovaltaa puolustaa se, että hallitus antaa poliittisesti päätetyt perustellut esitykset.

Sen lisäksi ihmettelin hieman sitä mielestäni kuvitteellista lähtökohtaa, että kaksi vaihtoehtoa tämän lain käsittelyssä olisivat olleet uusi lausuntokierros tai sitten sen antaminen tismalleen samana kuin edellisen hallituksen aikana. Kaikki, jotka olimme täällä edellisellä kaudella, tiedämme, että sitä valmisteltiin erittäin kiireisesti, koska se yritettiin saada tänne käsiteltäväksi ennen vaaleja. Totta kai poliittisella hallituksella olisi ollut myös sellainen mahdollisuus, että tästä laista korjataan joitain kohtia eikä välttämättä tehdä niin, että laitetaan koko lausuntokierros uudelleen.

Sen lisäksi tästä laista kriittisiä huomioita eivät ole esittäneet vain kansalaisjärjestöt, joita tästä on kuultu, vaan myös eri viranomaiset. Mutta mielestäni tarjoaa tälle eduskuntakäsittelylle, jossa totta kai eduskunta voi tehdä muutokset, jotka se katsoo välttämättömiksi, paremman lähtökohdan, että tätä kuitenkin nimitetään poliittisesti annetuksi eikä tehdä niin, että sanotaan, että annettiin sama kuin viimeksi, kun ajatellaan, että näin se nyt sitten lopulta tulee käsiteltyä.

Sen vuoksi, että tämän lain eduskuntakäsittely olisi perusteellinen ja että eduskunnalla olisi alusta lähtien hyvät mahdollisuudet nähdä ne vaihtoehdot, joita tämän lain sisällössä on, vihreä eduskuntaryhmä on jättänyt rinnakkaislakialoitteen, jonka ensimmäinen allekirjoittaja on Rosa Meriläinen.

Arvoisa puhemies! Ed. Ulla Anttila jo jonkin verran esittelikin niitä asioita, joihin olemme puuttuneet. Olimme sitä mieltä, että tässä laissa olisi ollut aika paljonkin viilattavaa, mutta rinnakkaislakialoitteessa olemme kiinnittäneet huomiota asioihin, jotka olemme nähneet keskeisinä ongelma-kohtina, eli kysymyksiin oikeusturvasta, lapsen edusta, liikenteenharjoittajan sanktioista ja opiskelijoiden oleskeluluvista.

Sisäministeri Rajamäki on tässä keskustelussa suvereenisti käyttänyt käsitettä turvallinen maa, mikä on mielestäni hieman outoa, koska itse asiassa kuitenkin näiden turvapaikkahakemusten käsittelyssähän pitäisi lähteä yksilöllisestä käsittelystä ja siitä ajatuksesta, että absoluuttisesti turvallisia maita ei ole, vaan että periaatteessa pitäisi olla mahdollista, että turvapaikkaa voi tulla hakemaan vaikka Ruotsista, jota nyt ehkä yleisesti pidetään sellaisena turvallisen tuntuksena maana, ja silloinkin se hakemus olisi asiallisesti käsitellyssä.

Täällä on keskustelussa myös kiinnitetty huomiota siihen, että vähemmistövaltuutettu Puumalainen on laatimassa selvitystä, ja varmasti olisi ollut perusteltua, että tämän selvityksen tiedot pikakäännetyksistä olisivat olleet tiedossa silloin, kun tämä laki tulee eduskuntakäsittelyyn. Toivon mukaan tämä selvitys ehtii sillä tavalla, että sen tulokset voidaan ottaa huomioon eduskuntakäsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Myös esityksessämme olemme puuttuneet opiskelijoiden tilanteeseen. On mielestäni tässä keskustelussa ollut huomattavan ristiriitaista se, että kun kuitenkin olemme puhuneet viime vuosina paljon koulutetusta työ-

voimasta ja siitä, että erityisesti tietyillä sektoreilla meillä on jo nyt ollut työvoimapulaa, jossa hyvä koulutus ja myös monipuolinen hyvä kielitaito on tarpeen, ja kun meidän kohtuullisen kiitettävä ja hyvä korkeakoululaitoksemme, jossa opiskelu on maksutonta, on varmasti ollut yksi sellainen valtti, että tänne on saatu opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet suomalaisen korkeakoulututkinnon ja jotka varmasti, tutkimusten mukaan itse asiassa yli puolet heistä, haluaisivat jäädä tekemään töitä Suomeen ja sitä kautta hyödyttämään yhteiskuntaamme ja kansantalouttamme, että nämä ihmiset sitten ikään kuin passitetaan pois täältä, vaikka heillä olisi tiedossa jo hyvin pian valmistumisensa jälkeen työpaikka, että tätä asiaa ei ole tässä lakiesityksessä tarkemmin korjattu.

On myös eräitä muita yksityiskohtia, jotka liittyvät opiskelijoiden asemaan, ja jotka olisi syytä tämän lain käsittelyn yhteydessä korjata.

Arvoisa puhemies! Myös olemme tehneet esityksen, jossa puututaan täällä keskusteltuun asiaan eli lapsen etuun. Esityksemme tähtää siihen, että lapsen etu otetaan tässä laissa huomioon johdonmukaisesti joka kohdassa sillä tavalla, että lapsia koskevia asioita käsitellään lapsen edun näkökulmasta.

Lisäksi haluaisin puuttua ulkomaalaisten työehtoihin ja siihen, miten työnantajat teettävät töitä. Olen itse näissä keskusteluissa, esimerkiksi keskustellessani SAK:n edustajien kanssa, aina hyvin lämpimästi kannattanut sitä ajatusta, että Suomessa tehdään kaikki sen eteen, että meille ei synny kaksia työmarkkinoita, joissa on ikään kuin heikot työmarkkinat, jossa ulkomaalaiset tekevät työtä, ja sitten toisenlaiset suomalaisille, vaan että Suomessa ehdottomasti noudatetaan suomalaisia työehtoja ja toimitaan täällä lainsäädännön mukaan. Olen suhtautunut myönteisesti myös siihen tavoitteeseen, joka SAK:lla on ollut, että ammattiliitoilla olisi kanneoikeus näissä väärinkäytötapauksissa, koska on ymmärrettävää, että ihmiset, jotka täällä tekevät ehkä lyhyenkin aikaa työtä, eivät välttämättä itse uskalla näitä valituksia tehdä.

Toisaalta ministerin puheenvuorossa minua ihmetytti aika paljon näkemys, että kysymys olisi ulkomaalaisen työvoiman valvonnasta. Mielestäni näkökulman pitäisi olla se, että ne ovat työnantajia, jotka teettävät tätä ikään kuin laitonta työtä, ja he ovat myös niitä, jotka viime kädessä siitä saavat sen todellisen edun, koska itse asi-

assa ulkomaalaisille työntekijöille, heille itselleen, olisi edullista varmasti toimia suomalaisten työehtojen mukaan. Olen itse nähnyt tämän koko ajan ikään kuin työntekijöiden ja työnantajien välisenä kysymyksenä ja toisaalta myös työnantajien välisenä tasa-arvokysymyksenä, koska, totta kai, laillista työtä teettäville on silloin ikään kuin huonompi asema. Nämä muotoilut, joissa puhutaan ikään kuin ulkomaalaisten työntekijöiden valvonnasta eikä työntajien valvonnasta siinä, että noudatetaan työehtoja, antoi tälle keskustelulle mielestäni hieman omituisen sävyn, koska työnantaja on se, joka näistä itse asiassa sen todellisen taloudellisen edun saa. Mielestäni tämä muotoilu "ulkomaalaisten työntekijöiden valvonta" tuo tähän keskusteltuun juuri sitä sävyä, jota en siihen mielelläni haluaisi, että ikään kuin itse asiassa ratkaisu tälle ongelmalle olisi se, että meillä ei olisi ulkomaalaisia työntekijöitä.

Mutta toivottavasti eduskunta käsittelee tätä asiaa maltillisesti ja ajattelee näitä ihmisiä yksilöinä. Mielestäni ed. Gestrin sanoi ihan hyvin sen periaatteen, että tämän lain pitäisi olla sellainen, että me katsoisimme, että sitä voi soveltaa tässä maassa myös meihin kaikkiin, itseemme, suomalaisiin. Katson, että pääomat liikkuvat ja kulttuurit vaihtavat ominaisuuksia ja käyvät dialogia keskenään. Ihmiset myös liikkuvat ja meidän on hyvä tässä maassa elää sillä tavalla, että olemme tottuneet siihen ajatukseen, että ihmiset liikkuvat ja täällä on erilaisia ihmisiä. Paremmiin varmasti pärjäämme, jos suhtaudumme siihen myönteisesti ja olemme valmiita heille antamaan kulttuuristamme sen, mikä siinä on hyvää. Se on ehkä tämä oma ideologinen peruslähtökohtani.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Ilkka Kanerva.

²³ **Tarja Cronberg /vihr:** Arvoisa puhemies! Nyt käsitteillä oleva laki on kansainvälisen Suomi-kuvan näkökulmasta erittäin tärkeä. Kyse on eräänlaisesta nuorallatanssista, jossa toisaalta halutaan työntää pois perusteettomat maahanmuuttajat mutta toisaalta vetää sisään Suomeen, voisiko heitä kutsua, perusteelliset maahanmuuttajat. Nämä asiat liittyvät toisiinsa, niitä ei voi

erottaa, ulkomaalaispolitiikkaa ja ulkomaalaislakia. Paikka, jossa työnnetään pois ja samalla yritetään vetää, ei ole haluttava meidänkään näkökulmastamme.

Tässä suhteessa haluaisin ottaa esille sen, että tässä laissa halutaan ennen kaikkea rajoittaa maahanmuuttoa ja siihen liittyviä väärinkäytöksiä. Tämä on varmasti ihan asianmukaista, mutta jos hetkeksi keskitytään myös katsomaan sitä tilannetta, mikä syntyy muutaman vuoden kuluttua Suomessa, kun kaikki EU-maat ikääntyvät, tarvitsevat lisää työvoimaa, niin silloin on kyseessä myös Suomen kilpailuetu suhteessa ulkomaisiin korkeasti koulutettuihin henkilöihin, jotka tulevat EU-maiden ulkopuolelta. Minun käsitykseni mukaan Suomessa on tehty myös arvioita siitä, kuinka paljon heitä tarvitaan, ja että he todennäköisesti tulevat Virosta, ehkä myös Venäjältä.

Tässä yhteydessä entisenä kansainvälisen tutkimuslaitoksen johtajana haluaisin ottaa erityisesti esille opiskelijan aseman. Opiskelijat ovat se joukko, joka voi nimenomaan jäädä Suomeen, he tuntevat Suomen, he ovat ehkä jo perustaneet perheensäkin Suomessa, ja siksi haluaisin kiinnittää huomiota tässä laissa nimenomaan opiskelijoiden tilanteeseen. Opiskelija joutuu anomaan vuosittain uutta opiskelulupaa. Hänen passinsa voi olla puolikin vuotta poliisin hallussa. Käsitteily kestää kauan eikä se ainakaan ole opintoja edistävä asia. Ulkomaalaiset opiskelijat eivät myöskään voi olla töissä Suomessa kuin muistaakseni 20 tuntia viikossa. Yleensä he tulevat hyvin pienin stipendein, varsinkin, jos he tulevat idästä, ja joutuvat näin ollen itse rahoittamaan opiskelunsa. Opiskelun päätyttyä opiskelija usein joutuu lähtemään välittömästi Suomesta, eikä voi tätä opintoperusteista oleskelulupaa välittömästi siirtää työperusteiseksi. Sekin käsitteily kestää liian kauan.

Siksi haluaisin korostaa sitä, että nimenomaan tässä olisi nyt otettava esille opiskelijat ja heidän ongelmansa ja ne ratkaistava tavalla, joka luo pohjaa sille, että Suomi tulevaisuudessa voi myös olla vetovoimainen maa suhteessa ulkomaalaiseen ja erityisesti osaavaan työvoimaan. Kysyisinkin, mitä hallitus aikoo tehdä tämän kysymyksen ratkaisemiseksi.

²⁴ **Nils-Anders Granvik /r:** Värderade herr talman! Det finns goda skäl till en totalrevidering av utlänningslagen. Efter 1991 då nuvarande ut-

länningstag trädde ikraft har världen förändrats oerhört och Finland som en del av den Europeiska unionen berörs av förändringarna direkt. Under de tolv år lagen varit ikraft har ett otal ändringar gjorts i den och den anses till vissa delar vara svårtolkad.

En av de största förändringarna som skett i världen under dessa år är att människornas rörlighet har ökat alldeles oerhört. För den enskilda människan finns det inte gränser mellan länder på samma sätt som tidigare. Både turister och arbetssökande vill ofta skaffa sig livserfarenhet och speciellt de unga ser världen som en helhet där man har rätt att röra sig. Då man ser på dessa sanningar i ljuset av förslaget till den nya utlänningslagen märker man snabbt att rätten att röra sig och söka en bättre tillvaro inte gäller alla människor. För att undvika missförstånd vill jag genast säga att det är självklart och en omöjlighet att något annat skulle vara fallet. Det skulle leda till folkvandringar som inget samhälle skulle klara av.

Ett konstaterande som är oundvikligt utgående från ovanstående är att människornas rätt till fri rörlighet är väldigt olika och beroende av om man kommer från ett rikt och välutvecklat land eller om hemlandet är fattigt och folket lever i en underutvecklad demokrati med bristfälliga mänskliga rättigheter. Man kan säga att för de människor som har det största behovet att söka ett bättre liv är möjligheterna de sämsta.

Arvoisa puhemies! Viitaten edellä mainittuun on välttämätöntä todeta, että ihmisten oikeus liikkua vapaasti on erittäin paljon kiinni siitä, onko kotoisin rikkaasta ja kehittyneestä maasta vai köyhästä maasta, jossa demokratia on alikehittyneenä ja ihmisoikeudet puutteelliset. Voi sanoa, että niillä ihmisillä, joilla on suurin tarve etsiä parempaa elämää, on huonoimmat mahdollisuudet niissä tehdä.

Uudistettu ulkomaalaislaki on, kuten sanottu, välttämätön, mutta eduskunnan pitää harkita muutama asia tarkkaan. Lain valmistelu ja keskustelu, jota käydään — ajattelen muun muassa ministeri Rajamäen lausuntoja — viittaavat huolestuttavan paljon maahantulon estämiseen. Tällaisella suhtautumisella on riskinsä. Ihmisten turvallisuudentarve voi joutua taka-alalle. Meidän pitää kaikesta huolimatta muistaa, että Suomi ei ole joutunut alttiiksi kovin suurelle maahanmuuttolle. Meidän osuutemme turvapaikanhakijoista

on vain noin 10 prosenttia Ruotsin luvuista. Tällaisessa vertailussa Suomen viesti terävämmästä asenteesta maahanmuuttopolitiikassa ei ole perusteltu. Meidän täytyy ottaa vastuamme ja kantaa osuutemme maailman pakolaisongelmasta.

Ulkomaalaislain punainen lanka täytyy olla, ettemme säädä lakia, joka loukkaa ihmisoikeuksia. Vaikka virkamiehet ovat valmistelleet lain hyvin, löytyy pikakäännysmenettelyssä riskinsä. Se, että 60 prosenttia turvapaikkahakemuksista käsitellään pikakäännysmenetelmällä, todistaa, että riskit ovat selviä. En tietenkään väitä, että virheitä olisi tehty, mutta haluan näyttää, että menettelyllä on riskinsä ajatellen yksilön haavoittuvuutta ja sitä, kuinka vaikeaa voi olla valvoa omia etujaan vieraassa maassa.

Erityisen arka ja tärkeä asia on lasten tilanne. Se, että sisaruksia ei luonnollisesti pidettäisi perheenjäseninä, ei ole yleisen mielipiteen mukaista. Meidän täytyy muistaa, että lapset, jotka hakevat turvapaikkaa, usein ovat orpoja.

Herr talman! Som sagt behöver lagen förnyas och propositionen är därför välkommen. Jag hoppas att det inte redan i inledningsskedet av behandlingen bildas en så kallad hård front mot en med mera liberala synpunkter, utan att vi i samförstånd söker sådana lösningar som tål en internationell granskning och som bygger på respekt för människan och människovärdet, oberoende av asylsökandens ursprungsland och etniska hemvist.

²⁵ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Luin eilen tyttärenti historiankirjan, mikä tietysti kuulostaa vähän oudolta, kun on kesäaika ja lapset lomilla, mutta tyttärenti on kesälukiossa, ja siellä historian kurssin aiheena oli kansainväliset suhteet ja imperialismi. Se oikein hyvin sopi päivän aiheeseen, kun yritin vetää keskustelua hänen kanssaan tähän päivään siitä, mitä syitä ja seurauksia niillä asioilla, mitä maailmalla tapahtui, on ollut. Kun lukee esimerkiksi siirtomaapolitiikasta, mitä aikoinaan Euroopan maatkin ovat harjoittaneet, kyllä tuntuu siltä, että vaikka Suomi ei olekaan ollut mikään siirtomaavalta, niin meillä kuitenkin, eurooppalaisilla, on myös oma vastuamme siitä, mitä maailmassa on tapahtunut ja miten asioita pitäisi tänä päivänä hoitaa.

Kun olin Sitran 2015 -kurssilla, siellä saimme kuulla Pekka Himasta. En muista tarkalleen, oliko se siellä kurssilla vai yhden toisen asian yh-

teydessä, mutta hän kuitenkin on tutkinut hyvin paljon näitä asioita, siis verrannut Suomea, Piilaaksoa ja muitakin alueita keskenään sen suhteen, miten nämä alueet ovat menestyneet tietoyhteiskunnan kehittämisessä. Siinä yhteydessä hän puhui myöskin ulkomalaispolitiikasta. Hän sanoi, vapaasti lainaten, että hän ei halua, että Suomeen tulisi tällainen portsaripolitiikka, joka tarkoittaa sitä, että ruvetaan valikoimaan niin sanottujen hyvien ja huonojen ihmisten väliltä.

Meidän pitää tietysti kysyä, mikä oikeus meillä olisi sellaiseen politiikkaan, ja sitten pitää tietysti kysyä, tarkoittaako se sitten myöskin sitä, että rupeamme Suomessa omia kansalaisiamme katsomaan samalla tavalla, kenellä on oikeus elää täällä ja kenellä ei. Silloin riippuu siitä, kuka määrittelee sen, kenellä on oikeus elää ja kenellä ei. Voi olla, että jonkun ihmisen näkökulmasta erittäin populistiset ulkomalaispuheet voisivat olla jo syynä siihen, että voitaisiin katsoa, että tällaisella henkilöllä ei olisi oikeutta täällä olla, jos lähtisimme siitä, että rupeamme katsomaan tällä lailla portsaripolitiikalla sitä, kuka ylipääntään Suomessa saa asua ja kuka ei.

Tuossa samaisessa kesälukion historian kurssissa käytiin myös läpi toisen maailmansodan syntyä, missä oli hyvinkin selvästi nähtävissä se, että eräessä maassa harjoitettiin juuri tällaista ajattelua: ketkä ovat niin sanottuja oikeita ihmisiä, ketkä ovat puhtaasti oikeita kansalaisia kyseisessä maassa asumaan, ja ketkä ovat sitten sellaisia, joilla siihen ei olisi oikeutta. Ehkä on hyvä kuitenkin sitten aina välillä lukea historiaa meidän aikuistenkin ja poliitikkojen sen vuoksi, että muistaisimme sitten sen, että kun teemme päätöksiä, katsoisimme vähän laajemmalla perspektiivillä näitä asioita.

Lapsen asemasta: En käy sitä tässä tarkemmin läpi. Olen samaa mieltä kuin ed. Sinnemäki edellä.

Keskittyisin lähinnä työehtojen valvontaan.

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntahan viime kaudella ehti jo käydä tätä ulkomalaislakia läpi ja antoi siitä lausuntonsa. Siinä mielessä olisi kyllä ihan kiireellistä saada ulkomalaislaki voimaan nimenomaan siksi, että työlupamenettely sisältyy myöskin tähän ulkomalaislakiin. Vierastan vähän sellaista ajattelua, joka liittyy tuohon portsaripolitiikkaan myös, että me olisimme muualta maailmasta hakemassa tänne Suomeen korkeasti koulutettua väkeä erityisesti niistä maista, jotka taloudellisesti ovat heikommassa

asemassa kuin Suomi. Minusta se on eettisesti kyseenalaista, varsinkin jos samaan aikaan olemme sitten osoittamassa kylmästi ovea niille, joilla ei niin hyvin aina elämässään mene, olipa sitten kysymys työntekijöistä tai työttömistä tai muista ihmisistä.

Mutta tämä uusi työlupamenettely samanlaisesti Euroopan laajentumisen kanssa ja Viron ja Puolan ja muiden uusien EU-maiden erilaisten työolosuhteiden, erilaisen työn hinnan takia tulee aika isoksi kysymykseksi Suomelle. Silloin tämä valvonta, ei ulkomaisen työvoiman valvonta, vaan työehtojen valvonta kaiken kaikkiaan — sekä suomalaisten että ulkomalaisten työntekijöiden osalta — tulee tärkeään asemaan. Nykyisin työsuojeluviranomaisilla on aivan liian vähän resursseja tähän valvontaan. Heillä ei ole mahdollisuuksia tehdä tarkastuksia työmaille, mikä tarkoittaa sitä, että työnantajat myöskin tietävät sen, että tällaisia tarkastuksia ei tehdä, jolloin ei ole mitään pelkoa edes jäädä kiinni, jos työehtoja ei noudateta. Silloin kun on kysymys ulkomalaisista työntekijöistä, niin heillä ei ole monestikaan mahdollisuutta edes selvittää, kuinka paljon heille esimerkiksi pitäisi maksaa palkkaa tai mitä muita työehtoja pitäisi noudattaa. Siinä mielessä tilanne, että he joutuisivat oikeuden kautta hakemaan omia saataviaan, on täysin mahdoton.

Siksi toivon, että ministeri Rajamäki huolehtii siitä, että mahdollisimman pikaisesti mutta viimeistään ennen 1.5.2004 meillä olisi jo uutta lainsäädäntöä työehtojen valvonnasta ja myöskin työnantajan vastuusta, tilaajan vastuusta siitä, miten hommat hoidetaan, koska monissa yrityksissä työt on ketjutettu niin, että alihankkija on se, joka käyttää sitten epävirallista työvoimaa, olipa se sitten suomalaista tai muuta työvoimaa, jonka suhteen ei noudateta työehtoja tai ei makseta veroja. Tähän kaikkeen tätä valvontaa, ikävä kyllä, tarvitaan. Tässä asiassa ovat olleet aktiivisia niin rakennusalan työntekijä- ja työnantajajärjestöt kuin ravintola-alan työnantaja- ja työntekijäjärjestöt.

En käy nyt tässä yksityiskohtiin, mutta mielenkiintoista keskustelua silloin viimeksi käytiin valiokunnassa muun muassa muusikoista ja sitten myöskin mansikanpoimijoista. On vaikea tehdä sellaista lainsäädäntöä, jolla pystyttäisiin huomioimaan nämä kaikki tasavertaisesti. Tulisi olla sellainen lainsäädäntö, joka ei vaikeuttaisi työvoiman saantia ylivoimaisesti mutta ei myös-

kään johtaisi tilanteisiin, joita on ollut jo tässä jokin aika sitten muun muassa Kainuussa. Sinne värvättiin luonnonmarjanpoimijoita. Kostamuksen puolella, rajan toisella puolella, oli värväri, joka ei huolehtinut laisinkaan näistä ihmisistä sen jälkeen, kun heidät oli tuotu. Kyse oli luonnonmarjoista, joissa ei välttämättä ole satoa juuri laisinkaan. Nämä ihmiset asuivat täysin epäinhimillisissä olosuhteissa. Sitten vaan kysytään, kenen on vastuu. Kyllä jonkin näköistä valvontaa tarvitaan myöskin tällä puolella. Pitäisi ainakin olla joku suomalainen osapuoli, joka kantaa myös osittain vastuuta näistä asioista.

²⁶ **Pirkko Peltomo /sd:** Arvoisa herra puhemies! Nostan muutamia ajatuksia uudesta ulkomaalaislaista keskusteluun. Hallituksen esityshän käsittää 308 sivua, joten keskityn tarkastelemaan asiaa työelämänäkökulmasta.

Verrattuna muihin Pohjoismaihin Suomessa ulkomaalaisten määrä on pieni, noin 100 000 ulkomaalaista. Heistä avoimille työmarkkinoille on sijoittunut vajaa 10 000 eli noin 10 prosenttia. Runas 16 000 ulkomaalaista on työvoimakoulutuksessa tai työllistämistoimin palkattuna. Työtöminä työnhakijoina on vajaa 15 000. Suomessa on omasta takaa runsas työttömien reservi, jonka työllistymisen on oltava ensisijainen asia. Tähän on kiinnitetty huomiota ja panostettu jo viime hallituskaudella ja jatketaan nyt muun muassa aikuisväestön osaamisen Noste-ohjelmalla, jolla pyritään parantamaan yli 40-vuotiaiden, vähemmän koulutusta saaneiden henkilöiden osaamisen tasoa ja sen myötä kilpailukykyä työmarkkinoilla. Nähtäväksi jää lähivuosina, missä määrin ulkomaalaisten määrä tulee kasvamaan. Jonkinlaista kasvua on odotettavissa, kun väestöme ikääntyy ja työmarkkinoille tulevien työikäisten määrä vähenee nopeasti vuosikymmenen loppuun mennessä.

Puhemies! Suomessa tehtävästä työstä on aina maksettava sama palkka siitä riippumatta, onko kyseessä suomalainen vai ulkomainen työntekijä. Tästä vallitsee yhteinen käsitys työnantajakä ja työntekijäjärjestöjen kesken. Työehtojen polkeminen synnyttää harmaat työmarkkinat ja on sillä tavoin rehellisen yrittäjänkin edun vastaista. Tämä huomioiden on outoa, että yrittäjäjärjestöt ovat olleet melko haluttomia lisäämään ulkomaisen työvoiman työehtojen valvontaa.

Mielestäni samat työehdot riippumatta syntyperästä -periaate on myös ennakoivaa toimintaa,

jotta ei syntyisi kitkaa suomalaisen ja ulkomaisen väestön kesken. Jos suomalainen palkansaaja havaitsee, että monien vuosikymmenten aikana saavutettu asema työelämässä uhkaa murtua ulkomaisen työvoiman avustuksella, se saattaa aiheuttaa kielteistä suhtautumista ulkomaalaisiin yleisemminkin. Tasavertainen kohtelu on siis mitä parhainta ennakoiva työtä rasismien torjumiseksi.

Ulkomaalaislakiesityksessä on paljon hyvää. Muun muassa työlupa muuttuu nykyisestä työnantajakohtaisesta ammattialakohtaiseksi oleskeluluvaksi. Luvan myöntämisperusteet valmistellaan valtakunnallisesti ja alueittain kolmikantaisesti, jolloin ammattiyhdistysliike pääsee myös osallistumaan perusteiden valmisteluun ja niistä päättämiseen. Muutos parantaa ulkomaisen työntekijän mahdollisuuksia valvoa omia etujaan. Nykykäytännön mukaisesti työnantajakohtainen työlupa sitoo liiaksi yhteen työnantajaan ja antaa mahdollisuuden työnantajan mielivaltaan.

Lakiesityksen mukaan työnantajalle tulee velvollisuus ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaisen työntekijän nimi ja sovellettava työehtosopimus. Muutos lisää ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuuksia saada tieto ulkomaisen työntekijän palkasta, ja muutos ehkäisee työehtojen polkemista.

On tärkeää, että tämä laki saadaan käsiteltyä viivytyksettä, jotta se astuu voimaan vappuna 2004, jolloin Euroopan unionin laajentuminen toteutuu. Tähänhän myös ministeri Rajamäki viittasi.

Mutta on myös todettava se, että kaikki asiat eivät kuitenkaan ratkea tämän ulkomaalaislain myötä. Tarvitaan tulopoliittisessa ratkaisussa sovitun valvontayksikkö, joka poliisivaltuuksin voi valvoa työpaikoilla työehtojen noudattamista. Kiitos ministeri Kari Rajamäelle, joka on täällä myös paikalla. Hän on asettanut työryhmän tutkimaan tätä asiaa. Työryhmän työllä onkin kiire, ja toivottavasti työryhmä saa työnsä valmiiksi jo alkusyksystä, jotta valvontayksikön perustaminen voisi toteutua samassa aikataulussa kuin ulkomaalaislain voimaantulo eli vappuna 2004.

Herra puhemies! Mielestäni työehtojen rikkomisen tulee saada syrjäntärikokseksi, kuten jo ensimmäisessä puheenvuorossani totesin. Tästä asiasta pääsi työministeriön asettama kolmikantainen työryhmä yksimielisyyteen. Myös hallitusohjelmassa luvataan panna työryhmän esitykset täytäntöön, eli on lupa odottaa tältäkin osin

uusia ehdotuksia. Asiaan liittyy myös se, että työehtojen polkemisella saavutettu taloudellinen etu tulee voida periä valtiolle.

Vaikka työluvan muutos ammattialakohtaiseksi antaa ulkomaalaiselle työntekijälle paremman mahdollisuuden puolustaa omia etujaan, on edelleen ongelma se, että ulkomainen työntekijä ei uskalla lähteä peräämään oikeuksiaan. Siksi mielestäni tarvitaan ammattiliitoille kanneoikeus, jolloin ammattiliitto voi käynnistää oikeusprosessin työehtoja rikkovaa työnantajaa vastaan. Myöskin tavoitteena tulee olla tilaajan tai pääurakoitsijan vastuu aliurakoitsijoistaan. Tämä pitää laajentaa myös alaspäin.

Arvoisa puhemies! Toivon, että uudelleen eduskunnalle annettu ulkomaalaislaki käsitellään asiallisesti, mutta viivytyksettä, jotta tämä laki saadaan voimaan vappuna 2004.

²⁷ **Susanna Huovinen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Aivan ensiksi pieni palaute hallituksen suuntaan tämän esityksen antamisesta. Yritin tiedustella tätä isoa pakettia tänä aamuna joskus puoli kymmenen aikaan, ja asiakirjatoimistosta ilmoitettiin, että valitettavasti paketti on saatavissa vain sähköisessä muodossa, koska hallituksen käsittely viivästyi ja sen vuoksi ilmeisesti painolla oli ihan oikeita vaikeuksia saada tämä nivaska kaikille meille jakoon riittävän aikaisessa vaiheessa. Toivoisin, että tämän kaltaisilta kömähdyksiltä jatkossa voitaisiin välttyä, koska minusta eduskunnan arvovaltaan kuuluu myöskin se, että kansanedustajat voivat perehtyä esityksiin hieman pidemmällä aikajänteellä kuin muutaman tunnin ajan. On tietenkin selvää, että tämä on se sama esitys, joka on ollut edellisessä eduskunnassa, mutta on otettava huomioon, että nykyisessä eduskunnassa on monta uutta kansanedustajaa, ja ainakin itsekin olin tämän paketin viime kaudelta niin hyvään talteen laittanut, etten sitä työhuoneestani heti löytänyt.

Puhemies! Kyseessä on, kuten täällä on todettu moneen kertaan, iso ja odotettu lakipaketti. Viime kauden käsittelyistä muistuu ainakin omaan mieleeni se, että jatkuvasti tuotiin tätä ulkomaalaislain uudistamista pieninä palasina ja eduskunta kiinnitti toistuvasti, useaan otteeseen huomiota siihen, että tämä lakiuudistus kokonaisuudessaan täytyisi saada eduskunnalle. Jostain syystä hallituksessa asian ratkaisu oli kuitenkin hyvin vaikeaa, ja siitä syystä ilmeisesti paketin tuominen jäi aivan vaalikauden viimeisille vai-

heille, minkä jälkeen se sitten eduskunnassa raukesi, koska ajan puute tuli vastaan.

Tässä uudistuksessa on monia erittäin hyviä ja tarpeellisia asioita. Tällainen kokonaisuus on muun muassa ulkomaisen työvoiman työluvakäytäntöjä säätelevä lain osio. Tätä osiota on todella tarvittu erilaisilla työmailla, joilla on kohdattu käytännön ongelmia lain puuttumisen vuoksi. Näiltä osin haluan yhtyä edellä käytettyihin puheenvuoroihin. Ed. Huotari ja ed. Peltomo ottivat esiin erittäin tärkeitä näkökulmia tästä osasta lakipakettia.

Ymmärrän ministeri Rajamäen näkökulman siitä, että oli tärkeää tuoda tämä laaja lakiesitys mahdollisimman nopeasti eduskuntaan, ja ymmärrän ministerin huolen myös siitä, että muutoin esityksen rakentamisesta olisi voinut muodostua jonkinlainen iisakinkirkkotyömaa, kuten ministeri on todennut. Huolimatta siitä, että ymmärrän ministeriä, olen hänen kanssaan hieman eri mieltä siitä, miten hallituksen käsittelyn olisi tullut edetä. Oma näkemykseni on nimittäin se, että hallitus olisi vielä voinut tehdä muutamia tarkennuksia tähän esitykseen ilman että esityksen teosta olisi tullut iisakinkirkkotyömaata. Olin toivonut itse, että näihin muutamiin kipupisteisiin olisi voitu vielä hallituksen parissa puuttua ilman mitään laajoja kansalaisjärjestö- ja muita lausuntokierroksia. Luotan kuitenkin ministerin arvioon siitä, että nyt valittu menettelytapa on oikea, mutta toivon, että eduskuntakäsittelyn aikana voitaisiin muutamia parannuksia saada ainakin pariin asiaan.

Ensinnäkin lapsen edun määrittely kaipaisi mielestäni tarkentamista. Alaikäisten yksin mahaan tulevien lasten määrä on ollut saamieni tietojen mukaan sen verran vähäinen, ettei kyse kyllä ole millään muotoa mistään konttilapsitulvasta, johon viime kauden lopulla aivan liian paljon viitattiin. Tuntuukin, että juuri lapsen edun määrittelyllä on tavattoman suuri merkitys. Tämän on todella huomionnut myös esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamies, johon haluaisin viitata siteeraamalla lain yleisperustelujen sivulta 11 kohtaa:

"Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on 29. päivänä joulukuuta 2000 päivätyssä selvityksessään 'Havaintoja yksin tulleiden pakolaislasten oikeuksien toteutumisesta Suomessa' kiinnittänyt viranomaisten huomiota havaitsemiinsa epäkohtiin. - - yksin tulleiden alaikäisten turvapaikkahakemusten käsittelyajat ovat liian pitkiä. Samoin apulaisoikeusasiamies katsoo, että lapsen

oikeus perheen yhdistämiseen ei toteudu riittäväällä tavalla - -."

Tämän lisäksi valiokunnissa tulisi mielestäni pohtia lapsen kuulemista silloin, kun vanhempaa ollaan poistamassa maasta. Ainakin äkkiseltään ajatellen tuntuisi, että jollei lasta tällaisessa tapauksessa kuulla, toteutuukohan lapsen etu esimerkiksi kansainvälisten sopimusten hengen mukaisesti. Rohkenen epäillä.

Arvoisa puhemies! Edellä mainitun tärkeän asian eli lapsen edun lisäksi toivon, että valiokunnat kiinnittäisivät huomiota turvapaikanhakijoiden muutoksenhakumahdollisuuteen erityisesti niin sanotussa pikakäännetyksessä. Olisi tärkeää nyt kuunnella tarkalla korvalla esimerkiksi vähemmistövaltuutetuamme ja hänen jo esittämiään arvioita siitä, että tältä osin lain toivuutta tulisi kriittisesti arvioida.

Toivottavasti nyt ei käy niin, että esimerkiksi vähemmistövaltuutettu tai Euroopan unionin tai YK:n ihmisoikeustahot puuttuvat tähän nyt säädettävään lakiin, jolloin olemme taas takaisin tilkkutäkkimallissa eli teemme ensin ison kokonaisuudistuksen, jonka jälkeen pikkuhiljaa ministeriöstä alkaa pakon sanelemana tulla pieniä muutoksia isoon pakettiin. Sen vuoksi olisin toivonut, että tämä olisi voitu nyt mahdollisimman valmiiseen muotoon hallituksen taholla saattaa, jotta välttyisimme tältä jatkuvalta tilkkutäkin ompelemiselta. Nyt tietenkin on selvää, että vastuu lakipaketin saattamisesta siihen kuntoon jää eduskunnan harteille, ja luotan kyllä valiokuntiemme kykyyn tällä tavoin toimia.

Arvoisa puhemies! Totean vielä, että Ulkomaalaisviraston toiminnassa tuntuu edelleen olevan puutteita, jotka eivät johdu pelkästään sinne suunnattavista voimavaroista tai niiden puutteesta. Toivonkin ministeriltä aktiivisia toimia, jotta turvapaikkahakemusten käsittelyajat todella lyhenevät. Tuntuu vähän kummalliselta, että Suomessa vuositasolla tulee muutama tuhat turvapaikkahakemusta ja tämmöinen määrä vie tämän meidän koneistomme tukkoon, kun jossain Keski-Euroopan maassa, otetaan esimerkiksi Hollanti, käsitellään vastaavassa ajassa tuhansia ja taas tuhansia turvapaikkahakemuksia, enkä oikein usko, että sielläkään on koko kansakuntaa pantu paikallisen ulkomaalaisviraston hommiin hakemuksia käsittelemään.

Arvoisa puhemies! Inhimillinen turvapaikkapolitiikka on sivistysvaltion tunnusmerkki. Turvan tarpeen määrittely pitää toki tehdä tarkasti,

mutta ennakoasenteemme ei myöskään saa olla se, että kaikki hakijat ovat jollain lailla ketunhantaa kainalossa liikkeellä. Tällainen suhtautumistapa kertoo, että kuvittelemme meille hyvin tärkeän kotimaamme olevan todellisuutta houkuttelevampi emmekä osaa edelleenkaan asettua riittäväällä tavalla apua ja turvaa tarvitsevan asemaan. Me suomalaiset kyllä saamme aina lähteä eri puolille maailmaa opiskelemaan, tekemään työtä, hakemaan parempaa elämää, mutta tänne saattava vain hyvin harvalukuinen, valikoitu ja tiukasti haarukoitu joukko meidän kriteereillämme.

Arvoisa ministeri! Siniset silmät eivät ole sama asia kuin inhimillisuus, joka on oma perussyyni näihin kriittisiin arvioihin.

²⁸ **Matti Kangas /vas:** Arvoisa puhemies! Ulkomaalaislaki on odotellulla tavalla aiheuttanut vilkasta keskustelua, koska tämä on herkkä asia monelle. Ulkomaalaisten määrä ja sen määrittäminen, kuka on oikea pakolainen ja kuka on elintasopakolainen, ovat vaikeita asioita. Käsittelyajat ovat venyneet ja prosessi on pahoin ruuhkautunut. Varmaan Suomeen tarvitaan uusi ulkomaalaislaki, mutta meidän on pidettävä kiinni vastuullisesta politiikasta jatkossakin eikä tehdä ylilyöntejä.

Ehdotettu laki muuttaisi viranomaisten välisiä toimivaltasuhteita. Oleskelulupien myöntäminen kaikille ulkomailla oleville ulkomaalaisille siirretään Suomen ulkomaanedustustoilta Ulkomaalaisvirastolle. Muutos mahdollistaisi myös sen, että Suomen kansalaisen perheenjäsen voisi tulla Suomeen hakemaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella. Nykyään tilanne on sellainen, että oleskelulupaa on haettava ja hakemuksen käsittelyä odotettava ulkomailla. Nämä ovat oikean suuntaisia muutoksia ja tekevät hakuprosessista inhimillisemmän. Se ei kuitenkaan voi merkitä, että pakolaisten määrää nostettaisiin yhtäkkiä tuntuvasti ja hallitsemattomasti.

Ulkomaalaislain keskeinen tehtävä on auttaa erottelemaan elintasopakolaiset ja ne, jotka hakevat turvapaikkaa tai oleskelulupaa henkensä uhalla. Suomella on turvallisenä maana tietty moraalinen velvollisuus auttaa vainottuja ja vaarassa olevia ihmisiä. Mutta heidät, jotka tulevat Suomeen turvallisesta maasta paremman elintason toivossa, pitäisi laittaa takaisin lähtömaihinsa.

Maailmassa on paljon niitä ihmisiä, jotka oikeasti tarvitsevat suojaa ja turvaa, mutta paljon

on niitäkin, jotka eivät ole oikeita pakolaisia vaan tulevat hakemaan parempaa elintasoja. Jos ulkomaalaisten elintasoja halutaan parantaa, parhaiten se tehdään auttamalla ihmisiä lähtömaassaan. Suomen pitäisi harjoittaa ensisijaisesti tällaista avustamista lähialueilla, joilla on paljon erilaisia ongelmia ja paljon tehtävää.

Hallitsematon siirtolaispolitiikka ruokkii ulkomaalaisvihamielisyyttä ja rasismia. Vastuullista ulkomaalaispolitiikkaa pitää tukea, mikä on otettava huomioon valiokuntakäsittelyssä. Ei ole pakolaistenkaan etu, että heitä otetaan vastaan hallitsemattomia määriä olemaan täällä ilman järkevää tekemistä. Suomessa on perinteisesti suhtauduttu ulkomaalaisiin ymmärtäväisesti, ja rasismia on pyritty estämään tietoa ja koulutusta antamalla. Kohtuullinen ja vastuullinen ulkomaalaispolitiikka on pitänyt kansalaisten asenteet suhteellisen hyväksyvinä ja sallivina, mutta suuret yhtäkkiset muutokset voivat lisätä rasismia ja vihamielisyyttä varsinkin elintasopakolaisuutta vastaan.

Hallitsematon maahanmuutto lisää harmaan työvoiman määrää ja vaikuttaa kielteisesti työvoimapolitiikkaan. Vaarana on, että hallitsematon maahanmuutto sotkee työmarkkinat ja työnantajat pääsevät käyttämään hyväkseen ulkomaalaisten hädänalaista asemaa. Näin on tapahtunut muun muassa rakennusalalla ja palvelu-aloilla. Suomessa tulee tehdä töitä suomalaisilla työehdoilla. Ammattiyhdistysliikkeen ja työsuojelupiirien tulisi saada lisävaltuuksia tarkastaa työmaita ja työnantajia, onko heidän käytössään harmaata työvoimaa. Niin kuin täällä on todettu — yhdyin niihin — taloudellinen etu tällaisissa tapauksissa pitää periä valtiolle. Tämä tuo myös, niin kuin ministerikin on todennut, lisää taloudellista rikollisuutta maahan ja EU-alueelle kokonaisuudessaankin.

Hädänalaisessa asemassa oleville lapsiperheille ja vanhuksille on annettava etusija toisin kuin nyt, kun tulijat ovat monesti nuoria miehiä, joilla on hyvät mahdollisuudet selvitä omissa maissaan. Usein juuri vanhuksilla ja lapsiperheillä on kaikkein vaikeinta köyhissä maissa. Näitä ryhmiä pitää pyrkiä auttamaan. Silloin voidaan puhua vastuullisesta ulkomaalaispolitiikasta, minkä pitäisi olla ulkomaalaislain tavoitteena.

29 Tony Halme /ps: Arvoisa herra puhemies! Pääsihteeri! Kiitoksia myöskin ministeri Rajamäelle, että on viitsinyt olla täällä näinkin pit-

kään. Meinasin sanoa tuossa jo, että olen sokerina pohjalla, vaikka tässä ehkä tulee monille kyllä siirappia, mutta sitten vasemmiston edustaja Huotari ehti painaa nappia ja onnistui olemaan tämä viimeinen puhuja.

En ole ehtinyt käydä läpi hallituksen kolmesaataisivuista ulkomaalaislakiesitystä, mutta ajattelin, että tulen käymään sen tarkkaan läpi. Minun piti osallistua syksyllä lakivaliokunnan istuntoihin ja kuunnella asiantuntijoita ja esityksiä, mutta se onkin nyt vaihdettu hallintovaliokuntaan, joten en pääse tähän hirveästi vaikuttamaan. Mutta se on jokapäiväistä täällä eduskunnassa, täällä vaihtuvat mielipiteet ja lupaukset päivittäin. Joten tässä sanonkin, että järjestettäisiin ulkomaalaislaista kansanäänestys, koska suurimmalla osalla suomalaisista on aivan eri näkemys hallituksen ja monien kansanedustajien kanssa. Ruotsissa ja muissa Pohjoismaissa on yli 60 prosenttia kansalaisista tyytymättömiä maan ulkomaalaispolitiikkaan.

Tässä siteeraan suomalaisen kadetin lähettämää sähköpostia: "Lähestyn teitä, koska tiedän, että olette isänmaallinen ihminen. Olette varmasti kuullut ja luenut noin viikko sitten tapahtuneesta yliluutnantin pahoinpitelystä Helsingin Rautatientorilla. Kadettivelji, yliluutnantti X menehtyi Somaliasta Suomeen siirtyneiden herrojen pahoinpitelystä saamiinsa vammoihin sairaalassa. Aikanaan, kun poliisin esitutkintapaperit julkaistaan, saamme lukea sieltä Somaliasta Suomeen siirtyneiden herrojen viimeiset sanat tajuttomalle kadettiveljellemme: Me määräämme täällä. Näinkö tuhlataan yhteiskunnan verorahoja kouluttamalla kalliisti isänmaallisia kansalaisia upseereiksi maanpuolustuskorkeakoulussa ja sitten ulkomailta tulleet ihmiset pieksävät ja potkivat heidät hengiltä? Kadettiveljeni kaatui sivusta päähän osuneesta iskusta ja löi päänsä katukivetykseen. Tämän jälkeen nämä Somaliasta Suomeen siirtyneet henkilöt jatkoivat pahoinpitelyä ja hänen päänsä potkimista. Alunperin tämä menehtynyt kadettivelji meni auttamaan toista Somaliasta Suomeen siirtyneiden käsiin joutunutta henkilöä. Kuinkahan mahtaa yliluutnantin perheen, vaimo ja neljäkuukautinen lapsi, käydä korvausten suhteen? Ei taida syylliset pahemmin joutua mitään maksamaan, taitaa mennä verorahoista. Mutta kuinka olisikaan, jos suomalainen upseeri tappaisi jonkun Somaliasta Suomeen siirtyneen? Siitähän joutuisi tilille koko kadettikunta ja Puolustusvoimat. Epäilenpä, että oikeuden-

käynti on yksi Helsingin käräjäoikeuden mielempainuvimmista, ainakin mitä yleisöön tulee. Suurin osa yleisöstä tulee nimittäin olemaan harmaissa."

Toinen siteeraus, Lyyli, 82-vuotias Helsingistä: "Pidän häpeällisenä sitä, että Suomeen tuleva elintasopakolainen saa pakkoelatuksen myös niiltä suomalaisilta, jotka ovat kokeneet ensin 40-luvun pulan, sitten sodan ja päälle pulaa ja sotakorvausten maksun. Nyt he saavat raihnaisina maksaa hirmuhintoja lääkkeistä. Elintasopakolaisella ei ole huolta, kaikki on vapaata, autot, asunnot, vaatteet, lääkkeet. Tarvitsee vain sanoa "rasisti" ja musta ihonväri työväliseen takaa rohuuamisen verovaroista."

Arvoisa herra puhemies! Kuinka monen suomalaisen pitää kuolla suvaitsevaisuuden nimissä omassa maassaan? Ja kuinka monen naisen pitää tulla raiskatuksi, koska ei ymmärrä kuin oman isänmaansa kulttuurin? Kuinka monen lapsen pitää pelätä tulla seksuaalisesti hyväksikäytetyksi ja ryöstetyksi, vaikka heidän isovanhempansa antoivat henkensä juuri sen takia, jotta tulevien sukupolvien ei tarvitsisi pelätä omassa maassaan? Elikkä onko näennäissuvaitsevaisuus tärkeämpää kuin lastemme tulevaisuus?

³⁰ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Pyyssin tämän puheenvuoron, kun ed. Kangas mainitsi täällä sanan elintasopakolaiset. Minusta olisi nyt tärkeää, että kansanedustajat ja kaikki muutkin, myöskin sitä kautta kansalaiset, tiedostaisivat, että on erilaisia nimikkeitä. Pakolainen on henkilö, joka on saanut pakolaisstatuksen ja asuu Suomessa pakolaisena. Hän ei voi siis olla elintasopakolainen, se on loukkaus pakolaisia kohtaan, jotka tänne ovat tulleet. On turvapaikanhakijat, jotka hakevat turvapaikkaa. Ja heillä ei ole vielä päätöstä siitä, saavatko he jäädä tänne vai eivät. Ja sitten on näitä muita maahanmuuttajia, jotka ovat tulleet tänne.

Minusta on kohtuutonta, että pakolais-nimikettä käytetään aivan väärässä yhteydessä. Se on sitten mennyt näitten 82-vuotiaiden mummojen ja vähän muittenkin kielenkäyttöön, kun me, joiden pitäisi käyttää tarkasti näitä sanoja, käytämme niitä epätarkasti. Toivottavasti ed. Halme oikeaksi tälle mummulle, joka on kirjoittanut — jos ed. Halme malttaa kuunnella siellä — oikeaksi sen, että autot ja kaikki muu eivät ole vapaata näille henkilöille. Ihmisillä on hyvin paljon vääriä käsi-

tyksiä siitä, mitä etuisuuksia esimerkiksi turvapaikanhakijoilla Suomessa on.

³¹ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä olen tutkinut tämän asian erittäin tarkkaan. Ulkolaiset ja pakolaiset saavat autorahaa 45 000 vanhaa markkaa, stressilomarahaa 2 000 euroa vuodessa, asunto-, työ-, kodinkone-, lautasantenni- ja tiskikonerahat sossusta. Olen tutkinut tämän. Tämä on fakta.

³² **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tietää, missä tällainen sosiaalitoimisto on, joka tällaisia jakaa. Ainakaan Kainuussa ei ole yhtään sellaista sosiaalitoimistoa.

³³ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin armeijassa sanotaan — korjaan, Kelan toimistosta.

³⁴ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen Kelan valtuutettu ja tiedän ihan varmasti, että Kelasta ei makseta mitään autorahoja. Minusta olisi reilua ja rehellistä, että täällä puhutaan asiallisesti ja myöskin sitten kansanedustajat vastaavat niille ihmisille, joilla on vääriä tietoja. Oikaistaan näitä tietoja, ettei niitä vain itse lisittäisi.

³⁵ **Pirkko Peltomo /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen Kelan valtuutettujen varapuheenjohtaja. Toivoisin, että ed. Halme tutustuu Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöön, ja tätä lainsäädäntöä noudattaa Kela. Kela on sosiaaliturvan maksuun paneva elin ja toimii juuri niin kuin minkäläistä lainsäädäntöä täällä eduskunnassa tehdään.

³⁶ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan kaiken kritiikin vastaan suorana seisoen ja suoralla selällä, olenhan suomalainen ja isänmaallinen. Tässä on voinut muutoin mennä sekaisin kyllä, mikä tuli Kelalta ja mikä tuli sossulta, mutta neljä eri ministeriötä hoitaa ulkomaalaisten ja pakolaisten rahoja. En ole ihan kolmessa kuukaudessa ehtinyt hoitaa hautapaikkoja, sotaveteraaneille lääkkeitä ja pedofiilejä ja insestiä samaan aikaan, mutta minä hoidan teille kuitit ja minä selvitän tämän.

³⁷ **Ulla Anttila /vihr:** Arvoisa puhemies! Keskustelun jatkoksi todettakoon, että tietenkin kaikki väkivalta on aina myös ihmisoikeusrikos, silloin kun on kyse muusta kuin itsepuolustuksesta, ja sinänsä siis tuomittava asia ja miltään suunnalta, oli sitten kyse suomalaissyntyisestä henkilöstä tai muusta henkilöstä, väkivaltaa ei pidä hyväksyä. Mihinkään sellaiseen kulttuurirelativismiin varmaan ei kukaan kansanedustaja halua ryhtyä.

Mitä sitten tulee näihin kysymyksiin kulttuuri- en välisistä mahdollisista konflikteista, niitäkin on toki Suomessa ilmennyt, itse katsoisin, että on joitain asioita, joissa eri kulttuurien edustajien täytyy toimia paremmin vuorovaikutuksessa. Mutta tietenkin kysymykset väkivallasta ja hyök- käyksistä ovat aina tuomittavia.

³⁸ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Mielenkiinnolla kuuntelin ed. Kankaan puheenvuoron ja nyt ed. Huotarin puheenvuoron, jossa hän osittain siteerasi ed. Kankaan puheenvuoroa.

Minun mielestäni on todella mielenkiintoista ja toisaalta hyvinkin se, että puhutaan jo rehellisesti elintasopakolaisista. Itse olen 80-luvun lopulla ottanut tämän sanan käyttöön muutamassa haastattelussa, joista pääsin jopa lööppeihin, ja siitä saakka olen kantanut rasistin leimaa otsassani, vaikka sitä mielestäni en ole. Minun mielestäni pitää tehdä aina selvä ero, ketkä tulevat hyötymistarkoituksessa tänne vain sen takia, että saavat nauttia suomalaisesta sosiaaliturvasta.

Sen takiahan tässä maassa on tehty se pikakäännetyislainsäädäntö vuonna 2000, joka oli aivan oikea ja ainut oikea. Muussa tapauksessa vielä enemmän syvien kansalaisten rivit olisivat pakolaisvastaisempia, mutta onneksi meillä on tämä pikakäännetyislainsäädäntö, ja kiitos siitä ministeri Rajamäelle, että se sisältyy myös tähän uuteen hallituksen esitykseen.

Toinen varapuhemies: Edustajille huomautan, että pitää toimia kuten ed. Ulla Anttila eli vastauspuheenvuoro pyydetään paikaltaan seiso- maan nousten edellisen puheenvuoron päätyttyä ja mahdollista V-painiketta käyttäen. Noteerasin ed. Huotarin vastauspuheenvuoron.

³⁹ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jumppa tekee ihan hyvää tässä. Minä toivoisin, että ed. Vistbacka nyt miettii omia sanojaan. Niillä pakolaisilla, jotka ovat saa-

neet pakolaisstatuksen, on aina oikea syy tulla pakolaisena esimerkiksi Suomeen, koska silloin kun he ovat saaneet pakolaisstatuksen, he ovat juuri niitä ihmisiä, joilla ei ole omassa kotimaas- saan mahdollisuutta olla.

Sen vuoksi yrittäkää keksiä jokin uusi sana niille henkilöille, jotka tulevat Suomeen parem- man elintason perässä. Suomestakinhan lähtee paljon ihmisiä paremman elintason perässä jon- nekin muualle, kuka Amerikkaan tai kuka Ruot- siin tai kuka minnekin. Mutta käyttäkää jotakin muuta sanaa kuin pakolainen, koska se on louk- kaus pakolaisia kohtaan, jotka ihan oikeasti ovat olleet ihmisoikeusloukkauksien kohteena. Hei- hin ei pidä tätä sanaa yhdistää.

⁴⁰ **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Huotari totesi, tämä pakolaisstatus on aivan selvä ja yksiselittei- nen. Se liittyy siihen, että on käyty läpi prosessi, jossa on todettu, että henkilö on ollut vainon koh- teena ja hänellä on oikeus turvapaikkaan, jolloin on käsitteellisesti ristiriitaista puhua elintasopa- kolaisuudesta.

Mitä sitten tulee siihen, ketkä henkilöt saavat pakolaisstatuksen, kun tällä hetkellä vainon koh- teena olevia ihmisiä on miljoonia ympäri maail- ma, niin pääsemme lähemmäksi kysymystä myös siitä, millä tavoin ihmisiä pitäisi auttaa. Kaikki pakolaissopimukset ja kansainvälinen oi- keus lähtevät liikkeelle siitä kuitenkin, että ihmisiä pitäisi pyrkiä auttamaan niin, että konflikteja ehkäistäisiin ennalta, jotta pakolaisuutta ei pääsi- si syntymään ja mahdollisimman pian pakolaiset pääsisivät kotiinsa takaisin. Mutta realiteetti on myös se, että näin ei aina tapahdu ja konfliktin ehkäisyssä maailma on hyvin paljon jäljessä sen todellisuuden kanssa, jossa konflikteja syntyy.

Mutta itse ainakin haluan kyllä korostaa sitä, että tätä puolta pitää viedä eteenpäin ja pakolai- suus on viimesijainen toimenpide. Se on kansain- välisen oikeuden mukaista, ja pakolaisstatus pi- tää tietysti sitä tarvitsevalle myöntää.

⁴¹ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Ar- voisa herra puhemies! Tähän taas vasemmiston ed. Huotarille: Olen nähnyt maailmaa hiukan enemmän kuin hän Kajaanin metsää. Olen ollut USA:ssa, minä olin siellä siirtolaisena. Minä tein töitä siellä, minä elin siellä, en saanut markkaa- kaan yhteiskunnan tukea sun muuta. Ne ovat elintasopakolaisia, jotka menevät muihin maihin

tekemättä mitään ja pyytävät valtiolta apua ilman, että tarvitsisivat sitä. Minä kyllä, ikävä kyllä, kun olen pikkuisen laajemmista piireistä, tiedän, että ne, jotka sieltä Somaliasta ovat tulleet, eivät ole niitä, joilla on riisikulho kädessä, vaan he ovat niitä sotureita, jotka ovat tulleet Moskovan kautta tänne näin.

⁴² **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle ja ed. Huotariille: Minä kyllä valitettavasti itsekin tiedän, mitä on varsinainen sana pakolainen. Minä ymmärrän sen, mikä meillä on kiintiöpakolainen, mutta suomen kielessä on 80-luvun loppupuolelta käytetty elintasopakolaista. Olkoon sana mikä hyvänsä, mutta sellaista menetelmää minä henkilökohtaisesti en hyväksy.

Herra puhemies! Erittäin mielenkiintoinen veutoomus ed. Huotarilta: Kuinkahan monta talouspakolaista Kainuustakin sitten on lähtenyt Ruotsiin töihin? Minä veikkaan, että he kaikki tekevät kovaa työtä tehtaissa taikka metsissä metsurina tai muuta vastaavaa. Minun mielestäni tämä oli aika hävytöntä niitä suomalaisia kohtaan, jotka ovat joutuneet työttömyyden vaivaamasta Suomesta ja esimerkiksi Kainuusta lähtemään Ruotsiin. Te käytätte heistä nimitystä talouspakolainen.

⁴³ **Kimmo Sasi /kok**: Arvoisa puhemies! Suomen bruttokansantuotteesta tulee 40 prosenttia viennistä, ja Suomen Pörssin arvosta yli 60 prosenttia omistavat ulkomaalaiset. Täytyy sanoa, että jos joku maa on riippuvainen kansainvälisistä suhteista, kansainvälisyydestä, ulkomaalaisista, niin kyllä Suomi on. Siinä suhteessa täytyy sanoa, että se perusasia, joka meillä Suomessa on, sen pitäisi olla myönteinen, positiivinen ulkomaalaisia ja ulkomaalaisuutta, kansainvälisyyttä kohtaan.

Siinä suhteessa on käsittämätöntä oikeastaan, että me puhumme pääasiassa aina pakolaisista, kun ehkä pitäisi enemmänkin puhua niistä ihmisistä, jotka haluaisivat ja voisivat työskennellä Suomessa. Täytyy sanoa, että ehkä olisi tarpeen, että enemmän keskityttäisiin muun muassa työlupaan, sen ehtoihin, menettelytapaan. Täytyy sanoa, että siinä suhteessa esitys ulkomaalaislaiksi on varsin hyvä, koska nyt yksinkertaistetaan menettelyä ja jonkin verran helpotetaan ulkomaisten työntekijöitten pääsemistä Suomeen.

Täytyy sanoa, että kyllä Suomi järjestelmällään on aivan antiikkinen, kun ulkomaalaiset professorit ja tutkijat ovat joutuneet jopa vuodenkin odottamaan sitä, voiko päästä Suomeen tekemään töitä. Ei semmoinen järjestelmä tämän päivän maailmassa ole hyväksyttävä. Nokiolla on ollut myös merkittäviä vaikeuksia ulkomaalaisten erityisasiantuntijoiden saamisessa Suomeen. Tässä on ongelmia, nämä pitää korjata, ja tässä suhteessa mennään askeleita eteenpäin.

Ehkä olisi vielä syytä myöskin miettiä sitä, että kun EU laajenee vuoden kuluttua, onko tarpeen pitää tuota työlupakäytäntöä uusien jäsenmaitten osalta enää voimassa. Mutta siinä on vielä tietysti harkintamahdollisuus. Mutta ei motiiviarviointi tietysti myöskään ole ihan väärin, eri perustein tullaan Suomeen. Tietysti on monia, jotka tulevat vain tarkoituksella pyrkiä hyötymään Suomen korkeammasta elintasosta ja myöskin meidän sosiaaliturvastamme.

Mutta tätä varten on sitten menettelytavat, joissa arvioidaan, missä tarkoituksessa Suomeen tullaan. Oikealle pakolaiselle täytyy ehdottomasti turvata täällä mahdollisuus elää ja vältyä sorrolta omassa kotimaassaan, mutta kun on ilmeisen selvää, esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa pikakäännytystä tällä hetkellä sovelletaan, että näillä ei ole tuota suojelumotiivia, suojelutarvetta, niin tarvitaan järjestelmä, jossa nopeasti voidaan asiat ratkaista, koska näille ihmisille itselleen on suurta kärsimystä se, jos kuukausi-, vuosikaupalla odotetaan Suomessa ja sitten joudutaan sen jälkeen poistumaan, kun kuitenkin asia on alusta alkaen ollut selvä.

⁴⁴ **Tony Halme /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kerrankin olen täysin samaa mieltä ed. Sasin kanssa.

⁴⁵ **Ahti Vielma /kok**: Arvoisa puhemies! Ulkomaalaislaki on erittäin monimutkainen ja vaikea asia kaiken kaikkiaan, niin kuin tästä keskustelusta jo voidaan todeta. Perusvalmistelu tässä on ollut hyvä, ja minä haluaisin antaa ministeri Rajamäelle kiitokset tältä paikalta täällä mukanaolosta ja puheenvuoroista.

Eräillä edustajilla on jäänyt huomaamatta tämän lain 1 §, jossa on se keskeinen viesti: "Tämän lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun anta-

mista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset." Tämä on keskeinen viesti ja erittäin onnistunut pykälä.

Minä toivoisin, että kun syksyllä tätä asiaa käsitellään valiokunnissa ja taas sitten täysistunnoissa, kaikkialla missä käsitellään, sitä käsitellään kiihkoilematta ja kiihottamatta ja sivistyneesti, niin kuin suomalaisessa sivistyneessä yhteiskunnassa pitää tehdä.

⁴⁶ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Kai nuusta ei ole lähtenyt yhtään pakolaista ainakaan lähimpään 200—300 vuoteen; tosin 400 vuotta sitten siellä on ollut vähän ongelmia, kun vainolainen kävi tuhoamassa kotisaarenikin suurin piirtein kolme kertaa. Mutta monta kertaa sieltä on jouduttu lähtemään. Sanoin, että monet ihmiset ovat lähteneet paremman elämän perässä. Siinä mielessä en ole missään tapauksessa käyttänyt sanaa pakolainen, koska en halua, että näitä asioita yhdistetään sanaan pakolainen. Se lienee tullut jo tässä ihan selväksi.

Ongelma minusta on se, että kun syntyy tämänlainen ulkomalaisvastainen tunnelma ja sitä vielä kiihötetään erityisesti, niin kaikki ulkomalaiset, myöskin ne, jotka ovat täällä työssä ja pelaavat tai urheilevat tai ovat opiskelemassa, joutuvat tämän ulkomaalaiskiihkon kohteeksi. Siinä mielessä tämä populismi, mitä nyt täälläkin tänä iltana on kuultu, on minusta erittäin vahingollista koko Suomi-kuvan kannalta. Ei sellaista pitäisi tehdä. Olen sen nähnyt, kun kuuden vuoden aikana perheessämme asui unkarilaisia suomen kielen opiskelijoita. Kyllä se näkyi niin, että kaupassa epäiltiin, että he ovat varastaneet, vaikka ei mitään ollut. Sen jälkeen, kun kuultiin, että he ovat unkarilaisia, kielenkäyttö muuttui täysin esimerkiksi kauppialla ja muilta henkilöillä; he olivat niin sanotusti hyväksytyjä henkilöitä. Mutta ongelma oli se, kun he näyttivät ulkomaalaisilta, niin heitä kohdeltiin myöskin niin kuin joitakin turvapaikanhakijoita tai joitakin muita henkilöitä.

Minusta yleensä puuttuu semmoinen loogisuus näistä asioista eli samat ihmiset vastustavat sekä kehitysyhteistyömäärärahoja eli puuttumista näihin pakolaisuuden syihin ja sitten vastustavat pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tänne tuleamista.

Ihan lopuksi sanon vain ed. Sasille, että varsinaisessa puheenvuorossani puutuin juuri niihin

asioihin, mistä äsken mainitsitte, työlupa- ja muihin asioihin.

⁴⁷ **Jyrki Kasvi /vihr:** Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä keskustelussa myös muistuttaa läsnäolijoille siitä, että ei ole kuin runsaat 80 vuotta siitä, kun monet suomalaiset joutuivat lähtemään Suomen rajojen ulkopuolelle henkensä uhalla pakolaisiksi. Sen jälkeen esimerkiksi suomalainen siirtolaisuus on herättänyt muun muassa Ruotsissa paljon keskustelua siitä, kuinka paljon suomalaiset ovat lisänneet rikollisuutta, ja on aika lailla populistisia puheenvuoroja vuosikymmenten kuluessa kuultu ihan Pohjanlahden takanakin, että pitäisikö sieltä nyt sitten ruveta suomalaisia lähettämään takaisin. Että ei sorruta nyt sentään ihan tähän.

⁴⁸ **Sisäasiainministeri Kari Rajamäki:** Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelun loppupuolella ed. Vielma puheenvuorossaan luki lain tavoitepykälää, ja se oli minusta hyvä tämän keskustelun päätteeksi. Haluan vielä kiteyttää, että tämän uudistuksen perimmäinen tavoite on ollut löytää sellainen kokonaisuus, joka on tasapainoinen, jossa otetaan huomioon niin Suomen sisäinen turvallisuus kuin maahan tulevien ja maassa oleskelevien ulkomaalaisten oikeudetkin. Se, että tässä on erilaisia painotuksia, on ollut erittäin ansiokasta tässä keskustelussa, ja kiitän omalta osaltani todella tästä lähetekeskustelusta, joka on tietysti eduskuntaa itseään varten.

Sen sijaan haluan ed. Sinnemäen puheenvuoroon korjata, että ei tätä esitystä tietysti olisi annettu, jollei sisäasiainministeri sitä hallitukseen vienyt, elikkä kyllä minä tämän yksityiskohtiin ja keskeisiin ehdotuksiin oleskelusta, työnteosta ym. sitoudun. Sehän on tietysti luonnollista. On selvää, että tähän johti myöskin se, että tämän käsitteilyhistoria on aika lyhyeltä ajalta, siis vuodesta 2000—2001 marraskuuhun työskennellyt työryhmä kuuli yli 60:tä tahoja, sen jälkeen valmistuneessa hallituksen esityksessä oltiin yli 30:n tahon kanssa tekemisissä ja sitten annetaan viime hetkellä edelliselle eduskunnalle esitys. Meillä on siis hyvin tuore valmistelu, ja eivät nämä erilaiset näkemykset olleet uusia, ne olivat täysin tiedossa jo aikaisemmassa käsitteilyssä ja ne käytiin myöskin läpi. Sen takia on hyvä nyt, ettei pitketä eduskunnan mahdollisuutta lainsäädäntövaltansa käyttöön ja arvioida tätä asiaa.

Sekin on varmasti totta, että tulee muuttuvas-
 maailmassa paineiden alla uudenlaisia tarkis-
 tustarpeita. Vuoden 91 ulkomaalaislakiinhan on
 tehty 20 erilaista muutosta, ja on selvää, että nyt-
 kin tulee muutoksia, mutta ne saattavat olla hive-
 nen erilaisia, mitä täällä eräät puhujat ovat puhu-
 neet. Tarkoitan tällä sitä, että kyllä ilmeisesti
 tämä taakan kova paine eräissä maissa, laitto-
 man maahantulon kasvava paine ja perusteetto-
 miin turvapaikkahakemuksiin liittyvät näkemyk-
 set tulevat korostumaan. Se on hyvä, jotta oikeat
 turvaa ja suojaa tarvitsevat eivät kärsi siitä, että
 systeemi ja turvapaikkajärjestelmä ei ole kunnos-
 sa. Se on kuitenkin meidänkin kannalta oikea lä-
 hestymistapa, mutta se tulee Euroopan unionissa
 ministerineuvoston puolella jo selvästi esille.
 Voi olla, että se aiheuttaa paljonkin keskustelua,
 kun se nyt yhtäkkiä voimistuu, sanotaan vaikka
 nämä englantilaisten ajatukset turvapaikkaa ha-
 kevien leireistä EU:n ulkopuolella. Ne ovat hy-
 vin paljon pohdintaa ja kysymyksiä herättäviä.

Tosiaan en aio ruveta tässä valiokunnan mie-
 tintöä valmistelemaan, haluan vain muutama-
 asiaan, jotka keskustelun aikana ovat tulleet esi-
 lle, vielä kiinnittää huomiota.

Minä toivon, ettei puhuta pikamenettelystä pa-
 luttamisessa vaan nopeutetusta menettelystä.
 Minä kävin aikaisemmassa puheenvuorossani lä-
 pi, että kyllä pika ja nopeutettu on sentään vielä
 eri asia. Myöskin kiistan sen, että Suomessa no-
 peutetussa menettelyssä olisi ketään palautettu
 hengenvaaraan. Sellaista näkemystä ei pidä
 eduskunnan pöytäkirjoihin jättää.

Samoin myöskään tiedossani ei ole — tarkis-
 tin sen keskustelun aikana — että vähemmistö-
 valtuutettu tutkisi parhaillaan ulkomaalaislain
 mukaisen nopeutetun menettelyn käytännön so-
 veltamista turvapaikanhakijoiden oikeusturvan
 kannalta.

Sen sijaan on varmasti hyvä, että käydään
 pohdintaa muun muassa opiskelijoihin liittyvis-
 sä kysymyksissä. Toki meillä on monenlaisia
 opiskelupaikkoja. Kun meillä on kuitenkin opis-
 kelu tai työnteko lupaan perustuvaa, kannattaa
 muistaa, ettei tietysti ihan miten tahansa tätä jär-
 jestelmän joustavuutta pidä ajatella. Mutta on
 kiistatta selvää, että maahanmuuttopolitiikan ja
 työvoiman määrään ja laatuun liittyvät tarpeet ja
 Suomen kilpailukyky on syytä ottaa huomioon,
 kun pohditaan tietystä määrin opiskelijoiden
 joustavaa mahdollisuutta jatkaa opiskelun jäl-
 keen työtä tässä maassa.

Passikysymys, sen talteenotto, voi myöskin
 vaatia joustavuutta. Sitäkin on syytä arvioida,
 niitä näkemyksiä, mitä siinä on. Tosin tiedossani
 ei ole ollut sellaisia kuukausimääriä, mitä täällä
 on väitetty. Esimerkiksi, että poliisi panttaisi ja
 lukittuihin laatikoihin niitä työntäisi kenenkään
 osalta, sellaista tietoa ei ole minulle tullut.

Sitten näistä muista varteenotettavista asiois-
 ta. Käsitteleyäjä. On varsin perusteltua pohtia si-
 tä, mitä siihen liittyy ja miten siinä Uvin osalta
 voitaisiin edetä. Lapsen etu on tärkeä asia. Suo-
 mihan on edustanut EU:n ministerineuvostossa,
 ja olen sen itsekkin tuonut esille, perheen yhdistä-
 misen tärkeyttä pakolaiskysymyksissä. Se on
 erittäin tärkeä asia lapsen kannalta. Toisaalta tä-
 hän tulee sitten, kun tätä asiaa lähdetään vie-
 mään eteenpäin, varmasti monia kysymyksiä,
 muun muassa sisaruuteen liittyviä, koska kai sil-
 lä toisella sisarella saattaa olla huoltajakin siellä
 toisessa maassa. Näitä kannattaa pikkuisen kriit-
 tisesti sitten myöskin arvioida, vaikka perheen
 yhdistämisen arvo inhimilliseltä lähtökohdal-
 taan on selkeä.

Ulkomaalaisen työvoiman valvonta. Ed. Sin-
 nemäki ilmeisesti ei ehkä ollut sillä hetkellä kes-
 kustelussa paikalla, kun nimenomaan korostin,
 että ulkomaalaisen työvoiman valvontaan liittyy
 nimenomaan — muun muassa ed. Peltomon tääl-
 lä esille tuoma näkökulma — että näitä seura-
 muksia tulee kohdistaa tulevaisuudessa myös mi-
 nun mielestäni entistä herkemmin nimenomaan
 työnantajaan, joka syyllistyy työsyntään tai
 joka harmaan talouden ja talousrikollisuuden
 puolella häärii näissä asioissa. Myöskin mah-
 dollinen järjestöjen kanne oikeus on syytä tältä
 osin ottaa pohdittavaksi.

Näitä asioita toivon mukaan täällä myöskin
 syvennetään. Kiitän omalta osaltani keskustelus-
 ta.

Toinen varapuhemies: Odotan hitaitten koneit-
 ten reagointia, koska silmäni havaitsevat aktiivi-
 suutta istuntosalissa.

⁴⁹ **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro):
 Arvoisa puhemies! Ilmeisesti tuossa äskeisessä
 puheenvuorossa ministeri viittasi muun muassa
 vihreiden lakialoitteeseen. Ainakin me olemme
 saaneet kyllä sen tiedon, että vähemmistövaltuu-
 tetulle on tällainen selvityspyyntö jätetty. Siitä,
 kuinka tarkkaan hän tämän asian kanssa työsken-
 telee, en voi olla aivan varma, mutta näin ollen

tämän lain toimivuus näissä nopeutetuissa käännetyksissä on ainakin ollut edellisen hallituksen huolena.

Mitä sitten liittyy näihin oikeusturvakysymyksiin, niin epäilenpä kyllä, että silloin kun nopeutettu käännitys on täytäntöön pantu, ei näissä asioissa mitään seuranta ole, eli jos mietitään, kuinka hyvin suomalaiset viranomaiset saisivat tiedon, jos käännytetty henkilö on uhanalaisessa tilanteessa, se tietomäärä on hyvin rajoitettu. Näin ollen minusta ei ole syytä olettaa, että sisäasiainministeriöllä on edes mitään toimivaa seurantajärjestelmää niiden tapausten varalta, joissa tämä riski olisi olemassa. Tietenkään en toivo, että tällaista tapahtuu, mutta kysymys poliittisesta vastuusta näissä asioissa on minusta erittäin olennainen.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

19) Ulkomaalaislaki

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 68/2003 vp (Rosa Meriläinen /vihr ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

20) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2002

Mietintöjen pöydällepano
Kertomus K 8/2003 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2003 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 10.

Täysistunto lopetetaan kello 17.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen